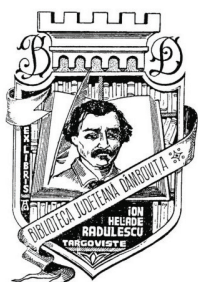

Biblioteca Județeană „Ion Heliade Rădulescu” Dâmbovița

CURIER

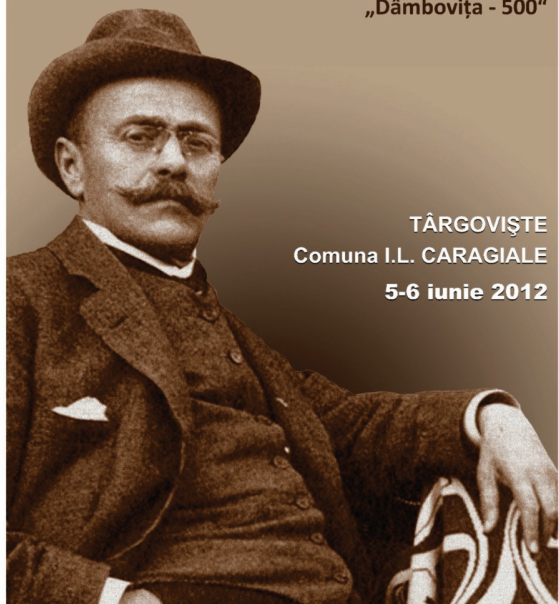
Revistă de cultură și bibliologie

Târgoviște • An XVIII – Nr. 1-2 (35-36) 2012

SIMPOZIONUL NAȚIONAL „ION LUCA CARAGIALE - 100 DE ANI DE LA TRECEREA ÎN PANTEONUL CULTURII EUROPENE”

Manifestare cultural-științifică
desfășurată sub patronajul
Comisiei Naționale UNESCO
în cadrul manifestărilor
„Dâmbovița - 500”

TÂRGOVIȘTE
Comuna I.L. CARAGIALE
5-6 iunie 2012

Târgoviște – 5 iunie
Comuna I.L. Caragiale – 6 iunie
Comuna I.L. Caragiale – 22 iunie

www.bjdb.ro

Parteneri media:

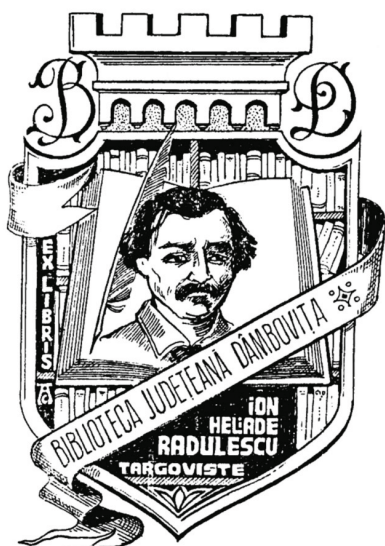

„La noi n-avem azi decât o strânsură de lume din ce în ce mai mare, mai împiestrițată și mai eterogenă. Această strânsură de năvală, care-și schimbă fizionomia în fiecă zi, care n-are nici o nevoie mai presus de cele individuale, care nu poate avea o tradiție, prin urmare, în nici o împrejurare unitate de gândire și de simțire, este departe de a fi ceea ce se înțelege prin cuvintele "societate așezată". Lumea aceasta se aseamănă cu un vast bâlci, în care totul e improvizat, totul trecător, nimic înființat de-a binele, nimic durabil (...)

Faptul că la noi statul este aproape totul și societatea aproape nimica are o consecință foarte păgubitoare pentru cultivarea chiar întâmplătoare a artelor și literelor.

E adevărat, după cum am spus, că, în loc de societate așezată și încheată, n-avem decât o lume de strânsură, care își schimbă în fiecă zi fizionomia, care nu poate avea porniri mai presus de strict utilitare (...) Cu toate acestea, această lume de strânsură mișună aci deasupra unui element etnic hotărât. Sub tot acest Babel, există o limbă românească, care-și are geniul ei; sub toată această vultoare vecinic mișcătoare, există un popor statornic, care-și are calitățile și defectele lui specifice, bunul lui simț (...) De ce, din straturile acestui popor, nu s-ar putea ivi din când în când unele inteligențe deosebite, cari să dea expresie monumentală acelor nevoi, simțiri și gânduri proprii? (...)”

(I. L. Caragiale, *Politică și cultură*.
În: *Epoca*, 18 octombrie 1896.)

DATE CONTACT SECȚII

- **Director**

Conf. univ. dr. Agnes Erich
eagnes@bjdb.ro

- **Secretariat**

office@bjdb.ro;
biblioteca_judeteana_dambovita@yahoo.com
tel. 0245 612 316
fax 0372 870 442

- **Secția Împrumut Adulți**

imprumutadultisectie@yahoo.com
tel. 0732 100 453

- **Sala de Lectură**

lecturabjdb@yahoo.com

- **Secția Periodice**

sectiaperiodice@yahoo.com

- **Secția Multimedia-Internet**

sectia_de_arta@yahoo.com

- **Secția Tehnico-Științifică**

sectiatehnica@yahoo.com

- **Secția Colecții Speciale**

colectiispeciale@yahoo.com

- **Secția Limbi Străine / Biroul Evidență, Prelucrare**

evidentabjdb@yahoo.com

- **Metodic**

vladut_andreescu@yahoo.com

- **Secția pentru Copii**

sectiapentrucopii@yahoo.com
tel. 0245 620 804

- **Filiala Micro IX**

tel. 0372 740 621

- **Centrul de Informare Comunitară și Europeană**

EUROPE DIRECT Târgoviște

office@edtargoviste.ro

www.edtargoviste.ro

tel. 0345 100 581

fax 0345 100 582

Colectivul de redacție:

Redactor fondator: Victor Petrescu

Redactor-șef:

Conf. univ. dr. Agnes Erich,
director Biblioteca Județeană „Ion
Heliade Rădulescu” Dâmbovița

Redactori:

– Alexandru Ștefănescu
– Vlăduț Andreescu
– Loredana Spînu
– Dana Iordache

Procesare computerizată:

– Ileana Faur
– Mariana Briceag

Tehnoredactare:

– Ioan Alexandru Muscalu

Redacția și administrația:

Str. Stelea, nr. 2
Târgoviște, Dâmbovița
130018
Tel. 0245 612 316
Fax 0372 870 442
www.bjdb.ro
office@bjdb.ro

Editura **Bibliotheca**

Str. Nicolae Radian, bl. KB2/3
Târgoviște, Dâmbovița
Tel./fax 0245 212 241
www.bibliotheca.ro
biblioth@gmail.com

CUPRINS

- **Pledoarie pentru un nou început**, Conf. univ. dr. Agnes Erich / 2

INTERFERENȚE CULTURALE

- **Târgoviștea – la confluența secolelor „Luminilor” și „Națiunilor” (Eseu despre o Renaștere românească modernă în spirit)**, Dr. George Coandă / 3
- **Măreția și bunătatea lui Dumnezeu în fața făpturii umane în suferință**, Prof. univ. dr. Gheorghe F. Angheliescu / 5
- **Populația Bucovinei între anii 1774-1786**, Prof. univ. dr. Radu Ștefan Vergatti / 9

DEMERS BIBLIOTECAR

- **Liderul și comunicarea de grup – o realitate în schimbare**, Conf. univ. dr. Sultana Craia, / 13
- **Bibliografia – sursă de informare esențială în procesul cunoașterii**, Conf. univ. dr. Cristina Popescu / 16
- **Conservarea – restaurarea colecțiilor de bibliotecă în societatea guvernată de cunoaștere**, Dr. Aurelian Cătălin Popescu / 23
- **Biblioteca publică – spațiu al educației permanente**, Ileana Faur și Florina Rotaru / 26

DIN VIAȚA BIBLIOTECILOR

- **Conferința Asociației Naționale a Bibliotecarilor din Bibliotecile Publice din România, Brăila 18-20 octombrie 2012**, Claudia Chebac și Daniela Lordache / 28
- **Seminarul internațional „Seniorii și educația – care este rolul organizațiilor culturale?”**, București, 8 noiembrie 2012, Florina Rotaru / 29
- **Servicii pentru adolescenți în biblioteca publică „Bibliotecile nu mai sunt locuri care doar colectează și împrumută cărți; astăzi ele înseamnă totul” – bibliotecar, Upper Silesia, Polonia**, Vlăduț Andreescu / 32
- **Rolul bibliotecii în comunitate**, Ionela Petrișor / 35

PATRIMONIU

- **Simpozionul Național „Ion Luca Caragiale – 100 de ani de la trecerea în Panteonul culturii europene” (5,6 și 22 iunie 2012)**, Dr. Alexandru Ștefănescu / 39
- **Centenarul Liceului Militar de la Mănăstirea Dealu (1912-2012)**, Drd. Cornel Mărculescu / 40
- **Din istoricul bibliotecilor târgoviștene (I)**, Conf. univ. dr. Victor Petrescu / 45
- **Nichifor Crainic – Fundamentalismul etnocrat și ortodox**, Dr. Loredana Spînu / 50

REMEMBER

- **George Coandă. Un spirit plurivalent**, Prof. dr. Victor Petrescu / 53

TABLETA DE SCRITOR

- **Post-scriptum. Caragiale față cu... reacțiunea (istoriei)**, Dr. George Coandă / 56

REMEMBER

- **Pictorul de la nouă**, Silvia Bitere / 58

Pledoarie pentru un nou început

Biblioteca Județeană „I.H. Rădulescu” Dâmbovița se află în prezent la un nou început de drum. Încercăm, prin editarea unui număr dublu aferent anului 2012, să recuperăm timpul pierdut și să repunem revista Bibliotecii pe făgașul ei normal. În paginile *Curierului* vom aborda teme de actualitate din lumea bibliotecilor, vom găzdui articolele specialiștilor în domeniul bibliologic, dar vom încuraja și tinerii bibliotecari, atât din Biblioteca județeană cât și pe cei din rândul bibliotecarilor din teritoriu.

Având în vedere provocările cu care societatea se confruntă în prezent, prin dezvoltarea tot mai intensă a noilor tehnologii de informare și comunicaționale, noi trebuie să susținem cu tărie rolul primordial pe care îl joacă în acest context bibliotecile și bibliotecarii. Din păcate, se vehiculează tot mai des în ultimul timp ideea că rolul acestei instituții va fi luat în întregime de către multitudinea de instrumente de căutare prezente în mediul Internet și că rolul bibliotecarilor s-ar rezuma doar la a lua și a da cartea de pe raft.

În prezent se vorbește tot mai des de digitizare, aceasta devenind un mijloc de supraviețuire, fapt cu care suntem în totalitate de acord: în format electronic, documentele nu mai sunt atât de vulnerabile ca și cele tradiționale, iar „memoria culturală” a omenirii are mai multe șanse de supraviețuire în acest context. Însă trebuie înțeles că procesul de digitizare va dura destul de mult timp, fiind scump și complicat, și că tehnologiile moderne trebuie integrate sistemului biblioteconomic și nu trebuie împinse la extrem, în sensul că bibliotecarul nu-și mai găsește locul în această lume. Trebuie, de asemenea înțeles, că munca lui implică îndrumarea și educarea utilizatorilor cu privire la modul de a găsi informațiile, indiferent dacă acestea sunt în format tradițional sau digital. Atunci când această lipsă de înțelegere se combină și cu lipsa resurselor bugetare, vom asista din ce în ce mai neputincioși la amploarea unui fenomen, care în final va conduce la o dezarmare intelectuală greu de stăvilit.

Apariția dispozitivelor portabile de citire a condus la vehicularea altor idei legate de sfârșitul cărții sau al bibliotecilor. Astfel, nu trebuie văzut acest aspect ca o amenințare asupra cărții tipărite deoarece, după cum afirmă din ce în ce mai multă lume, lectura digitală poate merge braț la braț cu lectura clasică, plăcerea lecturii unei cărți fizice în fotoliu, seara, putând coexista cu cea a citirii unui ebook pe IPod. Cartea portabilă a devenit un trend la momentul prezent, însă este puțin probabil că va înlocui definitiv cartea clasică. Și avem exemplul presei scrise care a supraviețuit radioului (în istoria presei scrise se știe ce spaime a generat când a devenit un concurent serios al acesteia), la rândul lui radio-ul a supraviețuit impunerii pe piață a televiziunii etc. În aceeași ordine de idei oamenii cărora le place să citească cărți pe suport tradițional vor continua să facă acest lucru în continuare, indiferent de noile dezvoltări tehnologice.

Totuși, trebuie să fim conștienți că bibliotecile, în contextul actual, au depășit imaginea unor temple sacre, în care accesul la cunoaștere era pedepsit cu moartea (Umberto Eco, *Numele trandafirului*), devenind instituții în continuă prefacere, nevoite să excludă anacronismul și să adopte metode și modele noi de acces la informație.

Ca și o concluzie, societatea nu este pregătită să renunțe la bibliotecă, și, probabil, nu va fi vreodată. Bibliotecile se pot adapta la schimbările sociale și tehnologice, dar acestea nu pot fi înlocuite, iar bibliotecarii vor fi întotdeauna profesioniștii cei mai potriviți pentru a ghida utilizatorii în noianul de informații on line sau pe suport tradițional. În loc de a considera bibliotecile ca fiind structuri depășite, ar trebui suplimentată finanțarea acestora care ar conduce la o mai bună conducere atât în ceea ce privește perfecționarea personalului, dar și implementarea tehnologiilor din ce în ce mai revoluționare.

Conf. univ. dr. Agnes Erich

Director Biblioteca Județeană „I.H. Rădulescu” Dâmbovița

INTERFERENȚE CULTURALE

Târgoviștea – la confluența secolelor „Luminilor” și „Națiunilor”

(Eseu despre o Renaștere românească modernă în spirit)

După pierderea înaltei posturi de capitală a Țării Românești la începutul secolului XVIII, Târgoviștea, e drept, intră într-un con de umbră. Faptul a produs deplângerile – se produc ele și astăzi – ale unor nume ilustre ale culturii românești de-a lungul secolelor XIX și XX, orașul fiind eternizat în paginile istoriei culturii românești prin imaginea romantic anacreontică a „ruinurilor”, așa cum ni le-a proiectat cu o sfâșiere sufletească, regretându-i „gloria străbună”, Vasile Cârlova, Ion Heliade-Rădulescu și Grigore Alexandrescu, dar și un netârgoviștean, Nicolae Bălcescu. Și le-au călcat pe urme și alții.

Dar Târgoviștea chiar scăpătase într-adevăr încât să-și fi pierdut orice importanță? Oraș, de bună seamă, care până atunci jucase un rol princiar și în istoria politică, și în istoria culturală, și a geospațiului românesc, dar și a celui european. Fie să amintim momentul fast din deceniile de debut ale secolului XVI, când, prin întâia imprimare tipografică a unei cărți la Târgoviște, în Mănăstirea Dealu, la 1508, și a „Învățăturilor lui Neagoe Basarab către fiul său Teodosie” (1518-1521), s-a afirmat *Renașterea românească*. Eveniment care, dacă a stârnit, o vreme, zâmbetele de ironică îndoială ale unor pudibonde spirite academice, acum este luat serios în seamă. Și ne facem un titlu de satisfacție din a fi relevant ferm aceasta realitate istoric culturală.

Este adevărat că, după domnia încheiată tragic a lui Constantin Brâncoveanu (1688-1714), Târgoviștea era privită cu teamă de Înalta Poartă ca un bastion al rezistenței românești, preferând o capitală mai lesne de supravegheat dinspre Dunăre, și rapid de cucerit în caz că vreun voievod rebel s-ar opune imperiului Semilunei.

Așa stând lucrurile, Târgoviștea se provincializează, dar își va păstra statutul de capitală de județ voievodal prin condiția sa istorică, ceea ce va fi fost, doar în mică măsură, o alinare a orgoliului rănit al târgoviștenilor, cât și o eludare a căderii totale în anonimat. A fost o salvare administrativ politică. Atât. Și totuși...

Exact, și totuși în ultimele decenii ale „secolului luminilor” – al XVIII-lea –, cartezian și iluminist, și

generator, spre finalul său, de o explozie eliberatoare social, burgheză și democratică, iacobină și napoleoneană, și am numit *Revoluția franceză*, Târgoviștea este un oraș care nu-și uită trecutul, adânc încrustat, așa cum este și astăzi, în conștiința și *mândria istorică* a locuitorilor săi. Căci, și atunci, ca și acum, nu era/este vorba de un desuet „patriotism local”, ci de conștientizarea faptului că destinul Târgoviștei se identifica organic cu al românilor pe durata a trei veacuri și jumătate, și că a făcut *istorie națională*.

Și pentru o frântură de vreme, Târgoviștea se răzvrățește împotriva fanariotismului, orașenii contestând o hotărâre a domnitorului Alexandru Șuțu prin care moșia urbei (ceea ce astăzi ar fi „domeniul public”), este dată de zestre fiicei sale Catinca, și împotrivirea ia forma unei alungări violente a dregătorilor domnești veniți să pună în aplicare hrisovul domnesc, și, fermi pe poziție, își trimit la palat delegații cu o jalbă susținută de vociferări justițiare. De aici și celebra sintagmă „gură de Târgoviște”. Și se știe acum că, în Țara Românească, aceasta a fost o primă revoltă socială și că ecourile *Revoluției franceze* reverberaseră în fosta capitală voievodală.

Însă, Târgoviștea, tot în acea epocă, la răscrucea secolelor XVIII și XIX, găzduiește un eveniment de natură iluministă: debutul în spațiul românesc a „teatrului în aer liber” cu piesa „Extremele se ating” a lui Theohari Glădescu, jucată de trupa franco-valahă patronată de Nicolae Gretchi. Este epoca în care, probabil, Târgoviștea a fost vizitată de „eroul de la Misolonghi”, rebelul lord poet George Gordon Byron, atras de faima istorică a orașului. Faimă care mai dănuia – dănuiește și astăzi în mentalul colectiv afectiv istoric nu numai al târgoviștenilor, ci și al tuturor românilor – la un veac de la pierderea statusului de capitală, atâta vreme cât orașul stârnea interesul de a fi văzut pe viu de cărturari străini precum Dionisie Fotino, istoric mărturisitor întru Târgoviște, Mitilineu, profesor la școala particulară de la Mănăstirea Stelea, Rigas Valestinlis, diplomat și secretar al domnitorului Nicolae Mavrogheni, de scriitorii Stanislas Bellanger

(Franța), Jerome Spinder (german), compozitorul italian H. Costa, călătorul și memorialistul britanic Wilkinson. Iar binecunoscutul artist plastic parizian Michel Bonquet ne va fi lăsat o memorabilă pictură a „ruinurilor” Curții Domnești de la Târgoviște.

Fosta capitală voievodală nu decăzuse, deci, era – sau mai corect spus, își adjucecase – un *reper eroic*, un *mit istoric necesar* într-o perioadă de tranziție dramatică a Țărilor Românești, cum sunt de vreo trei secole încoace toate tranzițiile pe meleagul mioritic de la obrocizantul regim turco-fanariot la modernitatea capitalistă. Și cum – reiterez punctul de vedere de mai înainte – Târgoviștea se identifica în conștiința istorică a românilor cu *ideea de patrie*, de *rezistență națională*, de *renaștere voievodală*, a fost firesc, aș îndrăzni să zic immanent, ca dintre zidurile sale de cetate să se nască – moral și justițiar – *Renașterea modernă a românilor*. Și așa cum cu trei veacuri mai devreme corifeii primei Renașteri au fost voievozii Radu cel Mare și Neagoe Basarab, și cărturarii tipografi Macarie, Liubavici și Coresi ot Târgoviște, acum, în primele decenii ale secolului XIX, corifeii celei de-a *doua Renaștere* au fost Ion Heliade-Rădulescu, Vasile Cârlova și Grigore Alexandrescu. Toți trei, fiii ai Târgoviștei, crescuți în cultul „gloriei străbune” a cetății, la anii afirmării lor creatoare, care au coincis cu frământările revoluționare pașoptiste, au găsit în trecutul voievodal al fostei capitale a Țării Românești *reperul eroic* și *mitul istoric necesar* Renașterii moderne a spațiului românesc. O Renaștere, și politică, și culturală, Târgoviștea, prin *actul creator* al acestui triumvirat, revoluționând în evoluția sa limba română. De exemplu: „*O, ziduri întristate! O, monument slăvit! / În ce mărime naltă și voi ați strălucit, / Pe când un soare dulce și mult mai fericit / Își revărsa lumina p-acest pământ robit! // [...] Dar încă, ziduri triste, aveți un ce plăcut, / Când ochiul vă privește în liniștit minut: / De milă îl pătrundeți, de gânduri îl uimiți. / Voi încă în ființă drept pildă ne slujiți // [...] Deci primiți, ruinuri, cât voi vedea pământ, / Să viu spre mângâiere, să plâng pe-acest mormânt, / Unde tiranul încă un pas n-a cutezat, / Căci la vederea voastră se simte spăimântat*” (Vasile Cârlova – „Ruinurile Târgoviștei”); „*Aici îmi stau în față eroii Rumunâiei / Din Câmpulung, din Argeș, din Iaș, din București, / De la Traian și Negru, martiri ai vitejiei, / Până la împilarea trufiei strămoșești // [...] O, ziduri! Rămășiță din slava strămoșească! / O, turn! De unde ochiul de mii de ori văzu / Biruința să zboare p-oștirea rumânească, / În muta voastră șoaptă câte-mi vorbiți acu!*” (Ion Heliade-Rădulescu – „O noapte pe ruinele Târgoviștei”); „*Tot e tăcut și jalnic: însă așa cum ești / Singură porți povara mării românești, / Târgoviște căzută! Poetul întristat / Colore variate în sânu-ți a aflat, / Războinicul modeluri; și, dac-am*

asculta / Ceea ce în favoru-ți reclamă slava ta, / A vitejilor umbră d-am ști să o cinstim, / Vrednici de libertate noi am putea să fim” (Grigore Alexandrescu – „Trecutul. La mănăstirea Dealului”).

Sunt – fie și aceste fragmente de poeme – mărturiile unei strălucite paradigme patriotice dintr-o vreme de afirmare națională într-un „secol al națiunilor”, și de tranziție românească de la fărâmițare teritorial politică la unitate statală, de la relațiile economice feudale la relațiile de modernitate capitalistă. În fond, un *risorgimento românesc*. Și care poate fi un îndemn și, totodată, semnal de alarmă pentru demolatorii de astăzi ai sentimentului patriotic.

Iar triumvirii târgovișteni ai *Renașterii moderne românești în spirit*, iată cum au fost surprinși/portretizați într-o eternizare/validare critică a operei lor reînviatoare de neam de Eminescu în inubliabilul poem „Epigonii”: „*Văd poeți ce-au scris o limbă, ca un fagure de miere*”, printre care „*Eliad zidea din visuri și din basme seculare / Delta biblicelor sînte, profețiile amare / Adevăr scăldat în mite, sfînx pătrunsă de-nțeleș [...]* Și veghează-o stîncă arsă dintre nouri de eres”, pe când „*L-ale țării flamuri negre Cârlova oștirea cheamă, / În prezent vrăjește umbre dintr-al secolilor plan!; Și ca Byron, treaz de vîntul cel sălbatic al durerii; / Palid stinge – Alexandrescu sînta candel-a sperării, / Descifrînd eternitatea din ruina unui an*”.

Eminescu, un profund hermeneut al „mersului istoriei” la români, dar și un genial ucenic ce s-a împărtășit din acea „*limbă, ca un fagure de miere*”, pe care cel mai curat și în sens modernizator au făcut-o să curgă la urdinișul culturii și civilizației noastre naționale triumvirii literatori târgovișteni, de fapt, în celebrul său poem – vituperator la adresa epigonilor nevrednici –, le conferă triumful în Panteonul de ctitori, cu statură de cariatide indestructibile, al neamului românesc. Triumful de a fi arhitecturizat/construit a *doua Renaștere românească, modernă în spirit*, purtând în esența ei *codul istoric și renăscător al Târgoviștei*.

BIBLIOGRAFIE

- Alexandrescu, Grigore. *Poezii și proză*, Editura Litera, Chișinău, 1998
- Călinescu, G. *Istoria literaturii române de la origini până în prezent*, ed. a II-a, Editura Minerva, București, 1982.
- Cârlova, Vasile. *Ruinurile Târgoviștei*, Editura Scrisul Românesc, Craiova, 1975.
- Coandă, George. *Istoria Târgoviștei. Cronologie enciclopedică*, ed. a II-a, Editura Bibliotheca, Târgoviște, 2007.
- Heliade-Rădulescu, Ion. *Poezii. Proză*, Editura Cartex 2000, București, 2006.

Dr. George Coandă

Măreția și bunătatea lui Dumnezeu în fața făpturii umane în suferință

Cunoașterea lui Dumnezeu prin logica naturii, a derulării vieții umane și a Sfințelilor Scripturi, constituie calea afirmativă a cunoașterii noastre despre El. Însă, în evoluția acestei cunoașteri se evidențiază mereu conștiința că Dumnezeu depășește ceea ce poate fi înfățișat din El în cuvinte și concepte. Imaginea lui Dumnezeu este oferită de El prin actele Sale de manifestare în toată creația și prin venirea Sa în Istoria lumii, prin Întruparea Fiului Său.

Literatura patristică consideră că noi nu putem cunoaște ce este Dumnezeu, ci doar că El există, pentru că El S-a relevat, în istoria umanității, ca Tată, Fi și Duh Sfânt. Dumnezeu este Treime, iar această realitate nu poate fi explicată din nici un principiu, nici nu poate fi explicată prin vreo rațiune suficientă, pentru că nu există principii și nici cauze anterioare Treimii.

Existența din eternitate a lui Dumnezeu trebuie să fie din eternitate plenitudine, mai mult chiar, plenitudine în formă actualizată. De ce? Pentru că oricât de mult ne-am îndrepta cu gândul spre veșnicie, de când este oferită existența, nu putem ajunge la starea inițială. Veșnicul nu este subordonat temporalului. Temporalitatea și mișcarea din cursul ei are un început diferit în ființă de ceea ce este din totdeauna.

Filosofii din antichitate, în special cei de limbă greacă, nu au putut fi consecvenți, deoarece nu au cunoscut caracterul personal al lui Dumnezeu. Pentru panteismul filosofiei eline nu poate exista cu adevărat un Dumnezeu Bun. Din acceptarea și recunoașterea că Dumnezeu este Bun, aceasta ar fi trebuit să coincidă că El este

Treime, că este o permanentă comuniune între Persoane, Treime atât de unită prin desăvârșirea unirii, încât Dumnezeu să fie în același timp Unul.

Cunoașterea lui Dumnezeu este posibilă numai într-atât cât Acesta Se revelează pe Sine, ca Treime immanentă, astfel încât transcendentul acționează la nivelul imanentului. Totodată Treimea „iconomică”, revelată în lucrarea lui Dumnezeu din lume reprezintă, cu adevărat, incomprehensibilul și paradoxalul, aceasta fiind mereu transcendentă și immanentă.

Cunoașterea, aflarea și înțelegerea lui Dumnezeu este deosebit de nuanțată în gândirea patristică, târzie, de limbă greacă, unde atinge un punct de apogeu, după cum recunoștea Părintele Dumitru Stăniloae: „Dumnezeu este Unul, fără început, necuprins, având toată puterea de a exista. El exclude pe «când» și «cum», întrucât este cu totul inaccesibil și nu poate fi cuprins de nici una dintre făpturi, prin vreo descoperire ființială a Sa. Dumnezeu nu este în și pentru Sine însuși (cât ne este cu putință să știm) nici început, nici mijloc, nici sfârșit, nici altceva din cele ce sunt cugetate în chip natural ca existând după El. Căci este nedeterminat, nemișcat și infinit, ca Cel ce este infinit mai presus de toată ființa, puterea și lucrarea (realizarea). Dumnezeu nu este ființă, în sens de ființă pur și simplu, sau de ființă determinată în oarecare fel, ca să fie și principiu (început, izvor), nici putere, în sens de putere pur și simplu, sau de putere în oricare fel determinată, ca să fie și mijloc, nici lucrare (realizare), în sens de lucrare pur și simplu, sau de lucrare în oarecare fel determinată, ca să fie sfârșit al mișcării ființiale, gândită ca existând mai înainte ca virtualitate. Ci este

entitate de viață făcătoare și supraființială; și temelie de putere făcătoare și mai presus de toată puterea; și aptitudine lucrătoare și fără de sfârșit; scurt vorbind, este entitate făcătoare a toată ființa” (Maxim Mărturisitorul, *Capete teologice, Suta întâia*, 1-2, 4, în «Filocalia românească», vol. II, p.124-125).

Pe terenul platonismului, în secolul al IV-lea, se construiește prin Fericitul Augustin o filosofie al cărei sens poartă, parcă, pecetea nostalgiilor originilor. Spunem aceasta pentru că Fericitul Augustin își denumeste demersul speculativ „iubire de înțelepciune”. Însă diferența rezidă în faptul că este vorba despre o filosofie creștină în care, prin înțelepciune, se înțelege cunoașterea lui Dumnezeu ca Verb Întrupat.

În conceptul obiectului acestei filosofii vom încerca să aflăm în ce sens sunt folosite conceptele de *iubire și rău*. Chiar dacă sursele în tratarea problemelor sunt două (*Confesiuni*, cartea VII, X, și *Solilocvii*) totuși temele generale ale operei augustiniene se regăsesc la nivelul părții în aceeași măsură ca și la nivelul întregului. Astfel, căutările predilecte sunt îndreptate spre fericire, existența lui Dumnezeu ține de cunoașterea de sine. Ele se află într-o consangvinitate perfectă.¹ Bunăoară, fericirea nu poate fi atinsă decât prin adevăr, deci fiind în posesia cunoașterii, iar cunoașterea se realizează prin intermediul lui Dumnezeu care luminează El însuși adevărurile sale. Se poate conchide că orice adevăr poate servi la demonstrarea existenței lui Dumnezeu.

În cadrul temelor generale, problemele pe care le vom analiza și cerceta sunt articulații ale acestora. Ele țin de itinerariul sufletului în Dumnezeu pentru că sunt dublate în cele două opusculi de tensiunea drumului de ascensiune divin.

Sensurile iubirii se relevă în special în *Solilocvii* pe parcursul unei testări a modului de cunoaștere a lui Dumnezeu. Iubirea este sinergică problemei cunoașterii în filosofia augustiniană. Întrucât *Solilocviile* reprezintă o operă scrisă imediat după convertire, ea conservă aspectul de speculație filosofică (argumentație dialectică) și drept urmare în

sensul iubirii se va recunoaște o infuzie de accente platonice.

După eliminarea succesivă a căii senzuale ca insuficientă, având drept argument faptul că simțurile sunt înșelătoare², apoi a tradiției – motivul fiind următorul: dacă Platon și Plotin au afirmat că îl cunosc pe Dumnezeu și afirmația ar fi adevărată, totuși există o distincție fundamentală între a fi adevărată o afirmație și faptul de a-L fi cunoscut într-adevăr³ – se ajunge în final la concluzia că înțelegerea lui Dumnezeu ține de inteligibil dar nu în același fel în care se deține o știință despre lume sau sferă. Argumentul în acest sens se derulează pornind de la premiza că dacă ar fi același tip de știință atunci s-ar putea ajunge la o fericire asemănătoare cu aceea determinată de cunoașterea lui Dumnezeu iar în realitate acest lucru nu se întâmplă. Prin urmare tipul de cunoaștere inteligibilă nu este suficient. Pentru cunoașterea totală este nevoie de o facultate a sufletului pe care acesta nu o are iar dobândirea sa presupune stăpânirea unor virtuți teologale ca în modelul platonician.⁴ Iubirea reprezintă o astfel de virtute teologală cu dublu aspect, moral și gnoseologic. Alături de credință – însemnând recunoașterea eliberării de concupiscentă pentru a parveni la o stare de sănătate⁵ – și speranță, iubirea reduce distanța dintre om și Dumnezeu. Prin ea cineva dorește să vadă și să se bucure de ceea ce vede la nesfârșit.⁶ Iubirea rămâne și după această viață, întrucât prin ea sufletul stăruie în Dumnezeu.⁷

Există așadar un itinerariu ce ține de logica sufletului și un altul ce ține de logica inimii – iubire. Ea împlinește traseul prin capacitatea de a fixa traseul sufletului rațional în contemplarea lui Dumnezeu, prin cufundare în preafericita viziune.⁸ Prin virtuțile sale reformatoare iubirea este o forță transformatoare ce ține o tendință naturală către bine. „Rezultă deci că nici un suflet nu se însănătoșește fără acestea trei – n.n., iubire, credință, speranță – pentru ca apoi să poată să-L vadă pe Dumnezeul său, adică să-L înțeleagă”.⁹

Iubirea este veriga cea mai eficientă pentru aflarea adevărului. Această paradigmă creștină a iubirii se colează evident pe sursa sa de inspirație și anume doctrina platonice a erosului în care, în mod similar, iubirea tindea să acopere o lipsă – în cazul augustinian lipsa de concupiscentă – și exprima dorința de cunoaștere în raport cu ideile.

La Fericitul Augustin semantica iubirii nu este balansată către senzualitate pentru că ceea ce trebuie iubit este sufletul rațional și nu cele trupești. În plus, sufletul rațional nu este iubit în sine ci pentru înțelepciune și adevăr: „Eu cred că am dovedit cu prisosință că nu iubesc nimic altceva decât înțelepciunea întrucât tot ceea ce nu e iubit pentru al însuși nu este iubit. Ori eu iubesc înțelepciunea numai pentru ea însăși”.¹⁰

Așadar, în ultimă instanță, iubirea este dorința intensă de înțelepciune. Dragostea este un demers prin care se dorește anularea unei lipse, completarea unui loc vacant prin intermediul remediilor Doctorului intim a cărui lumină proiectează ulterior claritatea în mintea noastră pentru predarea completă a științei.

Această trecere se face însă treptat, asemeni trecerii de la întuneric la lumină, dat fiind faptul că știința adevărată este intensă și poate orbi antrenând o reconversie către întuneric. „Fiindcă lor trebuie să li se arate mai mult decât cele care nu prin sine strălucesc, ci pot fi văzute numai grație luminii, ca de pildă îmbrăcămintea, peretele ori altceva de soiul acestora. Apoi să li se arate ceva care strălucește mai viu, dar nu prin sine ci tot printr-o lumină din afară, cum este cazul aurului, argintului și altora asemănătoare, care totuși nu emit raze în așa măsură încât să vateme ochii. Abia apoi ar trebui să li se arate în mod treptat focul terestru și la urmă de tot stelele, luna, strălucirea zorilor și scânteierea cerului gata să se crape de ziuă. În funcție de aceste trepte va reuși fiecare să vadă soarele, fie mai curând, fie mai târziu, fie prin întregul său ciclu, fie prin intermediul celor care sunt neînsemnate, obișnuindu-se fiecare să-l

privească fără teamă, cu o plăcere tot mai mare și în funcție de tăria fiecăruia”.¹¹

Fără dorința intensă a eliminării lipsei cunoașterii rațiunea riscă să-și asume condiția incompletitudinii, oricare ar fi drumul pentru care ar opta pentru eludarea pericolului. Cu alte cuvinte, orice demers ar fi inutil fără prezența în premize a iubirii.

Am amintit repetat de o insuficiență în omul interior, de o imperfecțiune care are nevoie de un drum special pentru a fi aneantizată. Această imperfecțiune este răul. Care este originea și natura sa, rolul său în cunoaștere, de unde vine necesitatea existenței sale, sunt întrebări care pot fi unificate într-un singur concept – problema răului.

Problema răului l-a preocupat îndelung pe Fericitul Augustin, dovadă fiind adeziunea sa timpurie la maniheeni. Dar explicațiile maniheiste referitoare la rău nu-i sunt suficiente, iar lectura cărților platonice și conversiunea¹² îl determină să le respingă. Ele contravin creștinismului și-l pun pe Dumnezeu în ipostaza de substanță corporală cuprinsă în spații infinite¹³, de instanță a răului¹⁴. În concluzie, după maniheeni, lumea ar fi un amestec de bine și rău, iar răul ar fi materia.

Prin convertire aceste explicații devin inacceptabile. Dumnezeu nu poate fi sursa răului, iar argumentele nu încetează să apară. Astfel, dacă s-ar accepta că Dumnezeu ar fi corporal și ar penetra în spații, atunci ar rezulta că o mai mare parte a pământului ar avea o mai mare parte din El, o alta mai mică, o parte mai mică (ar reieși că elefantul are o parte mai mare decât vrabia).¹⁵ Dar acest lucru este fals pentru că Dumnezeu le-a făcut pe toate bune în aceeași măsură.¹⁶ Din argumentul contra maniheenilor se poate conchide că originea răului nu rezidă în Dumnezeu.

În model general originea și natura răului țin de problema creației *ex nihilo*.¹⁷ Conform acesteia Dumnezeu este binele suprem dar creația sa este din neant. Răul a pătruns o dată cu cele create care sunt bune în sine dar, accidental, dată fiind originea lor, au o lipsă originală și o nevoie de a se împlini.

Deci răul este o lipsă a lui *a fi*,¹⁸ iar originea sa este neantul. În calitate de vid de ființă răul este o lipsă de bine.¹⁹ El este în mod necesar însoțit de bine, nu poate exista fără bine fiindcă doar ce este bun se corupe, iar dacă n-ar fi bun nu s-ar putea corupe, în condițiile în care se pune ca natură privativă.²⁰

Răul în concept larg se înfățișează în sensul căpătat în cadrul unei tipologii cuprinsă în scrierile augustiniene, dar nenumită. Astfel, Philip Serard preia de la J. Martin o clasificare triadică a răului cu care vom opera și noi: răul metafizic, fizic și moral.

Definiția generică a răului este sinonimă cu cea a răului metafizic. Lipsa unui bine înseamnă corupția unei perfecțiuni de unde rezultă o limitare inerentă a lucrurilor create în comparație cu Dumnezeu, pe de o parte, și în comparație cu ele însele, pe de altă parte – de pildă trupul inferior sufletului, animalele inferioare omului.²¹

Constituit pe baza unei inferiorități ontologice, răul metafizic este într-o dependență ontologică a omului față de Dumnezeu. El poate fi surmontat printr-un itinerariu al cărui scop este unirea cu divinul, itinerariu pe care l-am descris deja mai sus. Răul ontologic are drept corespondent în zona moralei răul moral. Sursa răului moral este voința, liberul arbitru,²² iar consecințele sale, sunt concupiscenta în trup,²³ curiozitatea de a ști orgoliul și dragostea de laudă²⁴ în suflet. Răul moral este totuna cu păcatul – a cărui introducere anulează calificarea lui Dumnezeu ca Dumnezeu rău – iar sensul existenței lui este justificat prin prisma iubirii divine. Păcatul este așadar spre folosul omului care suferă o insuficiență radicală, nu-și este suficient sieși nici în ordinea ființei și nici în cea a cunoașterii. Atunci, prin actul liber al voinței se întoarce spre Dumnezeu pentru a găsi adevărul.

Răul fizic nu constituie tema predilectă a *Confesiunilor* și *Solilocviilor* dar vom decela, totuși, natura sa. Este un rău prezent în natură, iar sursa sa o constituie o sumă de cauze particulare ce nu dăunează ci concură la ordinea și frumusețea ansamblului.

În model augustinian binele și răul sunt concepte sinergice. Răul este diseminat prin iubire ca antidot cu o eficiență maximă. În dinamica cunoașterii răul și iubirea sunt nuclee care explică natura și scopul cunoașterii, maniera sa itinerantă și mai ales conversia ei din logica unei filosofii necreștine în cea a unei filosofii creștine.

Pentru întreaga lume creștină, jertfa supremă a lui Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, a dat o valență supremă binelui care poate fi dăruit făpturii umane în istoria sa integrală.

NOTE

- ¹ Etienne Gilson accentuează cu insistență acest fapt, susținut de altfel de Fericitul Augustin în mod explicit, la nivelul întregii sale opere.
- ² Fericitul Augustin, *Solilocvii*, Editura Humanitas, București, 1993, p. 65.
- ³ *Ibidem*, p. 67.
- ⁴ *Ibidem*, p. 75.
- ⁵ *Ibidem*, p. 79.
- ⁶ *Ibidem*, p. 81.
- ⁷ *Ibidem*, p. 83.
- ⁸ *Ibidem*, p.83.
- ⁹ *Ibidem*, p.79.
- ¹⁰ *Ibidem*, p. 107.
- ¹¹ *Ibidem*, p. 109.
- ¹² Fericitul Augustin, *Mărturisiri / Confesiuni*, Editura Institutului Biblic și de Misiune a Bisericii Ortodoxe Române, București, 1985, p.157-158.
- ¹³ *Ibidem*, p. 149.
- ¹⁴ *Ibidem*, p. 151.
- ¹⁵ *Ibidem*, p. 150.
- ¹⁶ *Ibidem*, p. 161.
- ¹⁷ Deși explicația apariției răului nu este conținută în sursele analizate ea trebuie amintită deoarece facilitează o privire mai percutantă.
- ¹⁸ Sf. Augustin, *Solilocvii*, p. 43.
- ¹⁹ „...toate cele care se strică sunt lipsite de bine. Iar dacă vor fi lipsite de orice bine, nicidecum nu vor mai exista”. (*Confesiuni*, p. 161).
- ²⁰ *Ibidem*, p. 161.
- ²¹ *Ibidem*, p. 149.
- ²² *Ibidem*, p. 151: „Și îmi încordam atenția ca să disting ceea ce auzeam, anume că liberul arbitru al voinței e cauza pentru care făceam rău (...).
- ²³ *Ibidem*, p. 226.
- ²⁴ *Ibidem*, p. 237.

Prof. univ. dr. Gheorghe F. Anghelescu
Universitatea „Valahia” din Târgoviște

Populația Bucovinei între anii 1774-1786

Am ales aceste date în vederea încadrării cercetării, deoarece ele sunt semnificative pentru istoria Bucovinei și a României. Prima dată, cea de 1774, reprezintă momentul terminării tratatelor semnării înțelegerii dintre Sublima Poartă, Imperiul țarist și Sfântul Imperiu Roman de Națiune Germană¹. Atunci se încheiase pacea de la Kuciuk-Kainargi (12 iunie 1774). Prin ea, Imperiul țarist obținuse o serie de avantaje și posibilitatea de a se extinde asupra stepelor din nordul Mării Negre, până la fluviul Bug². Era o reîmpărțire a zonei din sudul Europei. Viena a cerut și a obținut ca o compensație pentru neutralitatea ei și acceptarea ca Sankt-Petersburgul să participe la prima împărțire a Poloniei (1772), dreptul de a anexa o parte a Moldovei de nord, Bucovina³.

Al doilea moment ales pentru încadrarea cercetării, anul 1786⁴, reprezintă integrarea Bucovinei în Galiția.⁵ Acest an are o semnificație deosebită. De atunci, sub o administrație subordonată direct Vienei, Consiliului de Război al imperiului, a început deznaționalizarea populației românești din Bucovina⁶.

Anexarea unui ținut totdeauna trebuie judecată din două puncte de vedere: argumentele de ordin istoric și situația demografică.

În ceea ce privește documentele istorice, Viena a ținut seama exclusiv de cuvintele regelui Franței, Louis XIV (1642-1715), rostite în preajma încheierii păcii de la Nimegue (1679): „de aceea avem juriști și istorici, să găsească argumente convenabile nouă”. Viena a întreprins o amplă campanie diplomatică în vederea justificării cotozirii Moldovei de nord, căreia i-a și dat numele de Bucovina⁷. În acest context voi discuta situația populației din Bucovina, imediat după anexare. Voi folosi datele oferite de cele două recensăminte sau catagrafii sau izvoade, alcătuite din ordinul guvernatorilor militari ai regiunii anexate, generalul Gabriel Anton baron Splény von Mihálydy din anii

1774-1775 și generalul Karl baron von Enzenberg din 1779. Noua regiune anexată, Bucovina, urma să asigure trecerea din Transilvania spre Galiția și Podolia (unde trăia o populație slavă). Cum aceasta era în apropiere de Rusia, care mediase preluarea Bucovinei de Austria, era nevoie de prudență pentru blocarea planurilor anexioniste exprimate de țarina Ecaterina a II-a (1762-1796). Existența unei populații românești, majoritare în regiune, punea o stavilă în calea politicii rusești. În același timp, Viena urmărea să știe ce impozite putea lua de la populația din Bucovina și ce număr de soldați putea ridica în cazul unui război⁸.

Am enunțat motivarea înscrisă în catagrafii, deoarece predecesorii mei, prof. Ion Nistor⁹ și prof. Vladimir Trebici¹⁰ s-au mulțumit să releve aspectul statistic al actelor. Cei care i-au urmat au rămas la un nivel care nu i-a depășit¹¹. Amintirea unui început de catagrafie ordonată de generalul rus P. A. Rumianțev nu reprezintă neapărat un progres al cercetării, deoarece actul nu a fost terminat, deci nu se poate aprecia după el populația din Bucovina între anii 1772-1773, 1774¹². Din acte, din motivarea metodei de lucru, reiese clar că Sankt-Petersburgul încercase să preia el Bucovina, scop în care începuse investigarea demografică¹³.

Unitatea de măsură cu care s-a operat în cele două catagrafii austriace a fost familia. Deoarece s-a conchis de către cercetătorii demografi că familia de agricultori sedentari avea în medie 5 membri, s-a folosit pentru multiplicare indicele numeric de 5.

În fine, catagrafiile au înregistrat, pentru Bucovina, 290 sate și 62 „atenanțe” sau cătune, unde locuiau 17.047 familii, adică 85.235 suflete¹⁴.

Familiiile erau repartizate după starea lor socială:

boieri – 22 familii
mazili – 175 familii
răzeși – 149 familii

preoți de mir – 501 familii
 slujbași – 285 familii
 negustori – 45 familii¹⁵
 țărani – 14.992 familii

La acestea se mai adăugau alogeni:

58 familii armeni
 526 familii evrei
 294 familii țigani¹⁶

În „coridor”, termen prin care se înțelege *no man's land*-ul către Moldova¹⁷, se găseau 2.697 familii cu 13.485 suflete, care locuiau în 64 sate și 10 cătune¹⁸. Aceștia au fost readuși la Moldova, repatriați, în anul 1776, prin convenția de la Balamutca. Dacă se scad aceștia din total, pentru Bucovina din anul 1775, rămân 226 sate cu 52 cătune, având o populație de 14.350 familii cu 71.750 indivizi¹⁹.

Dacă se repartizează această populație, în mod egal, pe suprafața de 10.441 kmp ai Bucovinei, atunci rezultă că erau 7 locuitori/kmp.

Familiiile de boieri, mazili, de răzeși, de preoți ortodocși, de slujbași, de negustori rămase în Bucovina se cifrau la 978, adică 4.890 suflete, restul, până la 1177 familii, fiind repatriate Țării Moldovei prin convenția de la Balamutca. Aceeași situație s-a remarcat și pentru alogeni – armeni, evrei, țigani – al căror număr a scăzut de la 878 familii, la 800 după restituirea către Moldova a „coridorului”. Și țăranii agricultori rămași în Bucovina au cunoscut o reducere a numărului lor la 12.572 familii, adică 62860 persoane, restul de 2420 familii țărănești rămânând în Moldova.

Trebuie menționat expres că limba vorbită și declarată de majoritatea acestor locuitori era cea română. Recenzorii au precizat că toate cele 978 de familii de boieri, răzeși, preoți, negustori vorbesc în limba română. Lor li se mai adaugă alte 800 familii de evrei, armeni și țigani care ajungeau la cifra de circa 4.000 de suflete, pentru care recenzorul a precizat că și aceștia, deși nu erau de origine etnică română, foloseau în conversația curentă, zilnică, limba română.

În fine, categoria cea mai numeroasă a populației, a țăranilor, care cuprindea 12.572 familii însumând 62.860 suflete, vorbea în majoritatea ei limba română²⁰. Am afirmat că o majoritate

vorbea limba română, deoarece dintre aceștia 6.000 suflete aparțineau huțanilor (huțuilor), care vorbeau un dialect rusesc, din Munții Pocuției, de unde proveneau ei²¹. În Bucovina ei trăiau în zona cuprinsă între Munții Ceremușului și apa Moldovei. Totodată, în zona dintre Nistru și Prut catagrafia a înregistrat 18 sate de „pribegi” veniți din Galiția și din Podolia. Erau așezați acolo de pe la 1766²² și însumau 1261 familii, cuprinzând 6.305 suflete.²³ Erau ruteni, amestecați cu românii. Fac această afirmație deoarece satele amintite în catagrafie erau vechi vetre românești, iar analiza onomastică arată o mixtură a populației. Dacă se acceptă ipoteza lui Ion Nistor, atunci aceste 6.305 suflete ar reprezenta de fapt o populație rutenizată, nu ruteană. În cazul în care se adaugă la acești „ruteni” cei circa 6.000 huțuli din Munții Ceremușului, atunci se ajunge pentru anul 1775, la 12.305. În cazul în care se admite că mai trăiau familii de huțuli și ruteni în interiorul satelor românești se poate admite că aceștia ajungeau la maximum 15.000 huțuli și ruteni²⁴.

Această cifră conduce la concluzia că raportul între huțul și ruteni, pe de o parte și români pe de alta era de 15.000 suflete, la 56.750 suflete²⁵.

Avansează aceste cifre deoarece în capitolul IV al raportului generalului Gabriel Splény von Mihálydy se arată că limba română era vorbită de 52.750 oameni, deci de majoritatea covârșitoare a locuitorilor Bucovinei ocupate²⁶. În această sumă nu au fost incluse și cele 800 familii de alogeni (cca. 4.000 persoane), căci acestea declaraseră că foloseau ca instrument de comunicare tot limba română.

El a fost confirmat de maiorul cartograf Frederich von Mieg, care a scris, în aceeași perioadă, că populația Bucovinei era formată din români (moldoveni) și puțini unguri și ruteni²⁷. Alături de aceștia erau emigranți din Ungaria, Polonia, din Maramureș, din Transilvania, din Moldova. Între ei erau și țigani²⁸. Însemnat este că a fost confirmat de secretarul aulic von Jenisch²⁹ și de boierul moldovean Vasile Balș³⁰ și de Ignaz de Luca³¹.

Prima catagrafie, ordonată de generalul Gabriel Splény von Mihálydy, nu a fost socotită concludentă, deoarece fusese alcătuită în grabă,

în condiții de război, când populația era în continuă mișcare, părăsindu-și locuințele, unde revenea târziu. Ca urmare, în anul 1778 s-a decis ca noul guvernator al Bucovinei, generalul Karl baron von Enzenberg, să efectueze un nou recensământ. Rubricile acestuia le urmau pe cele folosite de generalul Splény von Mihály: numele capului de familie, suprafața de pământ dată în posesie, pentru lucru, de către proprietar (stat), religia și confesiunea, limba vorbită, ocupația, dacă era imigrant – de unde a venit. Acest ultim aspect este important, deoarece imigranții din Polonia și Galiția erau scutiți de dări pe o perioadă de 3 ani, spre deosebire de cei din Moldova și Transilvania, obligați imediat la plata dărilor. Recensământul, finalizat în septembrie 1779, în condiții de pace și de stabilitate a locuitorilor, arată că în Bucovina populația sporise cu 9.034 familii, adică cu 45.175 suflete, deci în total se ridica la circa 116.925 suflete³². Evident, mărirea numărului locuitorilor Bucovinei s-a datorat procesului de emigrare și nu sporului natural.

Izvodul, catagrafia, a păstrat numele și numărul emigranților veniți din Transilvania. Cauza emigrării lor a fost cea a găsirii unor condiții mai bune de viață în Bucovina. Au fost înregistrate numele lor, locul de unde au venit, starea familială, locul unde s-au așezat, întinderea de pământ primită de la proprietar (stat), limba vorbită, religia și confesiunea căreia-i aparțineau.

În total erau circa 5.018 emigranți din Transilvania în anul 1778, din care 4.587 erau români și 431 secui³³.

A fost o catagrafie specială și pentru ruteni. Actul nu a fost găsit între cele păstrate de la generalul Karl baron von Enzenberg. În schimb, în raportul generalului von Schroeder, datat 12 iunie 1779, se arată că rutenii sosiți din Galiția și Polonia în Bucovina erau, până în acel moment, 14.114 suflete³⁴.

Bazându-mă pe acest raport, pot scrie că populația rutenilor a sporit de la 6.305 la 14.114 suflete în 1779, iar a huțulilor de la 6.000 la 7.000 suflete, în aceeași perioadă, adică între anii 1774-1779. Deci, cele două neamuri ajungeau în acel an 1779 la cel mult 21.114 oameni.

Numărul armenilor, evreilor, țiganilor a sporit și

el de la 4.000 la 8.000 suflete în aceeași perioadă³⁵.

Dacă se scade numărul alogenilor din total rezultă că în anul 1779 erau în Bucovina 87.111 suflete români³⁶.

Elementul credinței a fost și el folosit drept criteriu pentru stabilirea numărului populației.

S-a făcut referire la un raport al ierarhului Dosoftei³⁷. Actul nu poate fi luat în seamă, deoarece nu a fost găsit, iar ierarhul nu avea autoritate asupra Bucovinei. Acel act ar trebui pus în legătură și cu știința de carte a preoților, căci mitropolitul cerea cărți numai pentru cei alfabetizați. În fine, dacă prin prisma aceluia act se face o comparație între confesiunea ortodoxă și cea greco-catolică, creată în Ucraina la 23 decembrie 1595 datorită pontifului Clement VIII, atunci balanța se înclină în favoarea primeia, adică a confesiunii ortodoxe.

În concluzie, pot afirma că în primii ani ai stăpânirii austriace asupra Bucovinei, de la anexare până la integrarea Bucovinei în Galiția, populația provinciei a fost categoric dominată de români. Susțin aceasta pe baza catagrafiilor întocmite tocmai de autoritățile militare imperiale austriace. Ele nu pot fi contrazise de alte acte. Cum a evoluat componența etnică a populației din Bucovina până în anul 1918, rămâne un subiect pentru un alt articol.

NOTE

¹ Începute în anul 1774, discuțiile diplomatice s-au încheiat la 7 mai 1775, la Istanbul, când a fost încheiat un tratat între Sublima Poartă și Sf. Imperiu Roman de Națiune Germană, prin care Bucovina de Nord a fost cedată Vienei (cf. *Documente privitoare la istoria românilor* culese de Eudoxiu de Hurmuzaki, vol. VII, 1750-1818, editor Ioan Slavici, București, 1885, p. 157-159 – se va cita în continuare Hurmuzaki); până în anul 1786 în acea regiune a fost instituit un regim de ocupație și administrație militară austriacă, în pofida protestelor vehemente ale Moldovei și ale Sublimei Porți, dată după care Bucovina a fost declarată integrată definitiv între posesiunile austriace și alipită Galiției. Tratatul din anul 1775 avea să fie completat cu o nouă convenție explicativă, semnată la 12 mai 1776 la Istanbul, prin care granița dintre austriaci și otomani era fixată pe râul Suceava, până la confluența acestuia cu Siretul și astfel se mai lua încă 30 de localități moldovenești (idem..., vol. VII, ed. cit, p. 277).

² Cf. Adrian Tertecel, *Tratatul de pace ruso-otoman de la Kuciuc-Kainarca (1774)*, în „Revista română de studii eurasiatice”, an I, nr. 1/2005, p. 173-196; acest articol cuprinde prima traducere integrală în limba română a tratatului de pace de la Kuciuc Kainargi.

- ³ Cf. *Istoria românilor*, vol. VI, *Românii între Europa Clasică și Europa Luminilor (1711-1821)*, coord. Paul Cernovodeanu, Nicolae Edroiu, București, 2002, p. 683 și urm.
- ⁴ Cf. Alexandrina Cutui, *Bucovina – procese istorice și sociale. Situația politică, administrativă și religioasă din Bucovina de la începutul administrației galițiene*, în „Glasul Bucovinei”, nr. 1/2011.
- ⁵ Decretul de alipire a Bucovinei la Galiția, semnat de Iosif II, la 21 noiembrie 1786.
- ⁶ Cf. Ion Nistor, *Românii și rutenii în Bucovina. Studiu istoric și statistic*, București, Viena, Lipsca, 1915, p. 70 și urm.; A. Cutui, op. cit., passim.
- ⁷ Louis Roman, Radu Ștefan Vergatti, *Studii de demografie istorică românească*, București, 2002, p. 114 și urm.; *Istoria românilor*, vol. VI, ed. cit., p. 683 și urm.
- ⁸ Cf. Gabriel Splény von Mihálydy, *Descrierea Bucovinei (1775)*, în *Bucovina în primele descrieri geografice, istorice, economice și demografice*, ed. de Radu Grigorovici, ediție bilingvă, traducere din germană, franceză de Rodica Marchidan și Radu Grigorovici, prefață de D. Vatamaniuc, București, 1998, p. 9 și urm.
- ⁹ Cf. Ion Nistor, *Românii și rutenii în Bucovina. Studiu istoric și statistic*, ed. cit., passim.
- ¹⁰ Cf. Vladimir Trebici, *Bucovina, Populația și procesele demografice (1775-1993)*, Fundația Culturală Română, Cluj-Napoca, 1994.
- ¹¹ Emil Ioan Emandi, Louis Roman, *Bucovina și spațiul demografic românesc. Studiu demopolitic și statistic (1775-1940)*, în „Geopolitica”, Iași, I, 1994, p. 391-448.
- ¹² *Recensămintele populației Moldovei din anii 1772-1773 și 1774*, publ. de Dmitri Dmitriev și Pavel G., Chișinău, 1975, passim; Demir Dragnev, *Evoluția ot na vostocinoi renti v karanskoj derevne v poslednei treti XVIII-30li g. XIX v.*, în *Voprosii istorii Moldavii XIX-naciala XX v.*, Chișinău, 1989, p. 39-39.
- ¹³ Ibidem.
- ¹⁴ Cf. Ion Nistor, op. cit., p. 70; Gabriel Splény von Mihálydy, op. cit., loc. cit., p. 124.
- ¹⁵ Totalul acestor familii din categoriile sociale superioare însuma 1.177 unități.
- ¹⁶ Aceste familii de alogeni însumau 878 unități.
- ¹⁷ Am numit coridor acea zonă de margine dintre Bucovina anexată de austriaci și Țara Moldovei, care a fost luată de austriaci prin tratatul de la 12 mai 1776, semnat la Istanbul. Atunci Țara Moldovei a mai pierdut 30 de localități rurale (Hurmuzaki..., vol. VII., ed. cit., p. 277); această ciuintire a teritoriului Moldovei nu a rămas definitivă; ea a fost rectificată prin tratatul semnat la 2 iulie 1776 la Balamutca. Atunci coridorul sau no man's land-ul, cu populația lui, a revenit la Moldova (cf. Ion Nistor, op. cit., p. 70); punctul de vedere al lui Ioan Nistor și numărul de localități din coridor au fost rediscutate recent de Constantin Ungureanu, *Bucovina în perioada stăpânirii austriece, 1774-1918: aspecte etnodemografice și confesionale*, Civitas, Chișinău, 2003, p. 22-39.
- ¹⁸ Cf. Gabriel Splény von Mihálydy, op. cit., loc. cit., p. 120 și urm.; Ion Nistor, op. cit., p. 70;
- ¹⁹ Ibidem.
- ²⁰ Cf. Daniel Werenka, *Topographie der Bukowina zur Zeit ihrer Erwerbung durch Oesterreich, 1774-1785*, Cernăuți, 1895, p. 127 și urm.
- ²¹ Cf. Ion Nistor, op. cit., p. 41-42.
- ²² Cf. Johann Polek, *Die Vereinigung der Bukowina mit Galizien im Jahre 1786*, în *Jahrbuch des Bukowiner Landesmuseums*, 8, 1900, p. 14.
- ²³ Ibidem.
- ²⁴ Cf. I. Nistor, op. cit., p. 71.
- ²⁵ Cifra de 52.750 persoane rezultă din însumarea sufletelor de țărani români (47.860 țărani români rezultați prin scăderea a 15.000 ruteni și huțani din totalul de 62.860 țărani din Bucovina) și a celor de boieri, mazili, razeși, preoți, slujbași etc. (4.890 persoane).
- ²⁶ Cf. J. Polek, op. cit., p. 23 și urm.
- ²⁷ Cf. Friedrich von Mieg, *Topographische Beschreibung der Bukowina mit militärischen Anmerkungen über die Bukowina*, publ. de Johann Polek în *Jahrbuch des Bukowiner Landesmuseums*, V, 1897, p. 11.
- ²⁸ „(...) bestehend aus disunierten Wallachen, etwas wenig Hungarn, Rosniaken, worunter ein grosser Teil Emigranten aus Polen, der Marmoros und Siebenbürgen befindlich, zugeleichen Ziegeuner (...)”. (Ibidem).
- ²⁹ Cf. Johann Polek, *Die Vereinigung der Bukowina mit Galizien im Jahre 1786*, în loc. cit., p. 166 (pentru relatarea lui Bernhard Freiherr von Jenisch, secretar aulic și translator în timpul încheierii tratatului de la Balamutca).
- ³⁰ Idem, p. 79 și urm.; a fost înnobilit ca baron al Sfântului Imperiu Roman de Națiune Germană și desemnat pentru scurt timp guvernator general al Bucovinei (cf. *Istoria românilor*, vol. VI, ed. cit., p. 685).
- ³¹ Cf. Ignaz de Luca, *Geographisches Handbuch von dem österreichischen Staate: Galicien, und Lodomerien, nebst der Bucowine*, Volumul 5, Ediția I, Wien, 1791, p. 324.
- ³² Cf. Daniel Werenka, *Topographie der Bukowina zur Zeit ihrer Erwerbung durch Oesterreich, 1774-1785*, ed. cit., p. 173 și urm.; Ion Nistor, op. cit., p. 71 și urm.
- ³³ Cf. Ion Nistor, op. cit., p. 81 (care utilizează arhivele de război vieneze, publicate parțial și în românește); a se vedea și Louis Roman, R. Șt. Vergatti, op. cit., p. 127-131.
- ³⁴ Cf. *Geschichtliche Bilder aus der Bukowina zur Zeit der österreichischen Militär-Verwaltung: Nach den Quellen des k. und k. Kriegs-Archivs und des Archivs im k. und k. Ministerium des Innern und des Unterrichts von (Ferdinand) Ziegler (von Blumenthal)*, Band XII, publ. de F. Kaindl, Czernowitz, 1908, p. 83.
- ³⁵ Cf. Ion Nistor, op. cit., p. 81 și urm.; cifra este extrem de relativă, datorită modului de înregistrare a străinilor, în special a evreilor. În acest sens, v. Louis Roman, R. Șt. Vergatti, op. cit., p. 128.
- ³⁶ Cf. Ion Nistor, op. cit., p. 70, 71, 81 și urm.
- ³⁷ Referirile la acest pretins act al lui Dosoftei sunt neclare și chiar nedovedite. A se vedea în acest sens I. Nistor, op. cit., p. 82, 84-92.

Prof. univ. dr. Radu Ștefan Vergatti
Universitatea „Valahia” din Târgoviște

DEMERS BIBLIOTECAR

Liderul și comunicarea de grup – o realitate în schimbare

În măsura în care se aplică unor fenomene psiho-sociale, supuse schimbării, nu toate modelele și teoriile, fie și cele devenite „clasice” își păstrează integral relevanța. Fiecare teorie și fiecare model este produsul unor condiții sociale, psiho-sociale, culturale, economice și politice determinate, care, în timp, se modifică, generând atitudini și comportamente diferite, iar mecanismele identificate la un moment dat nu mai funcționează, sau funcționează altfel.

În cazul „modelului în doi pași” sau „două etape”, transformările sunt considerabile. În primul deceniu al secolului XXI stările de lucruri s-au schimbat. Modelul a fost elaborat într-o epocă în care încă nici aparatul de radio nu exista în fiecare familie, cu atât mai puțin televizorul. Comportamentul comunicațional de grup era altul, iar studiile aveau în vedere alt tip de grupuri. Tineretul și adolescenții nu erau recunoscuți de sociologi ca fiind categorii distincte, cu nevoi și comportamente diferențiate, iar relațiile la nivelul grupului familial au suferit și ele modificări.

În lucrarea care conține formularea sintagmei „fluxul comunicării în doi pași”, *Mecanismul votului*¹, autorii constată, dar acest lucru se întâmplă în 1944, efectele contactelor personale asupra oamenilor, decisive pentru opiniile lor și observă că „ideile migrează din radio și ziare către liderii de opinie și de la aceștia, ajung la segmentele mai puțin active politic ale populației” (p. 201). Lazarsfeld descoperă faptul că „influența contactelor personale asupra opiniei se explică, paradoxal, prin caracterul lor mai degrabă informal și prin lipsa de intenționalitate în problemele politice”. În analiza comportamentului alegătorilor în raport cu „influența personală” a unui lider din

cadrul grupului, Lazarsfeld introduce și sintagma „răsplata conformismului” și atrage atenția asupra faptului că „de câte ori propaganda exercitată de o altă persoană este percepută ca o expresie prevalentă a unui grup, ea are mai multe șanse decât mediile formale să se impună cu succes, grație recompenselor sociale pe care le implică” (p. 204). Conformismul asigură confort sau cel puțin permite să se evite un anume disconfort social, astfel încât alinierea la opiniile dominante ale grupului intervine în mod obișnuit și neproblematic în comunicarea politică (și nu doar aceasta). De altfel, această direcție, schițată de lucrarea coordonată de Lazarsfeld, va produce o altă contribuție de referință, decenii mai târziu, prin nu mai puțin celebra carte *Spirala tăcerii*². Un alt element care ilustrează influența personală, identificat de cercetarea condusă de Lazarsfeld, este „încrederea într-o sursă familiară”, majoritatea oamenilor fiind marcați de „judecata și estimările apropiaților pe care îi respectă”, concluzia finală a lucrării fiind aceea că, mai mult decât de mass media, „oamenii sunt motivați de alți oameni”.

Descoperirea mecanismelor psihologice active în cadrul grupurilor mici a reprezentat un punct de pornire și pentru alte studii ulterioare, între care se înscrie, în 1945, Studiul Decatur³, al cărui obiect nu era comunicarea politică. Se punea problema influenței grupului și a liderilor în decizii minore, din viața cotidiană, în raport cu mass media și cu publicitatea. Cercetarea a consolidat înțelegerea influenței media în două etape, trecând prin mijlocirea influenței personale exercitate în relațiile inter-umane. În anii '50 (1952, 1954) Proiectul Revere, finanțat de forțele aeriene americane, utilizând motivația printr-o

recompensă materială, în vederea reținerii unui slogan publicitar, difuzat prin fluturași, a demonstrat că fluxul comunicării poate comporta mai mult de doi pași (două trepte) și că el suferă distorsionări, chiar în cazul unui mesaj simplu.

Toate aceste cercetări, chiar și cele din anii '60, analizează situații în care accesul la mesajele media nu este încă generalizat, iar indivizii sunt expuși fie direct, fie indirect comunicării publice. Lucrurile stau diferit în anii 2000, în privința efectelor televiziunii, iar comunicarea prin Internet, începând de la vârste din ce în ce mai mici, generează noi efecte și determină schimbări de mentalitate și comportament.

Un studiu din anul 2007, bazat pe un chestionar la care au răspuns 426 de studenți din anul I de la mai multe facultăți din București ilustrează aceste schimbări în lumea românească. Subiecții anchetei, cu vârste cuprinse între 20 și 23 de ani, provin din toate regiunile istorice ale teritoriului național, preponderent din partea centrală și de sud.

Din punct de vedere social, aceștia sunt repondenți reprezentativi pentru categoriile sociale situate în principal sub nivelul păturii inferioare a clasei de mijloc (78%) în această pătură (16%) și în clasa de mijloc propriu-zisă (6%). Proveniți din familii muncitorești (în majoritate părinții lor aparțin primei generații urbanizate din familie), de tehnicieni, ingineri, profesori dar și șomeri sau persoane pensionate prematur, tinerii au crescut cu radio și televizor în locuință și peste 85% au avut calculator sau acces la un calculator înainte de vârsta de 10 ani. Peste 70% au televizor personal în camera lor.

Am urmărit integrarea tinerilor în grup în două direcții: la nivel familial și la nivel „social” în cadrul categoriei de vârstă. Pentru a identifica rolul și efectele „influenței personale” a unor eventuali lideri în aceste două categorii de grupuri am avut în vedere în primul rând *prezența* sau *absența* unor persoane capabile să-i influențeze sau de a căror influență repondenții sunt conștienți.

La nivelul grupului familial am luat în calcul și anturajul familiei. Întrebați dacă printre prietenii și cunoștințele părinților există persoane care i-au influențat într-un fel oarecare, doar 7% dintre tineri

au declarat că există prieteni ai familiei care i-au impresionat sau cu care au avut comunicare semnificativă, de natură să le modifice o percepție, să le ofere un model sau să le furnizeze informații relevante. 24% au declarat că părinții lor nu au un grup de prieteni, socializarea acestora rezumându-se la relațiile de familie.

În condițiile în care comunicarea de grup a familiilor de proveniență este slabă, rezultă că informația circulă puțin pe acest canal.

În privința conținutului comunicării de grup, la nivelul familial, ancheta a relevat că subiecții de conversație privesc exclusiv problemele concrete ale vieții curente și că politicul, aspectele vieții sociale și temele culturale sunt absente. Rolul de lider revine în 73% dintre cazuri mamelor, acestea fiind mai receptive la nevoile de comunicare ale repondenților, acolo unde nu există un frate sau o soră mai mare. În acest caz, din perspectiva repondentului, influența personală, sub aspectul autorității, sub aspect afectiv și sub aspect informațional revine acestuia.

Cu referire la sursele de informare, majoritatea covârșitoare a subiecților declară că obțin informația utilă de pe Internet (72%) și din mass media și Internet (89%).

Rezultă că în România anilor 2000 liderii din grupul familial, capabili să exercite o influență personală sub aspectul informării lipsesc. Totuși, la întrebarea referitoare la modul în care ar vota un partid sau un lider politic, 56% dintre repondenți recunosc că se conformează în mod neproblematic opțiunilor exprimate în familie, 14% ar vota *împotriva* acestor opțiuni în mod demonstrativ, pentru a-și afirma opoziția de principiu față de familie, restul declarându-se neinteresată de politică.

Se impune, în acest context, observația că circa 95% dintre subiecți nu au reflectat niciodată cu privire la opțiunile politice ale propriei familii și la cele personale, ei declarând un dezgust nediferențiat față de clasa politică și nesimțindu-se responsabili sau în măsură să schimbe ceva prin votul lor. Cu toții ignoră *toate* doctrinele politice trecute și actuale și tuturor le lipsește capacitatea de a face distincția între noțiunea de *cetățean* și aceea de *supus*,

precum și capacitatea de a explica semnificația sintagmelor „a fi de stânga” sau „a fi de dreapta”. Absența acestor noțiuni indică lipsa unei orientări primite în familie și în școală.

Studiul privind comunicarea de grup și rolul/influența liderului a relevat aspecte complementare. 98% dintre repondenți au declarat că sunt integrați într-un grup de vârstă iar 16% aparțin mai multor grupuri.

Ancheta și discuțiile pe marginea ei au relevat că aceste grupuri se formează spontan și se bazează pe nevoia de afiliere, fără ca repondenții să poată explica și ce afinitate anume îi leagă de grup. Informale, localizate în fața blocurilor în care locuiesc/locuiau repondenții, grupurile de adolescenți și tineri numără între 3 și 12 membri și se reunesc aproape zilnic pentru a socializa între o oră și trei ore. Comunicarea directă este completată de comunicarea prin internet, în afara orelor petrecute împreună. Răspunsurile relevă faptul că, în 8 situații din 10, nu există lideri, sau cel puțin subiecții nu percep pe nimeni ca atare. Grupurile nu au, așadar, un centru de autoritate, o sursă de stabilitate și una de informare în persoana unuia dintre membri. Funcționează deci „modelul orchestrei” fără dirijor.

Sub aspectul comunicării efective, ancheta a relevat existența acelorași subiecte de conversație/discuție indiferent dacă grupurile – toate mixte – sunt dominate numeric de fete sau de băieți. Grupul schimbă informații și impresii despre muzica tinerilor, filme, vedete, modă, dragoste, informatică, sport și automobile.

Ancheta a mai relevat absența cvasi-generală a sentimentului civic, a sentimentului comunitar în general și a interesului pentru identitatea personală, de grup și națională. Există o *conștiință de generație*, dar ea este mai curând confuză.

Dacă influența personală și rolul liderilor în grupul familial și cel de vârstă apare mult diluată în condițiile accesului generalizat și direct la informație, ca și în absența modelelor morale și intelectuale, influența mass-media poate fi ușor identificată în mai multe direcții:

- comoditatea și pasivitatea intelectuală;
- indiferența față de tot ce nu aparține sferei divertismentului;

- receptivitatea pentru aspectul derizoriu și refuzul/opacitatea în raport cu problematica socială și politica majoră;
- referențialul cultural, politic, ideologic sărac;
- stereotipul ca dominantă în gândire și comunicare;
- dependența de audio-vizual și computer ca soluție împotriva plictiselii (repondenții nu pot exprima, dar sugerează o teamă subconștientă în fața propriului vid interior);
- capacitatea redusă de comunicare scrisă și orală în mediile familiale și de grup, precum și în mediile educaționale (conștientizată și explicită în discuțiile purtate, dar asumată ca atare, fără intenții de ameliorare);
- atitudinea pasivă și neselectivă în raport cu informarea și cunoașterea (în procesul de educație studenții, ca și elevii, așteaptă să *li se dea* informații, fără a participa conștient și voluntar la propria construcție intelectuală).

Constatările lui Giovanni Sartori, pesimiste în lucrarea sa *Televiziune și post-gândire* sunt valabile și în cazul anchetei realizate de noi. Sunt posibile nuanțări, întrucât în ultimul deceniu au apărut fenomene noi și modificări introduse de practicile comunicaționale generate de ceea ce se numește *new-media*, dar ele privesc alte aspecte decât cele urmărite în cazul de față.

Fluxul în două etape al comunicării rămâne și în prezent un fenomen marcat de influența personală, dar manifestarea acestora a suferit, în ultimul deceniu mai ales, transformări cantitative și calitative.

NOTE

1. Paul Lazarsfeld, Bernard Berelson, Hazel Gaudet, *Mecanismul votului. Cum se decid alegătorii într-o campanie prezidențială*, Editura Comunicare.ro, București 2004.
2. Elizabeth Noelle-Neumann, *Spirala tăcerii. Opinia publică – învelișul nostru social*, Editura Comunicare.ro, București 2004.
3. Paul Dobrescu, Alina Bârgăoanu, *Mass media și societatea*, SNSPA, București, 2001.
4. Giovanni Sartori, *Homo videns*, Editura Humanitas, București 2005.

Conf. univ. dr. Sultana Craia

Bibliografia – sursă de informare esențială în procesul cunoașterii

În perimetrul științific al disciplinelor bibliologice conceptele de spațiu și timp se regăsesc în mod firesc, constant, cu preponderență în bibliografiile universale și naționale.

Coordonatele spațiale se reflectă în tipologia bazată pe criteriile taxonomice de spațiu geografic în *bibliografiile universale, naționale și locale*, iar cele temporale impun tipologia *bibliografiilor curente și retrospective*.

Marcați în mod permanent, inevitabil, de spațialitatea evoluțiilor conceptuale, dar și de scurgerea timpului, asistăm uneori dezorientați, alteori neputincioși la fenomene „logice”, dar la care posibilitățile noastre profesionale sau limitele umane sunt într-o perpetuă stare de echilibru instabil.

„*Indubitabil, comunicarea, receptarea și acumularea informațiilor bibliografice contribuie la circulația valorilor, stabilește punți de legătură între diferite culturi și religii și determină o conectare la memoria umanității.*”¹

În prezent, explozia informațională, privită în primul rând ca o acumulare de date, nu pare să îngrijoreze omenirea pe cât o face ajungerea rapidă la informația deja produsă, regăsirea facilă a acesteia ca rod al sistematizării.

Inițial listă de cărți, bibliografia își precizează identitatea modernă la sfârșitul secolului al XIX-lea, epoca lucrărilor erudite și a ideii de *bibliografie universală*, „marea carte universală” de care vorbea Paul Otlet.²

În 1895, s-a înființat, la Bruxelles, Institutul Internațional de Bibliografie, la inițiativa avocaților belgieni Paul Otlet și Henri Lafontaine, institut subvenționat de guvernul belgian. Organism central al unei vaste federații, al instituțiilor, asociațiilor științifice și al serviciilor publice, a fost destinat ca sediu pentru redactarea unui repertoriu pe fișe, de tot ce a fost tipărit din sec. al XV-lea, cu privire la toate materiile și în toate țările, bibliografie gândită ca folosindu-se de clasificarea Dewey.

La acea vreme însă nu fuseseră încă elaborate standarde pentru descrierea bibliografică, neexistând nici măcar norme internaționale în vigoare pentru uniformizarea descrierilor bibliografice și a principiilor de clasificare.

În ciuda acestui impediment ca și a posibilităților limitate de comunicare și a lipsei unei evidențe exhaustive a publicațiilor la nivel internațional, deși părea utopic, planul s-a concretizat prin însumarea, la Institutul Internațional de Bibliografie, între anii 1895-1900, a 17000000 de fișe. Prin acumularea acestor milioane de fișe, obținute din bibliografii și din cataloagele tipărite sau prin cumularea informațiilor provenite din diverse institute, reflectarea conceptului spațial este evidentă.

Cu această ocazie s-a demarat noul sistem al clasificării zecimale universale, după ce, cu acceptul lui Dewey, cei doi avocați belgieni s-au inspirat din clasificarea acestuia. În aceeași perioadă, a început să se contureze și ideea stabilirii unor norme catalografice.

Un prim exemplu pentru evoluția ideii de bibliografie universală receptată în spațiul românesc a fost **Alexandru Sadi Ionescu** (1873-1926). Bibliotecar la Biblioteca Academiei Române, acesta a întreținut legături cu Paul Otlet și Henri Lafontaine, realizând prima traducere în limba română a tabelelor zecimale universale precum și mai multe bibliografii și contribuții la *Repertoriul bibliografic universal*, fiind un colaborator activ la această grandioasă lucrare bibliografică.

Doar câțiva ani mai târziu, tot la noi, profesorul **Ioachim Crăciun** considera ca fiind absolut necesar să se constituie o mișcare bibliografică, începutul fiind reprezentat prin realizarea unei metodologii unitare și înscrierea într-un cumul de norme internaționale a descrierii bibliografice.

În 1932, el afirma³ că Georg Schneider a remarcat absența unei *bibliografii românești curente* dar și aceea a unei *bibliografii retrospective*

complete pe specialități, a unei bibliografii a scriitorilor români din toate timpurile și nu în ultimul rând absența unei bibliografii de bibliografii după modelul lui Petzholdt sau Stein.

De menționat că, pe plan internațional, după 1914, bibliografia de specialitate a cunoscut un avânt fără precedent. Asociațiile savante care au creat-o în secolul al XIX-lea au fost depășite de abundența lucrărilor și, începând cu 1930 au fost înlocuite cu oficiile de documentare de specialitate care s-au înmulțit foarte repede în toate țările, au organizat servicii de informare, au întocmit buletine de documentare și s-au afiliat uniunilor naționale și internaționale de profil.⁴

Subliniind observația lui Schneider, **Ioachim Crăciun** s-a simțit dator să precizeze faptul că, în 1933, existau totuși 3 bibliografii de bibliografii românești pe care le enumeră în ordinea cronologică a apariției lor: „Ioachim Crăciun. *Bibliografia la români. O încercare de bibliografie a bibliografiilor românești*. București: Cartea Românească, 1928; Gheorghe Cardaș. *Tratat de bibliografie*. București: Tipografia Bucovina, 1931 (conținând la sfârșit o listă de bibliografii românești); Nicolae Georgescu-Tistu, *Bibliografia literară română*. București: Academia Română, 1932 (cu o informație foarte bogată). Dar nici una dintre cele trei lucrări nu a fost realizată după modelul lui Petzholdt și Stein și nu cuprind bibliografiile din toate specialitățile apărute până în 1933 în România.”⁵

În privința profesorului **Nicolae Georgescu – Tistu**, acesta afirma că, limitându-ne la bibliografie, idealul ar fi ca în fiecare domeniu de cercetare să existe o publicație care să țină la curent pe cercetători cu bibliografia domeniului respectiv. Mai mult: „este nevoie de stabilirea unei tehnici comune, pe cât posibil, în bibliografie, pentru ca să se realizeze transmiterea ușoară, practică, a informației științifice de la un cerc la altul, de la o publicație la alta, îndeosebi între disciplinele vecine, fără de colaborarea cărora problemele științifice mai dificile nu-și pot găsi dezlegarea.”⁶

Polemizând cu **Ioachim Crăciun** „în probleme de metodologie bibliografică, ...întrucât aceste probleme sunt de un interes deosebit în țara noastră”, **Nicolae Georgescu – Tistu** sublinia necesitatea unor procedee generale care să permită comunicarea științifică

pe plan internațional, dar sublinia și obligația de a nu se exagera până la amănunte prea dificil de urmat și, în primul rând, de a nu se desprinde de practica unitară a activității de bibliotecă: „*tendința nu este atât să se suprime inițiativele și particularismele naționale, chiar personale, cât să se stabilească un cod de procedee generale, cu ajutorul căruia să se poată face ușor corespondența între lucrările bibliografice din orice parte a lumii. Redactarea fișei bibliografice, care urmează de aproape pe aceea a fișei din cataloagele din bibliotecă, seamănă mult de la țară la țară în părțile ei principale: autor, titlu, locul și data apariției, formatul, paginația.*”⁷

După cum preciza, însă, **Ioachim Crăciun**, „*Publicațiile acestea ale altora ne vor interesa numai întrucât formează lucrări fundamentale ca informație și ca manifestări proeminente ale bibliografiei. (...)*

Intenția noastră nu este să stabilim o metodologie bibliografică specială pentru România, contribuind astfel la lărgirea haosului, și nu vom imita nici metodologia incertă din cutare țară europeană sau americană, ci vom încerca să stabilim pe cât posibil, pe baza experiențelor altora, o metodologie bibliografică unitară, care să ducă, eventual, la întocmirea unor reguli bibliografice uniforme.”⁸

La nivel internațional, drept urmare a preocupărilor de prelucrare uniformă a documentelor, Comitetul de catalogare al IFLA a organizat două conferințe de o însemnătate deosebită, concretizate în „*etape ale procesului de standardizare internațională: Conferința internațională asupra principiilor de catalogare (Paris, 1961), care a enunțat principiile ce trebuie aplicate la alegerea și forma vedetelor și Reuniunea internațională de experți în domeniul catalogării (Copenhaga, 1969), care a examinat posibilitatea realizării descrierii bibliografice internaționale standard (ISBD) pentru diferitele tipuri de publicații.*”⁹

La inițiativa UNESCO în cooperare cu IFLA, a luat ființă, în 1971, în cadrul Muzeului Britanic, Serviciul Controlului Bibliografic Universal. În 1987, el a devenit Controlul Bibliografic Universal și MARC Internațional (UBCIM), unul din programele fundamentale ale IFLA cu sediul la Biblioteca Germană din Frankfurt, ca o urmare firească a dorinței de realizare a unui control bibliografic universal real, având în vedere și

informatizarea bibliotecilor, factor relevant, de altfel, pentru activitatea bibliografică ulterioară. Astfel, devine o chestiune vitală organizarea de structuri, sisteme și rețele în vederea folosirii avantajului procesării automate a informațiilor pentru a avansa obiective naționale și internaționale.

Unul dintre cele mai importante obiective ale Controlului Bibliografic Universal, definit într-un raport scris de Dorothy Anderson, este „promovarea unui sistem de control și schimb bibliografic în toată lumea. Scopul sistemului este să pună la dispoziție cu promptitudine datele bibliografice din toate țările”¹⁰. În acest sens, punctul de plecare îl constituie implementarea unui **control bibliografic național** privind depozitarea publicațiilor, ca pe o necesitate legală, și înființarea unei **agenții bibliografice naționale** pentru a crea, publica și distribui documente cu privire la publicațiile naționale. Schimbul unor asemenea înregistrări naționale între agențiile bibliografice naționale ar fi realizat, la nivel internațional, prin existența **Controlului Bibliografic Universal**.

În România, spre exemplu, Biblioteca Națională, deținătoare a depozitului legal național, este și Agenție bibliografică națională.

La nivel internațional, cele dintâi forme de bibliografie națională au fost cataloagele de biblioteci, cataloagele de librării, cataloagele de tipografii, cataloagele de edituri și dicționarele. Aceste lucrări aveau rolul de a reflecta în conținutul lor colecțiile de publicații care valorificau patrimoniul documentar; cataloagele de librării sau de edituri mai aveau și rolul de a oferi informații despre cărțile apărute sau care vor apărea.

Cele mai vechi bibliografii naționale au fost: cea realizată în Marea Britanie de John Bale, în 1548, intitulată *Illustrium majoris Britanniae scriptorum summarium* și, apoi, două lucrări franceze; cea a lui Frederic la Croix du Maine, din 1584, apărută la Paris și intitulată *Bibliothèque française*, și cealaltă a lui A. du Verdier, apărută un an mai târziu, la Lyon, purtând același titlu. În Germania, a apărut, în 1546 la Frankfurt pe Main și în 1594 la Leipzig, lucrarea *Messkataloge*.

Bibliografia națională se clasifică după **criteriul temporal** în: **bibliografii naționale retrospective** și **bibliografii naționale curente**.

Bibliografia națională retrospectivă a apărut în momentul în care bibliografia națională curentă, prin prisma timpului, în 5, 10 sau chiar mai mulți ani, își pierdea actualitatea informațiilor, pentru că apăreau alte lucrări noi, care trebuiau incluse în noi instrumente de referință. Astfel, cei care dețineau cunoștințe în domeniu și aveau posibilități de realizare a bibliografiilor naționale au început să cerceteze lucrările apărute cu sute de ani în urmă, pentru a realiza bibliografii naționale retrospective, în care să evidențieze și să valorifice conținutul informațional al acelor lucrări, făcându-l astfel cunoscut, nu numai țării din care proveneau, ci și străinilor care erau interesați.

Bibliografia națională retrospectivă prezintă operele apărute cu mult timp înaintea publicării respectivei bibliografii. Ea este „păstrătoare de bogății culturale ale țărilor care le-au produs, păstrează urmă pentru continuatori”¹¹, permite vizualizarea acelor vremuri cu moravurile și obiceiurile lor.

Având mai mult un caracter de inventar, **bibliografiile naționale retrospective** au forme de dicționare alfabetic, signaletice, de autori și titluri anonime, cronologice și rareori sistematice.

În spațiul românesc, *Planul bibliografic al lui Ioan Bianu*, întocmit în 1895, a fost conceput ca o lucrare de proporții uriașe, de **cercetare retrospectivă** a culturii românești, vizând documentele (manuscrisele, cărțile și periodicele). El nu a fost realizat în întregime. După anul 1900 au fost elaborate câteva lucrări importante din acest plan, cea dintâi și cea mai cunoscută lucrare fiind *Bibliografia românească veche: 1508-1830*, care a apărut între anii 1903-1944 și rămâne opera fundamentală a bibliografiei românești ce a suscitat și interesul a numeroși cercetători străini. Realizarea parțială a planului bibliografic al Academiei Române se datorează, în primul rând, celor trei bibliografi care au dat dovadă de o dăruire deosebită: I. Bianu, N. Hodoș și Al. Sadi Ionescu, dar și sprijinului moral și material de care au beneficiat din partea Academiei, prin reprezentanții săi: Odobescu, Hașdeu, Tocilescu, Sturdza. Astfel, operele esențiale din acest proiect au apărut între 1900-1920, după care întocmirea unor mari **repertorii ale**

bibliografiei naționale retrospective a fost reluată abia după anii 1950-1960.¹²

Bibliografia națională curentă s-a realizat cu foarte mult efort datorită cercetărilor care trebuiau făcute, pentru că bibliograful care realiza o asemenea lucrare trebuia să fie la curent cu toată producția de carte din vremea sa.

Pentru spațiul românesc, după 1948, Biblioteca Academiei Române și-a păstrat îndatorirea de a întocmi și publica în continuare **bibliografia națională retrospectivă**¹³ ce cuprinde: *Bibliografia românească veche: 1508-1830; Bibliografia românească modernă: 1831-1918 și Bibliografia românească contemporană: 1919-1952, bibliografia națională curentă fiind încredințată spre elaborare Camerei Cărții a R.P.R., aici elaborându-se următoarele repertorii de bibliografie națională curentă: *Bibliografia R.P.R. Cărți, Albume, Hărți, Note muzicale*, cu apariție lunară din 1952; *Bibliografia R.P.R. Articole din publicații periodice și seriale*, apărută din 1953; *Anuarul cărții din Republica Populară Română*, 1952-1954. Din anul 1955, *Bibliografia națională curentă* a fost realizată de către Biblioteca Centrală de Stat, în prezent Biblioteca Națională a României.*

După 1990, seriile **Bibliografiei Naționale a României** au cunoscut o evoluție firească în context internațional, înregistrând, alături de alte noi serii și *Seria Românică* în care sunt menționate lucrările publicate în străinătate de români sau despre aspecte privitoare la aceștia sau la România, indiferent de limba în care s-au publicat.

Rolul bibliografiei naționale curente, în comun acord cu practica internațională, „*este acela de a identifica și înregistra, pe măsura apariției lor, publicațiile editate pe teritoriul național, precum și cele apărute în afara granițelor naționale, dacă sunt semnate de autori naționali sau se referă la realitățile naționale, ori sunt scrise în limba țării despre a cărei bibliografie națională este vorba.*”¹⁴

Însă, **bibliografia națională curentă** nu mai reprezintă, în zilele noastre, singurul instrument de referință pentru înregistrarea documentelor naționale, pentru că există numeroși furnizori neoficiali de bibliografii (băncile de date ale editorilor, vânzătorilor de cărți, serviciile web), unele biblioteci oferind

chiar servicii bazate pe înregistrări CIP (Library of Congress).

Demne de menționat și de urmat sunt recomandările **Conferinței Internaționale asupra Serviciilor Bibliografice Naționale**, care a avut loc la Copenhaga în perioada 25-27 noiembrie 1998. Aceasta a aprobat conceptul **Controlului Bibliografic Universal** ca program pe termen lung de dezvoltare a unui sistem mondial pentru controlul și schimbul de informații bibliografice, a subliniat necesitatea întăririi **Controlului Bibliografic Național** ca o condiție prealabilă pentru **Controlul Bibliografic Universal**, a recunoscut importanța bibliografiei naționale ca instrument major de asigurare a unei înregistrări complete a patrimoniului național publicat și de realizare a unui control bibliografic eficient, a afirmat că bibliotecile naționale și agențiile bibliografice naționale pot lucra în cooperare cu alte agenții, dar că responsabilitatea generală de coordonare și aplicare a standardelor trebuie să revină Agenției Bibliografice Naționale și a reafirmat valoarea depozitului legal ca mijloc de asigurare a conservării patrimoniului cultural și intelectual și a diversității lingvistice, făcându-le accesibile utilizatorilor actuali și viitori.

Conferința a făcut unele recomandări, printre acestea numărându-se și unele cu privire la legea depozitului legal care ar trebui să includă tipurile de documente existente și altele care pot fi dezvoltate dar și măsuri menite de a da forță respectării legii. Altele au fost referitoare la acoperirea bibliografiei naționale, prezentarea și modul de apariție a bibliografiei naționale, standardele internaționale folosite și au anticipat unele probleme ce vor apărea.

Recomandările cu privire la acoperirea bibliografiei naționale menționează faptul că aceasta trebuie să includă producția națională actuală și, unde este posibil, să asigure și acoperirea retrospectivă, iar în cazul în care este necesară, totuși, o selecție a materialului agenția bibliografică națională trebuie să definească și să publice criteriile de selecție, specificând în același timp și faptul că bibliografia națională trebuie să înregistreze documentele din toate limbile și / sau tipurile de alfabet în care acestea apar într-o anumită țară, iar în măsura în care este posibil, notițele

ar trebui să fie produse în toate limbile și / sau tipurile de alfabet ale documentelor.

Aceste recomandări făcute țărilor participante pentru **bibliografiile naționale** pot fi asimilate la nivel regional pentru **bibliografiile locale**, acestea fiind, de fapt, complementare bibliografiilor naționale¹⁵

În comparație cu **bibliografia națională**, **bibliografia locală** poate fi considerată o bază de date pe suport tradițional ce se subordonează criteriului geografic și de conținut. Ea presupune o colaborare permanentă între biblioteca județeană și biblioteca națională, dar și o stare de vigilență în acțiunea de elaborare a unei bibliografii. Prin bibliografia locală nu se realizează numai o evidență și valorificare a materialelor din trecut și prezent, ci se stabilește un flux informațional ce conturează tendințele culturale, sociale, economice, politice ale zonei..

Este esențial faptul că **bibliografia locală** nu se suprapune pe cea **națională** ci o completează pe aceasta, fiind deosebit de utilă.

În mod firesc, se conturează câteva concluzii.

O bibliografie națională curentă trebuie să îndeplinească anumite funcții majore:¹⁶

– să ofere informații despre publicațiile curente; pentru că apar tot timpul altele, Agenția Bibliografică Națională trebuie să fie mereu la curent cu producția de documente din acea țară, în acea limbă și despre acea țară și poporul ei;

– să înregistreze producția națională de publicații, să realizeze în timp cât mai scurt posibil notițe bibliografice pentru ca utilizatorii să știe cât mai repede ce documente le sunt necesare;

– să creeze un produs vandabil, prin editarea unei lucrări bibliografice sau realizarea unui CD-ROM sau a unei baze de date cu înregistrări bibliografice;

– să ofere informații la zi despre producția națională de publicații;

– să servească drept instrument de referință pentru achiziții, pentru ca structurile infodocumentare să-și completeze fondurile sau colecțiile cu documente despre care au aflat din bibliografia națională;

– să refolosească înregistrările din bibliografia națională în cataloage locale pentru a populariza producția de publicații a țării și pe

plan internațional;

– să refolosească înregistrările în fondul bibliografic comun internațional pentru a face producția de publicații naționale mai bine cunoscută în străinătate, pentru a da posibilitatea altor popoare să se informeze cu mai multă ușurință despre lucrările dintr-o altă țară.

Bibliografia națională trebuie să respecte anumite caracteristici¹⁷: să apară cu regularitate și la date fixe; să fie asigurată și garantată de instituții bibliotecare de mare prestigiu; să fie completă; să fie prezentată în forme descriptiv-bibliografice științifice.

Realizarea ei este îngreunată și de apariția documentelor pe suporturi moderne – documente electronice, publicate atât pe INTERNET, cât și pe CD –ROM – oricine putând avea acces la acel document doar prin conectarea la INTERNET, iar urmărirea documentului fiind foarte sinuoasă pentru că există o multitudine de astfel de documente.

Structurate sistematic, bibliografiile naționale curente cuprind toate domeniile de cunoaștere, evidențiind nivelul cultural al țării, făcându-le mai utile și mai practice pentru fiecare profesie.

„**Bibliografia națională** rămâne principalul document de înregistrare a producției publicate a unei țări.”¹⁸

În prezent, bibliografia a cunoscut o schimbare majoră, apărând și bibliografii pe suport modern, în rețele online, cele mai utilizate suporturi pentru bibliografiile naționale rămânând încă hârtia și CD-ROM-urile.

O **bibliografie națională curentă** pe INTERNET presupune și unele avantaje:¹⁹ – evitarea costurilor de tipărire și de expediere prin poștă pentru versiunea tipărită;

– menținerea unei frecvențe curente care micșorează timpul între publicarea unui material și disponibilitatea înregistrării bibliografice;

– arhivarea bibliografiei naționale retrospective pe CD – ROM;

– o căutare mai eficientă a documentelor datorită regăsirii mult mai flexibile;

– creșterea eficienței controlului bibliografic universal, înregistrările fiind încărcate în format MARC sau pe INTERNET, după conversia automată.

Bibliografiile naționale online au, totuși, un dezavantaj: ele nu pot fi păstrate și

conservate pe termen lung, de aceea este important să se păstreze și sub formă tipărită.

Există unele agenții naționale bibliografice care fac disponibile bibliografiile naționale online, înregistrările făcându-se în format MARC, apoi fiind trecute în formatul web și încărcate pe INTERNET: Bibliotecile Naționale ale Canadei, Austriei, Kenyei și Iranului, cea din urmă dispunând de o bibliografie națională cu o interfață și în alfabetul latin și în cel persan. Biblioteca Națională a Germaniei și cea a Elveției au făcut și ele încercări și chiar au realizat bibliografii naționale online.

Marcelle Beaudiquez, de la Biblioteca Națională a Franței, în lucrarea *Perenitatea bibliografiilor electronice naționale în noul mediu virtual al informației*, pune în discuție posibilitatea de a aplica site-urilor web principiile Controlului Bibliografic Universal, cu scopul de a le include în bibliografiile naționale.

Din perspectiva autoarei, aceste site-uri sunt „elemente ale memoriei naționale”²⁰, așa încât, pentru păstrarea acestei „memorii”, se impune o structurare, pe baza funcțiilor bibliografiei naționale.

Bazându-se pe anumite discuții din cadrul Bibliotecii Naționale a Franței, cercetătoarea pune chiar problema unui depozit legal Internet, susținând că resursele există și că unele biblioteci au experimentat, deja, această propunere.

Pentru necesitatea bibliografiilor naționale electronice pledează și Maja Zumer, din Slovenia, venind cu primul exemplu de ghid pentru aceste bibliografii. Este vorba de un program european început în 1993, *National Libraries Project on CD-ROM*, care, însă, nu mai satisface, astăzi, nevoile utilizatorilor.

Juha Nakala, reprezentantul Bibliotecii Naționale a Finlandei, analizează impactul pe care îl va avea schimbarea formatului bibliografiilor naționale și disponibilitatea acestora exclusiv prin Internet, în lucrarea *Rolul viitor al bibliografiilor naționale (electronice)*. Autorul ia ca exemplu cazul Finlandei, care, de la sfârșitul anului 2003, a renunțat și la formatul CD-ROM pentru bibliografia națională, din 2004, aceasta rămânând disponibilă exclusiv pe Internet.

În mod similar, Bibliografia Națională a României va fi disponibilă online începând din anul 2012.

În cadrul IFLA se vorbește adesea, în ultima

vreme, de o bibliografie a resurselor electronice, a site-urilor Internet și chiar despre un depozit legal Internet, în timp ce, în țări mai puțin dezvoltate, se pune problema alfabetizării. Această neuniformitate evidentă nu va duce, cu siguranță, la înfăptuirea mult discutatului Control Bibliografic Universal.

În cazul României, de exemplu, realizarea unei Bibliografii Naționale Curente a Publicațiilor Seriale sau a unui Catalog Național Partajat ridică probleme uriașe și discuții interminabile.

Ar fi însă extern de util dacă s-ar ajunge la aplicarea *Programului Internațional de Utilizare Comună a Resurselor Bibliografice pentru Îmbunătățirea Accesului la Informație* care a fost mediatizat de IFLA și în România, prin *Manifestul Internet IFLA* și prin *Declarația de la Glasgow* privind Bibliotecile, Serviciile de Informare și Libertatea Intelectuală, traduse și în limba română.

Consider că, în societatea informatizată în care trăim și având dreptul la informare garantat prin Constituție, un program internațional prin care resursele bibliografice să devină unice și disponibile oriunde în lume este iminent. Pentru noi, astăzi, a avea acces la publicațiile din alte țări nu mai este o simplă dorință, ci o necesitate, astfel încât, în epoca tuturor posibilităților, bibliotecile se află, într-adevăr, la o răscruce. Problema se pune, în principiu, destul de simplu: viitorul serviciilor de bibliotecă și de informare, ca parte sine qua non a procesului de formare culturală, depinde de adaptarea sau neadaptarea acestora la noile condiții impuse de dezvoltarea societății și de progresul informațional.

Convins fiind că informația este ca un narcotic, Constantin Noica demonstra concludent: „sensul adânc de informare se leagă în conștiința europeană, de perspectiva filozofică a lui Aristotel.”²¹

Dar, în evoluția sa, informația, parcurgând diferite etape, își îmbogățește sensul, pierzând unele nuanțe ale accepțiunii originare. Astfel, „de la informare, a da formă – care putea însemna, în latinește și a închipui o formă, a plăsmui – s-a ajuns la ideea de modelare a sufletelor, de educare. A da formă avea și sensul acesta frumos de a instrui.”²²

NOTE

- 1 NICULESCU, Zenovia. *Bibliografii speciale: curs universitar*. București: A.B.B.P.R., 1999, p.5.
- 2 BULUȚĂ, Gheorghe. Începuturile bibliografiei românești. În: *Civilizația bibliotecilor*. București: Editura Enciclopedică, 1998, p.153.
- 3 CRĂCIUN, Ioachim. *O știință nouă, Bibliologia în învățământul universitar din România: lecție de deschidere ținută la Facultatea de Litere și Filozofie a Universității din Cluj în ziua de 12 noiembrie 1932*. Cluj: Tipografia „Cartea Românească”, 1933, p. 18.
- 4 MALCLES, Louise-Noelle. *Manuel de bibliographie*. 2e ed. Paris: P.U.F., 1969, p. 24.
- 5 CRĂCIUN, Ioachim. *Op. cit.*, p. 18.
- 6 GEORGESCU – TISTU, Nicolae. Bibliografia publicațiilor privitoare la cultura românească veche. În: *Cercetări literare*. București, 1934, p. 122.
- 7 BĂLĂEȚ, Dumitru. N. Georgescu – Tistu și zăbava cărților. În: *Cartea și bibliotecile: studii de bibliologie*. București: Editura Științifică, 1972, p. 28.
- 8 CRĂCIUN, Ioachim. *O știință nouă, Bibliologia în învățământul universitar din România: lecție de deschidere ținută la Facultatea de Litere și Filozofie a Universității din Cluj în ziua de 12 noiembrie 1932*. Cluj: Tipografia „Cartea Românească”, 1933, p. 17.
- 9 REGNEALĂ, Mircea. *UNESCO și accesul mondial la documente și informații*. București: I.N.I.D., 1996, p.201.
- 10 ANDERSON, Dorothy. Universal bibliographic control. A long term policy. A plan for action. În: *Controlul Bibliografic Universal*. București: Biblioteca Națională, 1993, p.2.
- 11 MALCLES, Louise-Noelle. *Manuel de bibliographie*. Paris: PUF, 1969, p. 84.
- 12 THEODORESCU, Barbu. *Istoria bibliografiei române*. București: Editura Enciclopedică Română, 1972, p. 75.
- 13 MOLDOVEANU, Valeriu. *Biblioteca Academiei și Bibliografia Națională. În: Studii și cercetări de bibliologie*. Serie nouă. 11. București: Editura Academiei R.S.R., 1969, p. 227-229.
- 14 ȘTEFANCU, Mircea. Bibliografia Națională Română Curentă: scurtă prezentare. În: *Revista Bibliotecii Naționale*. An I, Nr.1, 1995, p.23;
- 15 *Recomandările finale ale Conferinței Internaționale asupra Serviciilor Bibliografice Naționale: Copenhaga, 25-27 noiembrie 1998*. În *Revista Bibliotecii Naționale a României*, 1999, Nr. 1-2, p. 67-68.
- 16 BEAUDIQUEZ, Marcelle. What will be the Usefulness of National Bibliographies in the Future? În: *IFLA Journal*, nr. 1, 2002, p. 28.
- 17 SIMONESCU, Dan. *Curs de teorie a bibliografiei*. București, 1976, p. 138.
- 18 BEHREN, Shirley; MCKINLEY, Cynthia; ROBISON, Peter. Viitorul bibliografiilor naționale. În: *Biblioteconomie: culegere de texte prelucrate*, 35, nr.2, 1999, p. 5-9.
- 19 BEAUDIQUEZ, Marcelle. *Op. cit.*, p. 29.
- 20 <http://www.ifla.org/IV/ifla69/papers/142f-Beaudiquez.pdf>
- 21 NOICA, Constantin. *Eseuri de duminică*. București: Humanitas, 1992, p.149.
- 22 *Ibidem*.

BIBLIOGRAFIE

- ANDERSON, Dorothy. Universal bibliographic control. A long term policy. A plan for action. În: *Controlul Bibliografic Universal*. București: Biblioteca Națională, 1993, p.2.
- BEAUDIQUEZ, Marcelle. What will be the Usefulness of National Bibliographies in the Future? În: *IFLA Journal*, 2002, nr. 1, p. 28.
- BULUȚĂ, Gheorghe. *Civilizația bibliotecilor*. București: Editura Enciclopedică, 1998. 368 p.
- CRĂCIUN, Ioachim. *O știință nouă, bibliologia, în învățământul universitar din România: lecție de deschidere ținută la Facultatea de Litere și Filozofie a Universității din Cluj în ziua de 12 noiembrie 1932*. Cluj: Tipografia „Cartea Românească”, 1933. 25 p.
- BEHREN, Shirley; MCKINLEY, Cynthia; ROBISON, Peter. Viitorul bibliografiilor naționale. În: *Biblioteconomie: culegere de texte prelucrate*, 35, 1999, nr.2, p. 5-9.
- GEORGESCU – TISTU, Nicolae. *Cartea și bibliotecile: studii de bibliologie*. București: Editura Științifică, 1972. 360 p.
- MALCLÈS, Louise-Noëlle. *Manuel de bibliographie*. 2 éd. Paris: P.U.F., 1969. 386 p.
- MOLDOVEANU, Valeriu. Biblioteca Academiei și Bibliografia Națională. În: *Studii și cercetări de bibliologie*. Serie nouă. 11. București: Editura Academiei R.S.R., 1969, p. 227-229.
- NICULESCU, Zenovia. *Bibliografii speciale: curs universitar*. București: A.B.B.P.R., 1999. 158 p.
- NOICA, Constantin. *Eseuri de duminică*. București: Humanitas, 1992. 175 p.
- Recomandările finale ale Conferinței Internaționale asupra Serviciilor Bibliografice Naționale: Copenhaga, 25-27 noiembrie 1998. În: *Revista Bibliotecii Naționale a României*, 1999, nr. 1-2, p. 67-68.
- REGNEALĂ, Mircea. UNESCO și accesul mondial la documente și informații. București: I.N.I.D., 1996. 255p.
- SIMONESCU, Dan. *Curs de teorie a bibliografiei*. București, 1976. 184 p.
- ȘTEFANCU, Mircea. Bibliografia Națională Română Curentă: scurtă prezentare. În: *Revista Bibliotecii Naționale a României*, 1, 1995, nr. 1, p. 23.
- THEODORESCU, Barbu. *Istoria bibliografiei române*. București: Editura Enciclopedică Română, 1972. 432 p.

Conf. univ. dr. Cristina Popescu
Universitatea din București, Facultatea de Litere

Conservarea – restaurarea colecțiilor de bibliotecă în societatea guvernată de cunoaștere

Bibliotecile din învățământul superior sunt structuri culturale – științifice puse în serviciul studenților și al cadrelor didactice din universități. Din această categorie fac parte bibliotecile centrale universitare care se află sub tutela administrativă și financiară a Ministerului Educației, Cercetării și Tineretului și bibliotecile universităților care, spre deosebire de cele dintâi, sunt servicii de specialitate în structura instituțiilor universitare ce le patronează.

Cu un trecut încărcat de istorie, renăscând din propria-i cenușă, demnă, Biblioteca Centrală Universitară „Carol I” din București are meritul deschiderii reale către noile tehnologii și, nu în ultimul rând, pe acela al promovării profesionale prin sprijinirea pregătirii biblioteconomice, reatribuindu-i-se acesteia binemeritul rang de știință.

Biblioteca Centrală Universitară „Carol I” din București și-a reunit, în anul 2000, colecțiile, dispersate anterior în trei sedii, în cadrul Complexului B.C.U. din Piața Revoluției. Colecțiile bibliotecii numără la ora actuală 700 000 cărți și 11 000 titluri periodice, aceste tipuri de documente având ponderea cea mai importantă.

Biblioteca oferă astăzi un număr de 385 locuri în 7 săli de lectură organizate pe criteriul tematic, unde cititorul are și acces liber la unele documente de referință grupate pe domenii.

Noua clădire a B.C.U. a fost construită ținându-se seama de standardele moderne în materie de bibliotecă, folosindu-se materiale adecvate acestui scop.

Activitatea de conservare se desfășoară în baza unui program modern de conservare a colecțiilor adaptat unei biblioteci universitare și colecției acesteia, ținând cont de ritmul evoluției purtătorilor de informație.

Scopul acestui program este acela de:

– a expune liniile directoare ale B.C.U. în domeniul conservării colecțiilor;

– a ghida personalul bibliotecii și a defini responsabilitățile acestuia în materie de conservare;

– a aduce la cunoștința utilizatorilor bibliotecii principiile care stau la baza unei bune conservări a fondului documentar al bibliotecii.

Conform IFLA, conservarea presupune ansamblul de măsuri care asigură longevitatea unui suport fizic sau a conținutului colecțiilor.

Conceptul de conservare include prezervarea și tratamentele de conservare.

Cea dintâi, prezervarea, este ansamblul de măsuri preventive care privesc protejarea documentelor și a conținutului lor, fără a le supune vreunui tratament fizic sau chimic. Aceste măsuri preventive împiedică sau întrerup procesul de deteriorare.

În cadrul bibliotecii noastre, aceste măsuri se reflectă prin norme care trebuie avute în vedere la achiziționarea și prelucrarea documentelor, având în vedere condițiile de depozitare, condițiile de utilizare, crearea de documente de substituție, sensibilizarea personalului și a utilizatorilor în probleme de prezervare și planul de măsuri de urgență în caz de calamitate.

Celelalte tratamente de conservare reprezintă ansamblul de măsuri curative care privesc prelungirea vieții unui document. În cadrul bibliotecii noastre, acestea se realizează prin intermediul Atelierului de legătorie și a Laboratorului de restaurare.

Punerea în practică a strategiei de conservare a colecțiilor Bibliotecii Centrale Universitare din București a presupus elaborarea unor reguli și reglementări după cum urmează:

– *Reglementări privind achiziționarea documentelor* (din punct de vedere al cerințelor de prezervare). Aceste reglementări se referă la recepția documentelor și inspecția lor fizică din punctul de vedere al nevoilor de prezervare. Se realizează într-un spațiu special amenajat, punându-se accentul pe integritatea fizică și funcțională a documentelor, pentru a preîntâmpina chiar și intrarea în colecții a unor documente afectate de insecte și microorganisme papiricole.

– *Reguli privind mânuirea purtătorilor de informații* în cadrul procesului de prelucrare,

modul și mijloacele de intervenție asupra documentelor (ștampilă, barcod, fir magnetic etc.)

Circulația documentelor între spațiul de recepție și birourile de prelucrare se realizează în plan orizontal și vertical astfel:

– în plan orizontal, documentele sunt transportate folosind cărucioare metalice special confecționate;

– în plan vertical, transportul documentelor se realizează cu lifturi pentru cărți, folosind lădițe din plastic adaptate formatului și naturii documentelor;

– ziarele și revistele curente se transportă în mape special confecționate pentru formatul fiecărei publicații.

Bibliotecarii implicați în activitățile de achiziție, evidență, catalogare a documentelor au fost instruiți cu privire la factorii potențiali de degradare a documentelor și modalitățile de prevenire prin respectarea unor reguli simple de manevrare și prelucrare a acestora.

Biblioteca Centrală Universitară „Carol I” din București deține 15 depozite care adăpostesc 850 000 volume cărți și periodice. Aceste spații de depozitare au fost proiectate și construite în conformitate cu cele mai noi reglementări în domeniul construcțiilor, astfel:

– toate depozitele au uși metalice, pereții sunt acoperiți cu un material ignifug, podeaua acoperită cu un material rezistent la foc și trape pentru fum;

– depozitele, sălile de lectură și spațiile destinate prelucrării documentelor sunt prevăzute cu sisteme de sesizare și alarmare în caz de incendiu;

– în depozite există sisteme tip spikler de stingere a incendiului cu apă;

– având în vedere valoarea foarte mare a colecției de carte veche, depozitul care adăpostește această colecție este dotat cu o instalație cu gaz inert pentru stingerea incendiului.

Rafturile din depozite sunt metalice, vopsite în câmp electrostatic, cu polițe reglabile, prevăzute fiecare cu opritoare. Pentru o gestionare judicioasă a spațiului, depozitele B.C.U. sunt organizate pe formate.

Tot din cadrul strategiei de conservare fac parte și *reglementările atribuțiilor personalului administrativ și ale bibliotecarilor din depozite* cu privire la întreținerea curățeniei și a supravegherii microclimatului. Aceste reglementări prevăd cine,

cum și cu ce se ocupă de curățenie în spațiile de depozitare, lectură și prelucrare.

Condițiile ambientale și modalitățile de depozitare au o mare influență asupra conservării documentelor. Prin urmare, controlul ambientului și punerea în practică a unor bune condiții de depozitare au fost cele mai importante măsuri preventive luate pentru sănătatea colecțiilor bibliotecii noastre.

Buna cunoaștere a condițiilor climatice existente în clădirea bibliotecii în cursul unui an ne-a permis:

– să determinăm inerția termică a clădirii;

– să selectăm depozitele în funcție de stabilitatea climatului;

– să găsim soluții eficiente pentru remedierea deficiențelor.

Din cauza costurilor foarte mari de proiectare, echipamente, întreținere, B.C.U. „Carol I” nu are un sistem de climatizare centrală în cele 14 depozite, acesta rămânând un deziderat.

În spațiile de interogare a catalogului informatizat și în sălile de lectură, însă, există un sistem de climatizare centrală.

Conform legii 182 / 2000 cu privire la protejarea patrimoniului mobil, depozitul care va adăposti colecția de carte rară, veche și bibliofilă a fost dotat cu un sistem de condiționare a aerului, special proiectat, capabil să mențină parametrii mediului la valorile dorite.

Cunoașterea condițiilor de mediu ambiental din depozite și săli de lectură necesită în mod imperativ realizarea de măsurători care să permită cuantificarea fenomenelor, măsurători ale nivelului iluminării (luxmetru), măsurarea prezenței radiațiilor UV în sursele de lumină (UV-metru), măsurători permanente ale temperaturii și umidității relative a aerului U.R. cu termohigrometrul și termohigrografal. Se pot adăuga și măsurători ale poluării atmosferice și ale nivelului de contaminare biologică.

Bibliotecarii din sălile de lectură cunosc tehnicile utilizării corecte a documentelor și monitorizează activitatea cititorilor, oferind acestora sfaturi cu privire la consultarea optimă a purtătorilor de informație. În aceleași spații sunt afișate, la loc vizibil, regulile care trebuie respectate pentru a scădea riscul deteriorării colecțiilor.

Ca o măsură de prevenire a sustragerii documentelor din colecțiile noastre, cărțile aflate în acces liber au introdus în structura lor câte un

fir magnetic ce este sesizat de către porțile magnetice aflate la ieșirea din bibliotecă, declanșând alarma în cazul infracțiunilor.

Fotocopiarea este una dintre cele mai populare metode de reproducere a documentelor tradiționale, fiind rapidă și relativ ieftină.

Utilizarea copiatoarelor ridică totuși probleme serioase de conservare. Folosită incorect, fotocopiarea poate cauza grave leziuni în structura unei cărți sau a unui document, dar folosirea cu atenție a acestei metode poate ridica doar în unele situații anumite probleme.

Este esențial ca orice bibliotecă să își formuleze o politică de controlare a fotocopierii colecțiilor, ca parte a unei politici de conservare, deoarece principalul obiectiv ar trebui să fie protejarea originalului. Pentru aceasta sunt necesare următoarele măsuri:

- bibliotecile trebuie să ofere utilizatorilor o varietate de servicii de copiere, dar numai acolo unde nu este amenințată conservarea documentelor;

- trebuie folosite numai aparate „prietenoase” cu documentele;

- orice refuz de fotocopiare a unor documente trebuie argumentat foarte clar;

- instrucțiunile procesului de fotocopiare trebuie să se afle întotdeauna la îndemâna utilizatorilor acestui serviciu.

Biblioteca Centrală Universitară „Carol I” din București realizează, la solicitarea utilizatorilor, servicii de copiere doar pentru anumite documente, prin intermediul unei firme specializate.

Definirea unei politici de transfer pe alt suport (microfilmare, digitizare) a documentelor deteriorate (periodice, manuscrise valoroase), pentru o bună valorificare a acestora, constituie o altă măsură de preservare a documentelor. În cadrul B.C.U. București s-a realizat scanarea unor documente de mică întindere precum și a colecției de ex-librisuri a bibliotecii. Toate acestea vor putea fi consultate pe site-ul bibliotecii.

Pentru lucrări de mare amploare cu privire la digitizarea colecțiilor sunt necesare eforturi cumulate financiar și organizatoric ale mai multor biblioteci în vederea achiziționării unui sistem informatic profesional precum și gestionarea documentelor electronice obținute. În țara noastră există inițiative, încă izolate, din păcate, cu privire la transferul unor colecții de periodice sau documente vechi.

Bibliotecile universitare cât și cele publice ar trebui să realizeze parteneriate cu privire la

transferul în format electronic al documentelor ce le dețin și care definesc cultura română.

Tratamentele de conservare în cadrul Bibliotecii Centrale Universitare „Carol I” din București se realizează prin două segmente distincte:

- activitatea de legătorie curentă realizată în cadrul Atelierului de legătorie care are drept scop relegarea documentelor deteriorate de o consultare intensă sau din cauza numeroaselor fotocopieri. Tehnologia folosită în cadrul atelierului de legătorie a fost revizuită, astfel încât documentul relegat poate fi supus unui număr mare de consultări. Materialele folosite sunt materiale cu o rezistență sporită și care nu induc degradări documentelor în timp.

Activitatea de restaurare pentru documentele vechi, rare și bibliofile se realizează în cadrul Laboratorului de restaurare, care a fost special proiectat și amenajat în acest scop, având o suprafață totală funcțională de 71,1 m², fiind structurat în patru încăperi cu destinații clar definite. În cadrul Laboratorului de restaurare își desfășoară activitatea 4 restauratori carte veche, document atestat de Ministerul Culturii și Cultelor. Laboratorul realizează lucrări de restaurare a colecției de carte veche și rară a Bibliotecii Centrale Universitare din București „Carol I”, precum și lucrări de restaurare pentru alte instituții contra cost, în urma semnării unor contracte cu acestea

Exigențele conservării și necesitățile politicilor coerente aplicate în acest domeniu rămân, mai mult ca niciodată, la ordinea zilei la nivelul Bibliotecii Naționale, dar nu în ultimul rând în bibliotecile centrale universitare și specializate, adesea trecute sub tăcere.

Însă, pentru a măsura utilitatea și limitele, este necesar să situăm în prealabil conservarea în contextul funcționării unei instituții precum o bibliotecă universitară deținătoare de colecții de patrimoniu semnificative, fiind bine înțeles că fondurile curente nu trebuie să se găsească a priori excluse dintr-o politică de conservare globală.

Problema, de acum înainte, nu mai este doar aceea de a conserva documentele potențiale de patrimoniu, acele documente susceptibile de a intra într-o zi sau alta în sfera „conservabilului”, ci și de a constitui patrimoniul de mâine.

Dr. Aurelian Cătălin Popescu

Biblioteca Centrală Universitară „Carol I” din București

BIBLIOTECA PUBLICĂ – SPAȚIU AL EDUCAȚIEI PERMANENTE

„Biblioteca este templul învățării, iar învățătura a eliberat mai mulți oameni decât toate războaiele istoriei.”

Carl Thomas Rowan

Biblioteca, locul cu rafturi și cărți „reprezintă un concept, nu un loc fizic, o activitate și nu o clădire”, scria Sheldon Brook, iar Maurice Line, considera că „important este ca circuitele comunicării să funcționeze, informația să ajungă la utilizator în locul și momentul potrivit...”.

Ne punem întrebarea: care este rolul bibliotecilor publice în era informațională, în societatea mereu în schimbare?

Este clar că biblioteca publică nu mai este doar locul unde mergeam să împrumutăm o carte, așa cum o știam când eram elevi. Ea a evoluat foarte mult în ultimii ani, a trebuit să țină pasul cu noile tehnologii informaționale și să-și dezvolte noi servicii pentru a putea atrage noi categorii de utilizatori.

Profesia de bibliotecar încet, încet, își recăpătă importanța de altădată, pentru că bibliotecarii sunt mult mai importanți decât colecția de documente a instituției pe care o conduc, ei fiind cei care oferă asistența necesară și acordă cel mai important ajutor în alegerea corespunzătoare a unui document din imensitatea de documente existente.

O sarcină a bibliotecarilor, în societatea informațională, este transmiterea de competențe utilizatorilor săi privind manipularea informațiilor. Acest lucru face referire atât la capacitatea de utilizare a motoarelor de căutare, cât și la deprinderea și stimularea copiilor, adolescenților de a citi. Sunt deja multe biblioteci, din țară și din județul nostru, care oferă servicii de inițiere în utilizarea Internetului și a tehnologiei moderne, dar aceasta reprezintă decât o mică

parte din multe alte sarcini, dintre care am aminti: învățarea pe tot parcursul vieții, promovarea lecturii, promovarea și păstrarea valorilor culturale.

Astăzi, când chat-ul/facebok-ul se folosește mai des ca loc de întâlnire și comunicare între oameni, biblioteca valorează enorm pentru contracararea fenomenului de izolare. Astfel, într-o lume a comunicării virtuale biblioteca devine un loc al posibilelor contacte reale dintre oameni.

Loc al schimburilor de idei, al întâlnirilor cultural-literare, biblioteca trebuie să facă programele de activități: atractive, relaxante, distractive și cu un conținut de calitate. Bibliotecile publice trebuie să rezolve aceste probleme, pentru a putea face față schimbărilor continue ale nevoilor societății.

Cea mai mare oportunitate pentru bibliotecile publice din România a constituit-o intrarea acestora în Programul „Biblionet” al cărui obiectiv principal este – facilitarea accesului publicului larg la informație, prin folosirea Internetului și a echipamentelor IT

din bibliotecile publice, în mod gratuit. Astfel, a fost creată o mare rețea de „CIP-uri” – *Calculatoare cu Internet pentru Public*: 1475 de biblioteci publice echipate cu 6461 calculatoare pentru acces public la Internet, dar și cu proiector, imprimantă, scanner și echipamente de rețea, software. Au fost înființate 41 de centre de formare în cadrul bibliotecilor județene. Acestea au fost dotate cu 11 laptop-uri, imprimantă, scanner, video-proiector, echipamente de rețea și software-ul corespunzător.

Doi bibliotecari din fiecare bibliotecă județeană au trecut printr-un proces de dezvoltare profesională în domeniul instruirii adulților, au parcurs un curs de TOT și au devenit trainer/formatori. Ei au instruit bibliotecarii din bibliotecile locale, au ținut cursuri de formare care să-i ajute pe bibliotecari să devină experți în adaptarea noilor tehnologii la nevoile comunităților și să descopere / introducă noi servicii în biblioteci.

Multă lume a fost sceptică în privința reușitei acestui program. Însă rezultatele s-au văzut mai târziu, după ce au fost parcurse etapele implementării programului. Beneficiile nu au fost atât de evidente în cazul bibliotecilor județene; în schimb, la cele locale rezultatele au depășit așteptările.

Dacă înainte de intrarea în programul Biblionet, pentru mulți cetățeni nu erau disponibile beneficiile economice și sociale ale accesului la Internet, acum oamenii din comunitățile locale pot utiliza serviciile de e-administrație, servicii bancare și de administrare on-line a afacerilor, își pot căuta un loc de muncă, informații din domeniul sănătății sau pot comunica cu rudele din străinătate.

Tehnologia este în continuă ascensiune și toți ar trebui să ținem pasul cu ea. Bibliotecarii dâmbovițeni au înțeles acest lucru și au participat/participă cu încântare

la cursurile organizate de Centrul de formare al Bibliotecii Județene „Ion Heliade Rădulescu” Dâmbovița: curs de *Tehnologia informației și administrarea calculatoarelor cu internet pentru public în biblioteci* și cursul *Bazele serviciilor noi de bibliotecă*.

Bibliotecarii au venit cu emoții și curiozitate la cursurile de utilizare a calculatorului, dar sunt foarte optimiști că vor învăța repede și se vor descurca cu noua tehnologie. O dată instruiți, ei vor deveni „formatori” pentru membrii comunității lor – îi vor iniția în utilizarea calculatorului.

În 2012 – anul european al îmbătrânirii active și al solidarității între generații, biblioteca publică vorbește și despre incluziunea digitală a seniorilor. În acest sens Biblioteca Județeană Dâmbovița a organizat cursul de „Povestiri digitale” pentru seniorii din localitate. „Seniorii” au învățat să-și trimită mesaje prin poșta electronică, au îmbinat arta de a povesti cu instrumentele digitale și multimedia, pentru a crea povești digitale.

Astfel, pentru a satisface nevoia utilizatorilor de a fi on-line, bibliotecile publice devin spații adecvate pentru activități de învățare pe tot parcursul vieții.

Neana Faur și Florina Rotaru

Biblioteca Județeană „I.H. Rădulescu” Dâmbovița

DIN VIAȚA BIBLIOTECILOR

Conferința Asociației Naționale a Bibliotecarilor din Bibliotecile Publice din România Brăila 18-20 octombrie 2012

În perioada 18-20 octombrie 2012 s-a desfășurat la Brăila a XXIII-a ediție a Conferinței Naționale a Bibliotecarilor și Bibliotecile Publice din România sub genericul „Viitorul aparține bibliotecilor în schimbare”.

Această ediție a conferinței a adus la Brăila aproape 200 de participanți, veniți din toate colțurile țării, oameni de carte, iubitori de nou, interesați de viitorul tot mereu în schimbare, atât de formă cât mai ales de fond, al unei instituții cheie – biblioteca – în viața unei comunități tot mai pretențioasă.

De-a lungul timpului, biblioteca, acest organism viu, a cunoscut transformări indiferent de vremurile trăite. Au fost transformări de formă – mai întâi bibliotecile căpătând altă înfățișare, încercând alinierea la standardele europene, dar și la cerințele propriilor utilizatori, aceștia dorindu-și spații încăpătoare, luminoase, calde, primitoare, unde să-și petreacă clipe de relaxare, să socializeze, nu numai să se informeze.

Dar transformările au fost și de fond – începând cu schimbările de mentalitate, de atitudine și comportament, în primul rând al „slujitorilor bibliotecii” și apoi al oamenilor care le calcă pragul, dar și al autorităților de care depind pentru concretizarea viitoarelor proiecte.

Conferința a pus în prim plan schimbarea, ca provocare majoră pentru bibliotecă, în contextul dezvoltării tehnologiei informației și comunicațiilor, care trebuie să vină din interior, ca răspuns la presiunea exterioară. Nevoia de schimbare este vitală în acest „secol al vitezei” pentru că biblioteca trebuie să reprezinte un punct de atracție pe harta comunității.

Într-o lume grăbită, curioasă, pretențioasă, în continuă schimbare trebuie să facem ca

tradiționalismul și modernismul să coexiste benefic pentru un viitor sigur al acestei instituții de cultură. Pentru acest lucru trebuie să oferim servicii noi, servicii de calitate, inovatoare pentru a satisface gusturile utilizatorilor și pentru a-i ajuta să-și atingă scopurile personale. Asta se urmărește prin noile servicii – transformarea bibliotecilor în centre de formare și instruire, cluburi, școli de vară, centre de voluntariat, puncte de informare europeană, încurajând astfel și parteneriatele între instituții.

Acesta este scopul conferințelor tematice: oameni de bine, oameni de carte și editori se întâlnesc, se informează, se pun la curent cu tot ce-i nou, ultimele tendințe, fac schimb de idei, își povestesc experiențe, trăiri, împărtășesc din proiectele gândite și muncite pentru oameni, pentru un viitor mai bun și mai îndrăzneț.

Lucrările conferinței s-au desfășurat pe două secțiuni: **1. Cum s-a schimbat biblioteca mea?** **2. Colaborări locale în folosul comunității**, intercalând astfel reprizele de lucru cu temă strict profesională, cu manifestări culturale atractive reprezentate de vernisaje (expoziții de fotografie, artă plastică și caricatură) și proiecte cu programe educaționale.

La acest eveniment de înaltă ținută profesională președintele Asociației Naționale a Bibliotecarilor și Bibliotecile Publice din România (ANBPR), Doina Popa, a prezentat speranțele, reușitele, temerile asociației pe care a condus-o în mandatul 2008-2012.

Claudia Chebac și Daniela Iordache
Biblioteca Județeană „I.H. Rădulescu” Dâmbovița

continuare la pagina 38

Seminarul internațional „*Seniorii și educația – care este rolul organizațiilor culturale?*”

București, 8 noiembrie 2012

2012 a fost Anul European al Îmbătrânirii Active și al Solidarității între Generații, ocazie de a reflecta asupra faptului că europenii trăiesc mai mult și se mențin mai sănătoși decât în trecut și de a înțelege oportunitățile pe care acest context le reprezintă.

Îmbătrânirea activă poate oferi viitorilor vârstnici oportunitatea:

- să rămână pe piața muncii și să își împărtășească experiența;
- să joace în continuare un rol activ în societate;
- să ducă o viață cât se poate de sănătoasă și de satisfăcătoare.

În data de 8 noiembrie 2012, la București, Centrul de Pregătire Profesională în Cultură a organizat Seminarul internațional „*Seniorii și educația – care este rolul organizațiilor culturale?*”, seminar organizat cu ocazia încheierii proiectului ASLECT – Persoanele în vârstă învață, educă, transmit și comunică (co-finanțat prin programul Lifelong Learning, subprogramul KA4 – Diseminare, exploatare, valorizare). Scopul seminarului a fost acela de a oferi sfaturi și exemple despre modalități prin care persoanele în

vârstă pot fi de implicate activ în comunitate, drept persoane care învață, formatori și transmițători de cunoștințe și competențe.

Proiectul ASLECT a urmărit să accentueze deschiderea organizațiilor culturale față de persoanele în vârstă și să responsabilizeze persoanele de vârsta a treia în a contribui mai mult la domeniul educației și al culturii. Pentru a atinge aceste scopuri, se încearcă folosirea îndrumărilor oferite de practicile existente, dezvoltate în ultimii ani de profesioniști ai educației și ai culturii din Uniunea Europeană.

Partenerii proiectului (Bulgaria, Turcia, Austria, Germania și Italia) au elaborat un set de criterii ce vizează identificarea practicilor educaționale ce implică persoanele în vârstă. Principalele criterii sunt reprezentate de conceptele de **responsabilizare și participare** a persoanelor în vârstă la procesul cultural și educațional.

Proiectele selectate prezintă o gamă diversă a abordărilor asupra felului în care persoanele în vârstă pot fi ajutate să identifice noi modalități practice de a-și trece în revistă experiența și abilitățile personale, precum și de a explora noi oportunități de învățare și implicare în comunitate.

Proiecte selectate:

1. *Persoanele de vârsta a treia în calitate de educatori și valorificarea cunoștințelor tradiționale – Doing2Learn* (re-implicarea persoanelor de vârsta a treia în procesul de învățare, în special în ceea ce privește dezvoltarea competențelor TIC).

2. *Vârstnicii ca mentori ai colegilor de serviciu mai tineri* (familiarizarea seniorilor cu propriile „competențe mascate”, oferindu-le instrumente pentru a-și transmite în mod

adevat knowhow-ul noilor generații care lucrează, precum și stimularea dorinței seniorilor care încă muncesc de a contribui la învățarea intergenerațională. Promovează și exploatează un model inovator de învățare intergenerațională, fondată pe colaborare între angajații mai în vârstă și cei tineri din cadrul companiilor. Pe baza ipotezei că angajații seniori reprezintă elemente prețioase care dețin abilități profesionale și capital social, SISC a considerat că acești vârstnici se constituie în mentori competenți și în repere pentru noii angajați).

3. *Conectarea domeniilor de servicii culturale și sociale* (acest caz pune în lumină o formulă de colaborare între organizații și instituții din domeniul cultural și din domeniul social, dezvoltată la nivel local într-un oraș din România. Centrul CASPEV pentru vârstnici oferă diverse tipuri de suport seniorilor din Baia Mare, de la consiliere juridică la oportunități de învățare și activități recreative).

4. *Persoanele în vârstă, amintirile și învățarea intergenerațională* (a abordat aspecte importante pentru vârstnici, cum ar fi e-incluziunea, coeziunea socială, învățarea pe tot parcursul vieții; produsul principal al proiectului, blogul *HiStory*. Vârstnicii sunt actori/creatori de conținut; în același timp, ei învață cum să folosească Web 2.0 și TIC).

5. *O prezență mai amplă și îmbunătățită a vârstnicilor în cadrul acțiunilor de cooperare la nivel european – Proiectul AESAEC* (are drept obiectiv **activarea** cetățenilor vârstnici pentru a beneficia mai mult de fondurile acordate de UE, precum și implicarea acestor cetățeni în elaborarea unor propuneri de proiecte în folosul propriu).

6. *Proiectele din domeniul artelor comunitare și vârstnici* (se desfășoară ca o colaborare între un cămin de bătrâni și un atelier de teatru comunitar. Principalele obiective ale proiectului: îmbogățirea vieții bătrânilor din cămin, creșterea stimei de sine și a încrederii în sine a acestora, determinarea bătrânilor să trăiască o viață activă prin implicarea lor în activități educaționale și culturale, utilizarea cunoștințelor și a competențelor lor pentru a îmbogăți și viețile altor persoane, dar și creșterea gradului de conștientizare și deschiderea comunității față de vârstnici).

7. *Elaborarea de politici cu și pentru vârstnici – Proiectul de la izolare la incluziune* (munca din cadrul proiectului s-a concentrat pe identificarea și îmbunătățirea acelor măsuri care oferă grupurilor ce prezintă un risc multidimensional de excludere socială posibilitatea de a participa pe deplin la viața comunității).

8. *Învățarea autodidactă în a doua jumătate a vieții – Proiectul PALADIN* (contribuie la responsabilizarea seniorilor prin pregătirea lor pentru învățarea autodidactă, îndeosebi în cele 5 domenii ale vieții: sănătate, activitate, educație, cetățenie activă și finanțe).

9. *Creativitatea interculturală a vârstnicilor* (obiective: recunoașterea, suportul și îmbogățirea vieții culturale și a învățării vârstnicilor din Europa prin acțiuni de *advocacy*, informare, educație, instruire, expertiză împărtășită, parteneriat strategic).

10. *Seniorii și viața comunității locale – SenEmpower* (a fost construit pe baza mai multor concepte; unul dintre acestea este ca bătrânele singure și alte grupuri vulnerabile de vârstnici aflați în contexte sociale

marginale prezintă un risc ridicat de izolare socială).

11. *Creșterea gradului de conștientizare privind învățarea ca factor-cheie în cadrul procesului de îmbătrânire activă* (accentuează rolul învățării pentru adulți ca factor major al îmbătrânirii active. Seniorii au fost implicați în toate fazele programului educațional, iar părerile și experiențele lor au fost luate în considerare în procesul dezvoltării programului de cursuri).

12. *Voluntari vârstnici din Europa* (conceptul principal al serviciului transnațional de voluntariat este învățarea reciprocă interculturală prin intermediul reunirii unor persoane provenind din medii sociale și culturale diferite. Aceasta poate aduce mari beneficii seniorilor, atât în ceea ce privește „învățarea pe tot parcursul vieții”, cât și în gradul ridicat de motivare a vârstnicilor pentru a continua învățarea; astfel, persoanele în vârstă au ocazia să se dezvolte în plan personal și să-și descopere abilități pe care nu știau că le dețin).

13. *Mentori educaționali pentru tineri – HEAR ME* (oferă un pachet de cursuri destinat pensionarilor în vârstă de peste 55 de ani care au potențialul de a deveni mentori pentru elevii care abandonează școala. Proiectul încearcă să amplifice și să dezvolte aptitudinile și stima de sine a ambelor grupuri. Este un proiect intergenerațional care face legătura între vârstnici și tineri).

14. *Vârstnicii, ghizi pentru viața comunității locale. (Ghizii-Vârstnici dezvoltă, implementează și diseminează o programă pentru instruirea voluntarilor mai în vârstă în vederea efectuării de excursii ghidate, destinate vârstnicilor și informarea lor asupra ofertelor specifice care le stau la dispoziție în propria localitate; de exemplu: oportunități de învățare pe tot parcursul vieții, posibilități de voluntariat și furnizarea de servicii de asistență socială. Dezvoltându-și anumite competențe-cheie, ghizii-vârstnici au acționat nu numai în calitate de beneficiari finali, ci și de promotori ai acestor activități succesive dedicate cetățenilor mai în vârstă).*

15. *e-Learning pentru vârstnici – Proiectul eLSe-Academy* (a dezvoltat și a înființat o academie de e-learning pentru acei vârstnici interesați și capabili să dobândească sau să-și dezvolte mai mult competențele în domeniul Tehnologiei Informației și Comunicării (TIC). Pentru a face față diverselor slăbiciuni și neputințe ale vârstnicilor, accentul a fost pus în special pe elementele multimedia cum ar fi: demonstrații, elemente audiovizuale și exerciții interactive).

Proiectele prezentate în cadrul seminarului și-au propus să consolideze capacitatea organizațiilor culturale și educaționale de a oferi un mediu de învățare și de comunicare specific nevoilor persoanelor în vârstă. Principalul obiectiv al proiectelor este să creeze oportunități persoanelor în vârstă pentru a-și folosi experiența/competențele și pentru a deveni formatori de adulți pentru colegii lor și pentru alte grupuri interesate, în cadrele specifice oferite de organizațiile culturale.

Acestea sunt o reacție împotriva unor prejudecăți foarte des întâlnite:

1. oamenii nu mai învață după ce trec de o anumită vârstă
2. pe măsură ce oamenii îmbătrânesc, cunoștințele, abilitățile și competențele lor se uzează moral din pricina modificărilor din procesele care au loc în cadrul societății.

Florina Rotaru

Biblioteca Județeană „I.H. Rădulescu” Dâmbovița

Servicii pentru adolescenți în biblioteca publică *„Bibliotecile nu mai sunt locuri care doar colectează și împrumută cărți; astăzi ele înseamnă totul”* – bibliotecar, Upper Silesia, Polonia

Aflate în plin proces de modernizare, bibliotecile din România se transformă, pe rând, în adevărate centre de educație în orice domeniu al publicului larg. Evoluția tehnicii și mai ales a informaticii își găsește locul și în aceste instituții de educație și cultură care, pe lângă serviciile tradiționale binecunoscute de toți, oferă și unele soluții la nevoile comunităților pe care le deserveșc.

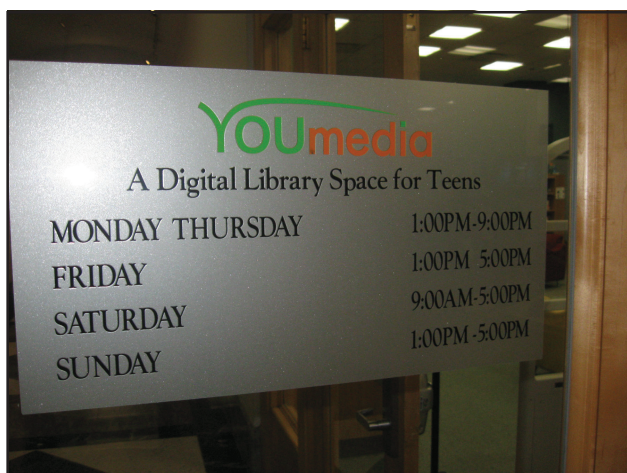
Firescul trebuie să se întâmple și aici. Bibliotecile nu mai sunt numai locuri de depozitare a culturii și istoriei, de cercetare, de studiu și educație pentru persoane interesate de formarea profesională, cultură, cunoaștere, ci se adaptează și ajustează permanent venind în întâmpinarea nevoilor de formare și informare a publicului larg, precum și a unor grupuri țintă bine determinate care au o situație specială.

În această postură se află și adolescenții care în era bombardamentului informațional nu mai sunt atrași de lectura-carte, având la îndemână alte preocupări, alte surse de informare, alte modalități de petrecere a timpului liber etc. Categorie de public cu nevoi

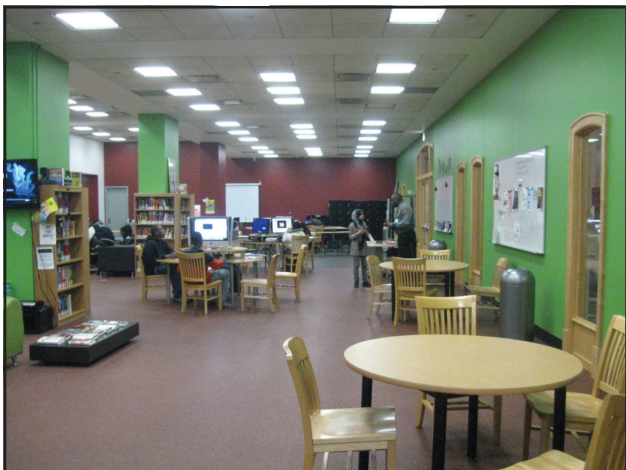
speciale date fiind transformările fizice, psihice și biologice specifice vârstei, adolescenții nu numai că au necesități deosebite, dar au și preocupări aparte, precum și un comportament diferit. Toate acestea sunt înțelese de cei aflați în slujba adolescenților care folosesc bibliotecile publice de peste ocean. Atenți la trebuințele tuturor categoriilor de public, dar mai ales ale tinerilor au creat secții în biblioteci numai pentru aceștia. Astfel, adolescenții nu numai că beneficiază de servicii dedicate și specifice vârstei lor, dar au intimitate în spațiile bibliotecii pentru a se manifesta așa cum doresc, mai ales așa cum vârsta le-o cere. Mai mult, programul de lucru este astfel ajustat încât să permită efectiv accesul la produsele și ofertele bibliotecii pe tot parcursul orelor de lucru, secțiile respective fiind deschise cu precădere după-amiaza și în week-end, știut fiind faptul că adolescenții sunt la cursuri dimineața.

Poate că aceasta să fie una din explicațiile oferite nouă românilor atunci când la întrebarea *cât la sută din populația deservită de bibliotecă o și utilizează* primim un răspuns aproape șocant – 69% în USA, comparativ cu cei aproximativ 10% din țara noastră.

Când vorbești sau te gândești la bibliotecă ai în minte un loc plin de diferite tipuri de documente, dar mai ales de liniște, așa cum se întâmplă în bibliotecile din România. Contrar nouă, conștienți de faptul că sunt puși în slujba cetățeanului, a comunității, bibliotecarii americani creează programe, servicii, spații plecând de la cererea publicului. Pentru că adulților le trebuie liniște ca să citească, deoarece adolescenții sunt zgomotoși, pentru că proaspetelor mămici le trebuie un loc de

socializare, bunicii împreună cu cei mai mici au nevoi de un loc pentru citit și joacă etc., au fost create spații care să îndeplinească toate aceste dorințe și nevoi. Dar cum au putut să împlinescă toate acestea într-o singură bibliotecă? Răspunsul este – Prin modificarea regulii cu privire la liniște. Spațiile sunt semnalizate distinct folosind simbolistica culorilor. Dacă este verde, atunci poți face zgomot oricât dorești; dacă este galben se poate vorbi în șoaptă, iar dacă este vorba de roșu, cu toții trebuie să păstrăm liniște deplină.

Biblioteca trebuie să devină locul de întâlnire a diferitelor categorii de public, de soluționare a problemelor acestora, ținând cont efectiv de nevoile și dorințele comunității pe care biblioteca ar trebui să le cunoască prin contactul direct și permanent cu aceasta și nu *recurgând la viziunea corpului managerial al instituției*. Atât timp cât nu există nicio legătură între dorința conducerii unei astfel de așezământ și nevoile publicului, biblioteca nu va putea oferi servicii care să o numească bibliotecă, transformându-se încet, încet într-un muzeu al cărții.

Personalul cu funcții de conducere din biblioteci trebuie să ofere atenția cuvenită publicului larg, să discute cu utilizatorii, să îi ajute, să le aplice chestionare pentru a le afla nevoile în vederea găsirii unor soluții, realizând astfel din bibliotecă o instituție publică care oferă recreere, educație și cultură în adevăratul sens al cuvântului.

Dacă până nu demult adolescenții veneau la bibliotecă pentru bibliografia școlară sau pentru lectura de loisir, astăzi ei pot să creeze

și să se recreeze utilizând tot ceea ce le oferă o bibliotecă. În momentul în care pătrunzi într-o secție de adolescenți într-una din bibliotecile americane observi încă de la primul contact faptul că nimic nu seamănă cu o bibliotecă în sensul cunoscut de noi românii. Spații largi pline de public vesel, zgomote, muzică... și câteva rafturi cu cărți care parcă stau mărturie faptului că ne aflăm într-o bibliotecă. Unde privești vezi adolescenți care fac ceva util, unii lucrează la calculator, alții sunt preocupați de ultimele video-jocuri achiziționate de bibliotecă, într-un colț câțiva pasionați de muzică compun melodii și versuri pentru teatrul școlar utilizând Guitar Hero, cinefilii au spațiul lor, interesații de lectură au locul lor în aceeași secție, mese rotunde le stau la dispoziție și canapele confortabile. Muzica și zgomotele din preajmă nu îi deranjează deloc, îi fac să se simtă ca acasă. La masa vecină, bibliotecarul oferă suport pentru realizarea temelor. *Copacul cunoașterii* dă tuturor celor care trec pragul bibliotecii posibilitatea de a afla mai multe despre realizările adolescenților prin multitudinea fotografiilor electronice cărora le dau viață ramele foto digitale.

Se urmărește de fapt formarea atitudinilor și crearea conexiunii dintre atitudini și comportament la adolescenți. Pasiunile declarate ale tinerilor stau la baza organizării serviciilor bibliotecilor publice din USA.

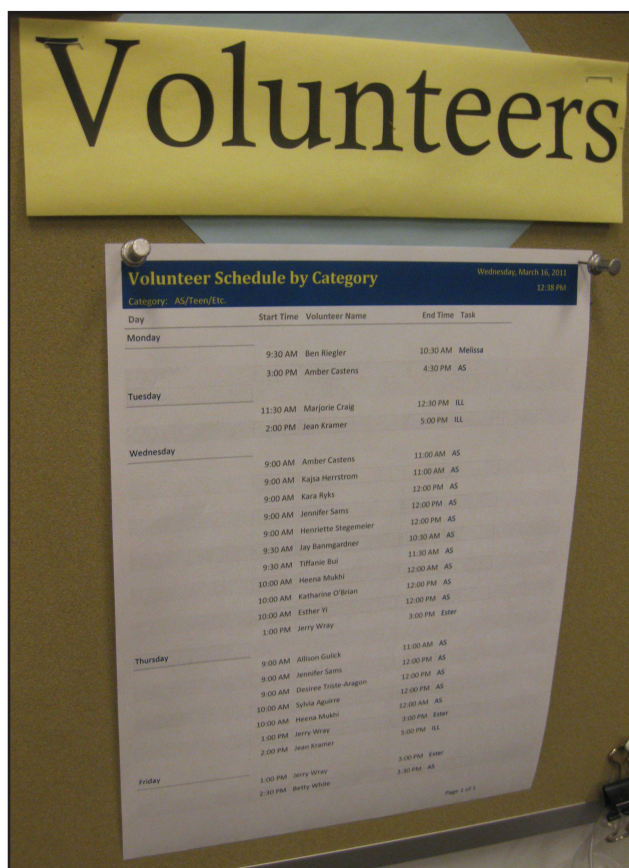
Bineînțeles că multe din serviciile de bibliotecă sunt sprijinite de voluntari, mulți dintre ei fiind selectați din rândul adolescenților care învață să folosească tot felul de echipamente la bibliotecă. *Prietenii bibliotecii* ajută la vânzarea cărților și a diferitelor suveniruri pe care biblioteca le comercializează pentru a-și suplimenta veniturile, dar și la orice alte activități pe care aceștia sunt formați să le desfășoare de cadrele bibliotecii, venind astfel în sprijinul comunității dar și al lor personal prin dobândirea unor experiențe și competențe profesionale. Oferind atenția cuvenită programelor de voluntariat, biblioteca nu mai este reticentă la nou, la ideile care vin de la persoane din afara instituției și care reprezintă de fapt **comunitatea pentru care lucrează** și nu căreia îi oferă serviciile.

Ca și bibliotecile din România, cele americane trec prin restructurări de personal și reduceri bugetare mari, criza economică

mondială având un cuvânt important de spus și aici. Cu toate acestea se găsesc soluții pentru orice situație atâta timp cât publicul o cere. De exemplu, deoarece nu sunt suficiente fonduri pentru achiziționarea unor instrumente, echipamente, tehnică etc., dar care sunt folosite de cetățeni acasă ori dorite de aceștia, bibliotecile organizează prezentări, mese rotunde, ateliere de lucru la care sunt invitați reprezentanți ai unor producători, magazine, specialiști care pot învăța publicul larg cum să utilizeze respectivele noutăți în domeniile menționate. Iată, scopul educativ al bibliotecii poate fi completat și astfel! Noua modalitate de atragere a utilizatorilor de servicii oferite de bibliotecă aduce beneficii multiple, fiind și o sursă de sponsorizare, de atragere de parteneri care cunosc importanța și vizibilitatea bibliotecii în comunitate, oferind astfel publicitate firmelor lor, biblioteca devenind un loc de întâlnire al oamenilor de afaceri.

Obişnuți cu atitudinea pasivă a românilor în general dar și în ceea ce privește soarta bibliotecilor, bibliotecarul se mulțumește să vadă aceeași poziție și la autoritățile care au un cuvânt de spus în viața oricărei biblioteci. Cum ar putea fi altfel când ne mulțumim să așteptăm fără a face niciun demers. Într-un sistem sănătos, publicul larg din buzunarul căruia este *întreținută* bibliotecă, este cel care ia decizia în final, care ia atitudine față de orice înseamnă bibliotecă, și asta pentru că ea face și înseamnă **educația publică**, educație care continuă și după terminarea școlii.

Vlăduț Andreescu

Biblioteca Județeană „I.H. Rădulescu” Dâmbovița

Rolul bibliotecii în comunitate

Respect cartea și pe cei care o citesc! Sunt conștientă că supremația cărții în topul transmițătorilor de informație este serios amenințată în zilele noastre de asaltul componentelor multimedia: calculator-internet sau televizor. Este o realitate cu care se confruntă structurile documentare, însă eu o consider doar o provocare. Sunt convinsă că doar adoptând o strategie coerentă, care să îmbine tradiționalul cu modernul, aducând în bibliotecă noile tehnologii, fără a minimaliza sau a trece în plan secund rolul și importanța cărții, putem readuce cartea și, implicit, cititul în rândul celor mai eficiente metode de obținere a informației.

Rolul tradițional al bibliotecilor publice va rămâne, în principal, același, dar noile tipuri de documente, care se schimbă, se mișcă și dispar constant, necesită noi aplicații de competențe profesionale. Serviciile de rețea completează colecțiile fizice, dar nu le înlocuiesc.

Competențele bibliotecarilor în domeniul cercetării documentare și a cunoașterii surselor de informare se extind pentru a cuprinde și documentele electronice. Bibliotecarii analizează, clasifică și descriu informațiile destinate a fi utilizate în sistemele de cercetare sprijinind utilizatorii în a găsi ceea ce ei caută.

Biblioteca Comunală Perșinari – înființată la data de 25 martie 2008, este o bibliotecă de tip enciclopedic, colecția fiind reprezentată de documente repartizate pe toate domeniile cunoașterii: Generalități; Filosofie; Religie; Științe sociale; Matematici, Științe naturale și exacte; Științe aplicate; Medicină; Tehnică; Arte; Recreere; Divertisment; Sport; Lingvistică. Literatură; Geografie; Biografii; Istorie.

La momentul înființării, colecțiile bibliotecii erau alcătuite dintr-un număr de 2486 de documente (Cf. Registrului Inventar), fondul de carte existent provenind prin transfer de la Biblioteca Județeană „Ion Heliade Rădulescu” Dâmbovița. Pe parcursul următorilor 4 ani – (2009, 2010, 2011, 2012) numărul documentelor din bibliotecă a crescut, ajungându-se la finalul

anului 2012 la o colecție ce însumează 4130 de documente realizată prin achiziție, transfer de documente, donații din partea membrilor comunității.

Încă de la înființare, o prioritate a Bibliotecii Comunale Perșinari a fost satisfacerea nevoilor întregii comunități pentru a contribui la dezvoltarea societății civile, consolidarea democrației și spiritului civic, educație permanentă, dezvoltarea socială și economică a comunității și la susținerea diversității culturale. În anul 2008 au fost încheiate 170 contracte de împrumut, iar în anul 2012 numărul utilizatorilor activi a crescut la 406, observându-se o tendință ascendentă atât în ceea ce privește numărul utilizatorilor, precum și numărul de volume/publicații inventariate.

În vederea cunoașterii cerințelor bibliografice ale procesului de învățământ și a satisfacerii nevoilor de lectură ale elevilor, a funcționat în permanență legătura cu toate instituțiile culturale ale comunei noastre – Primăria Perșinari, Școala Gimnazială Perșinari, Grădinița cu Program Normal Perșinari, Biserica Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil, Poliția – fiind organizate deplasări la sediul acestora și acțiuni în colaborare cu ele. Activitățile au fost proiectate conform Calendarului manifestărilor culturale-artistice, realizat de Biblioteca Județeană „Ion Heliade-Rădulescu” Dâmbovița. Există legături durabile cu cadre didactice și elevi care răspund constant la acțiunile de animație culturală ale bibliotecii. În realizarea unor activități culturale, Biblioteca Perșinari colaborează cu unele biblioteci publice sau școlare din județ, cu participarea membrilor Consiliului Științific împreună cu folcloriști, publiciști, scriitori și sculptori locali, veterani de război, intelectuali și pensionari. Prin aceste acțiuni, biblioteca și serviciile oferite de aceasta au devenit mult mai vizibile, atât în comunitatea pe care o deservește, cât și la nivel județean.

Organizăm adesea „Expoziții de carte” pe baza unei tematici (Ex. Povestiri istorice pe tema „Trecutul istoric al poporului nostru”) sau se expun cărțile nou apărute ori cu ocazia aniversării zilei de naștere a unui autor.

O altă manifestare desfășurată în bibliotecă este *Concursul literar* de forma *Cine știe câștigă*, care urmărește acumularea de cunoștințe pe teme literare, concursuri finalizate cu diplome și premii atractive.

Există preocupări permanente pentru a descoperi potențiali colaboratori, precum și întreținerea relațiilor cu persoane care au contribuit sau pot contribui efectiv la dezvoltarea colecțiilor bibliotecii prin donații sau atragerea unor parteneri, care oferă, la rândul lor, sprijin material, logistic și intelectual în realizarea diferitelor acțiuni ale bibliotecii. Selectăm continuu voluntari pentru recuperarea și reconditionarea cărților deteriorate, pentru efectuarea unor acțiuni de sondare a interesului de studiu, lectură, informare și documentare al utilizatorilor activi și potențiali și pentru distribuirea pliantelor care cuprind informații despre bibliotecă și despre avantajele serviciilor de bibliotecă, despre condițiile în care pot deveni utilizatori ai bibliotecii.

După interviurile avute cu numeroase persoane din localitatea noastră, am descoperit nevoia de informare a membrilor comunității noastre cu privire la Uniunea Europeană. Cu sprijinul Centrului Europe Direct Târgoviște am reușit înființarea unui Punct de Informare Europeană în luna iulie 2009, prin intermediul căruia cetățenii obțin informații și răspunsuri privind legislația Uniunii Europene, politicile și programele sale, precum și alte oportunități de finanțare, oferind un serviciu adaptat nevoilor locale. De asemenea, creează pentru publicul larg oportunitatea de transmitere de feed-back instituțiilor europene sub forma de întrebări, opinii sau sugestii.

În cadrul bibliotecii noastre funcționează și un Punct de Informare privind Oficiul de Stat pentru Invenții și Mărci care furnizează informații cu privire la protecția proprietății industriale și a drepturilor de autor.

Împreună cu membrii Consiliului Local Perșinari, utilizatori ai bibliotecii noastre, cadre didactice și elevi ne implicăm în acțiuni organizate de Centrul Europe Direct Târgoviște privind protecția mărcii și a designului european, participăm la multiple seminarii pe diverse teme unde au loc dezbateri privind protecția proprietății intelectuale. Am fost interesați de implicarea în astfel de programe, fiind important de știut, care

sunt regulile prin care ne putem proteja produsele proprii (vinul din zona Perșinari, costumele populare, etc.).

Tot pe tema protecției dreptului de autor, am selectat elevi ai Școlii Perșinari pentru participarea la programul „Școala de vară pentru copii și tineri”, desfășurat la Biblioteca Județeană „Ion Heliade-Rădulescu” Dâmbovița. În cadrul unor ateliere de lucru, copiii și-au format deprinderi în confecționarea unor produse care au fost valorificate prin acțiuni umanitare: „Magia darurilor”, „Crăciun European”.

În colaborare cu Școala (cadre didactice și elevi) și Consiliul Local inițiem adesea programe de întrajutorare a persoanelor cu posibilități materiale reduse (copii, bătrâni, familii numeroase) prin colectarea de bunuri constând în alimente, jucării, bani, etc.

Este de remarcat implicarea în documentarea și căutarea unor materiale necesare realizării lucrării „Pagini de monografie – comuna Perșinari”. În cadrul acțiunilor de documentare am organizat diferite întâlniri cu bătrânii satului care au povestit despre obiceiuri specifice diferitelor evenimente din viața satului – nuntă, botez, înmormântare. Relatările cetățenilor comunei au fost înregistrate și prelucrate de colaboratorii domnului Ion Bratu, coordonator științific al lucrării sus-menționate.

Foarte apreciat de către membrii comunității este ajutorul la lecții acordat elevilor și sprijinul oferit cadrelor didactice în vederea realizării lecțiilor prin întocmirea unor fișiere tematice care să răspundă nevoilor reale de informare și formare a acestora. De asemenea am pus la dispoziția celor interesați materiale informative, manuale și bibliografie școlară, dar și cărți pentru realizarea diferitelor referate și teme.

Biblioteca noastră promovează noile apariții editoriale în cadrul școlilor și la sediu, prin organizarea unor expoziții, întâlniri cu scriitori, cadre didactice și intelectuali cu ocazia evenimentelor social-culturale la nivel național și local.

În primăvara anului 2010 am început documentația pentru implementarea în cadrul bibliotecii noastre a programului „**BIBLIONET-LUMEA ÎN BIBLIOTECA MEA**”. „Biblionet” este un program de cinci ani care le va facilita românilor accesul gratuit la informație prin stimularea dezvoltării unui sistem de biblioteci publice

moderne în România. „Biblionet” ajută bibliotecile să răspundă nevoilor exprimate în comunitățile locale prin cursuri de formare pentru bibliotecari și introducerea de echipamente IT în biblioteci, sub forma unui parteneriat între **IREX** și Asociația Națională a Bibliotecarilor și Bibliotecilor Publice din România (**ANBPR**), autoritățile locale și naționale și bibliotecile din țară. IREX este o organizație internațională non profit, care oferă îndrumare și programe inovatoare destinate să contribuie la creșterea calității în educație, să încurajeze dezvoltarea societății civile. Înființată în 1968, IREX funcționează în peste 50 de țări, primind finanțare de la Fundația Bill și Melinda Gates, pentru implementarea programului „Biblionet” în România.

Întrunind cerințele date în ceea ce privește spațiul, securizarea bibliotecii, mobilierul, conectarea la Internet, în luna august 2010, Biblioteca Comunală Perșinari și-a deschis porțile cu un nou serviciu destinat tuturor membrilor comunității: „Centru cu Internet gratuit pentru public”. Biblioteca a fost dotată cu o serie de echipamente care au fost puse la dispoziția publicului: calculatoare, imprimantă, scanner, video-proiector; etc.

Fiind instituție culturală, biblioteca promovează în primul rând CARTEA și încearcă atragerea la lectură a unui număr cât mai mare de cititori. Ca bibliotecar, privesc copilul cu care lucrez nu ca pe un adult în miniatură, ci ca pe un om în continuă dezvoltare. Caut să pregătesc activitățile într-un mod în care să trezească utilizatorilor mei curiozitatea și să păstrez viu interesul pentru cunoaștere, pentru frumos, dar și să provoc căutarea, descoperirea noului. Pentru a ne atinge scopul, trebuie să-l obișnuim pe cititor să-și caute drumul și aceasta nu se poate realiza fără obișnuința de a lectura, iar lectura nu poate fi fără interes. Am observat că mulți preferă să privească o emisiune la televizor sau să caute pe Internet în loc să citească. Cu toată amploarea pe care au luat-o calculatorul sau televizorul și celelalte mijloace audio-vizuale, cartea a rămas unul dintre cele mai frecvente mijloace de autoinstruire, de formare a omului societății moderne, de aceea, noi, bibliotecarii, avem datoria de a prezenta micilor noștri cititori, într-o lumină cât mai bună foloasele cărții și să

facem tot ce ne stă în putere pentru a-i atrage în descifrarea misterelor ascunse între filele fiecărei cărți. În acest sens, biblioteca este deseori spațiul unde au loc șezători literare; aceasta este o formă atractivă, recreativă și dinamizatoare fiind cadrul cel mai adecvat manifestării libere a elevilor și, în consecință cel mai eficient mijloc de exersare și cultivare a relațiilor de colaborare, de încredere, fiind o formă de activitate colectivă. Acest tip de acțiune este desfășurat la anumite intervale de timp, ceea ce permite acumularea unor cunoștințe pe baza cărora elevii să poată participa la desfășurarea acesteia.

Enumerăm în continuare câteva din activitățile desfășurate în Biblioteca Perșinari în decursul timpului:

- VACANTA LA BIBLIOTECA – 02-06 IULIE 2012 <http://www.gazetadambovitei.ro/educatie/320-bibiloteci/4178-vacana-mare-la-biblioteca-perinari>

- ZILELE BIBLIOTECII COMUNALE PERȘINARI – 25 MARTIE 2012

- INAUGURARE BIBLIONET 18 octombrie 2010

- SUNTEM COPII AI EUROPEI – 1 IUNIE 2011 – activitate desfășurată în colaborare cu elevii Școlii Persinari, în cadrul unei acțiuni inițiate de Centrul EUROPE DIRECT TÂRGOVIȘTE

După mai bine de patru ani de activitate, am realizat o scurtă trecere în revistă a activității bibliotecii, evidențiind punctele tari, dar fără a neglija aspectele care necesită îmbunătățire. Am constatat că o bună parte a activităților propuse și derulate de bibliotecă au ca beneficiari direcți copiii. Îmi propun ca în acțiunile viitoare să lărgesc aria activităților către restul categoriilor socio-profesionale existente în comună.

În comuna Perșinari există un număr destul de mare de agricultori care solicită subvenții și care s-ar putea dezvolta accesând fonduri structurale, iar în bibliotecă este deja înființat un Punct de Informare Europeană, care pune la dispoziția utilizatorilor o multitudine de materiale informative pe teme de actualitate. Din discuțiile cu oamenii am reținut că întâmpină o serie de dificultăți care ar putea fi diminuate sau înlăturate dacă s-ar folosi mijloace moderne de transmitere on-line a cererilor. Pentru a veni în sprijinul

agricultorilor voi realiza întâlniri în cadrul cărora aceștia să obțină informații suplimentare, actualizate privind condițiile de obținere a subvențiilor, graficul acțiunilor stabilite de agenție-termene limită. Voi oferi suport metodologic și logistic pentru completarea și transmiterea cererilor în format electronic, accesarea platformelor electronice ale diverselor instituții.

Un alt aspect îl reprezintă extinderea grupului de voluntari care să se implice activ în propunerea și derularea de acțiuni. Existența voluntarilor este importantă atât prin prisma sprijinului acordat, cât și prin feed-back-ul remis de la utilizatori; nu este de neglijat nici aspectul ideilor inovatoare care pot veni de la voluntari, idei atractive și interesante care să vină în întâmpinarea dorințelor și/sau nevoilor utilizatorilor proveniți din diferite categorii de vârstă, socio-profesionale, religie, culturale.

Având în vedere nevoia de cunoaștere a unei limbi de circulație internațională – limba engleză – exprimată de foarte mulți locuitori ai comunei și

existența în bibliotecă a unui număr semnificativ de cursuri pe suport electronic, urmează să organizez ateliere de lucru în care copiii/tineri/adulți să parcurgă primii pași în tainele unei limbi străine, într-o formă interactivă, eficientă și atractivă.

În cadrul bibliotecii ne confruntăm cu diverse probleme atât financiare (achiziția de documente este destul de redusă) cât și în ceea ce privește locația (spațiul prea mic comparativ cu acțiunile care se desfășoară în bibliotecă). Bineînțeles că pentru următoarea perioadă ne propunem dezvoltarea și reînnoirea colecțiilor bibliotecii dat fiind faptul că documentele existente nu sunt tocmai conform cerințelor utilizatorilor, multe dintre acestea reprezentând documente lipsite de importanță pentru publicul larg. Punctele slabe ale bibliotecii sunt percepute și de către beneficiari. Am constatat acest lucru dintr-un sondaj privind calitatea serviciilor bibliotecii.

Ionela Petrișor

Biblioteca Comunală Pierșinari

urmare de la pagina 28

Conferința Asociației Naționale a Bibliotecarilor din Bibliotecile Publice din România Brăila 18-20 octombrie 2012

În plină criză economică și financiară, cu reduceri dramatice de salarii și personal, precum și diminuarea bugetelor, s-a întâmplat un lucru extraordinar care a dinamizat viața biblioteconomică românească: Programul Național Biblionet al Fundației americane Bill și Melinda Gates, derulat în țara noastră prin Fundația IREX România, a reușit dotarea cu tehnică IT a 1475 de biblioteci (din care 1151 – circa 80% – în mediul rural), a asigurat trainingul bibliotecarilor. În prezent 540 de biblioteci sunt în curs de dotare.

Tema conferinței s-a reflectat nu doar în comunicările prezentate în cadrul evenimentului ci și în discuțiile prilejuite de cel mai important moment al acesteia, organizarea alegerilor pentru noua conducere

în mandatul 2012-2016. În ordine cronologică evenimentul a decurs astfel:

– Prezentarea următoarelor documente:

- Raport de activitate ANBPR în perioada mandatului 2008-2012: Obiective strategice și rezultate concrete.

- Raportul financiar contabil

- Raportul Comisiei de Cenzori

A urmat prezentarea candidaturilor, a candidaților și întreg procesul de alegere. În urma voturilor exprimate de cei 81 de delegați desemnați, conducerea ANBBPR are următoarea structură:

- Președinte – Dragoș Adrian Neagu (directorul Bibliotecii Județene Brăila)

- Primvicepreședinte – Sorin Burlacu (directorul Bibliotecii Județene Buzău)

- Vicepreședinte – Monica Avram (directorul Bibliotecii Județene Mureș)

- Vicepreședinte – Gelu Voicu Bichineț (directorul Bibliotecii Județene Vaslui)

Filiala ANBBPR Dâmbovița feliicită și urează multă putere de muncă noii echipe de la conducerea asociației, asigurând-o de implicarea și participarea activă în cadrul proiectelor derulate de aceasta.

PATRIMONIU

Simpozionul Național *„Ion Luca Caragiale – 100 de ani de la trecerea în Panteonul culturii europene”* (5,6 și 22 iunie 2012)

Declarat Anul Caragiale grație dublei semnificații – 160 de ani de la naștere și 100 de ani de la trecerea în neființă a lui Ion Luca Caragiale – anul 2012 a avut o importanță deosebită pentru lumea culturală din Dâmbovița, județul de care aparține locul de baștină al marelui dramaturg, fosta localitate Haimanale, actualmente comuna I. L. Caragiale.

Pentru Biblioteca Județeană „Ion Heliade Rădulescu” Dâmbovița, dubla semnificație a oferit prilejul organizării unui eveniment cultural de proporții – cea mai amplă manifestare culturală organizată vreodată de către instituție, pusă sub patronajul Comisiei Naționale a României pentru UNESCO (reprezentată în cadrul simpozionului de dr. Daniela Popescu). Obiectivul, așa cum a fost menționat în mai multe ocazii de către unul dintre inițiatorii programului, profesorul universitar Iulian Costache de la Universitatea București, era, pe lângă prezentarea în fața iubitorilor de cultură din Dâmbovița a studiilor închinat lui Caragiale de către mai mulți specialiști, aducerea Brandului Caragiale în Dâmbovița – brand național revendicat de către județul Prahova.

Evident, amploarea organizării a necesitat implicarea substanțială a partenerilor bibliotecii județene: Consiliul Județean Dâmbovița, Primăria Municipiului Târgoviște, Centrul Europe Direct

Târgoviște, Universitatea Națională de Artă Teatrală și Cinematografică „I.L. Caragiale” București, Asociația Pro Caragiale et Co, Centrul Județean pentru Cultură Dâmbovița, Complexul Național Muzeal „Curtea Domnească” Târgoviște, Inspectoratul Școlar Județean Dâmbovița, Primăria comunei I.L. Caragiale, Penitenciarul cu regim de maximă siguranță Mărgineni – comuna I.L. Caragiale.

Lucrările simpozionului, s-au derulat în ziua de 5 iunie 2012 exclusiv la sediul bibliotecii județene, debutând cu alocuțiuni din partea oficialităților și a organizatorilor. Au urmat comunicările științifice, grupate pe calupuri tematice, susținute de profesori de prestigiu ca Mihai Zamfir, Rodica Zafiu, Adrian Titieni, Lăcrămioara Petrescu, Pompiliu Crăciunescu, Paul Cernat, reprezentând mai multe universități din țară: Universitatea București, Universitatea „A.I. Cuza” din Iași, Universitatea „Ovidius” din Constanța, Universitatea de Vest din Timișoara, Universitatea „Transilvania” din Brașov, Universitatea „Valahia” Târgoviște. Simpozionul s-a bucurat și de prezența academicienilor Mihai Cimpoi și Vasile Bahnaru, din Republica Moldova.

Dr. Alexandru Ștefănescu

Biblioteca Județeană „I.H. Rădulescu” Dâmbovița

continuare la pagina 44

Centenarul Liceului Militar de la Mănăstirea Dealu (1912-2012)

Anul acesta se împlinesc 100 de ani de la înființarea Liceului Militar de la Mănăstirea Dealu de către marele om politic Nicolae Filipescu, o școală de referință a oștirii române din perioada interbelică, care a contribuit din plin la procesul de modernizare a armatei române.

Se cuvine să precizăm că au fost depuse eforturi considerabile din partea lui Nicolae Filipescu (1862-1916)¹ pentru înființarea unui al treilea liceu militar din țară², în afara celui de la Iași (1872) și al celui de la Craiova (1881), care să dea României un nou sistem de învățământ, măreț și ideal, un învățământ rațional-naționalist, în plină natură, departe de zgomotul și atracția centrelor populate, pe prima creastă din stânga Ialomiței, în mijloc de pădure, lângă ctitoria lui Radu cel Mare, unde doarme somnul de veci capul lui Mihai Viteazul, „...pentru ca în sufletele elevilor, viitori ofițeri, să stea pururea vie amintirea viteazului voievod”³.

În aceste condiții, ca să poată înfăptui această școală de elită⁴, „*reprezentant al neamului românesc*” – cum îl numea Delavrancea – Nicolae Filipescu, însoțit de căpitanul Gheorghe Stănculescu – scriitor militar sub pseudonimul SUER – au vizitat în Franța L’Ecole de la Roches, Școala Eton din Anglia, Școala Haupt Kadetten din Germania, iar colonelul Lupescu a inspectat, la îndemnul lui Nicolae Filipescu, Școala de cadeți de la Groslichterfeelee, cea mai bună școală militară din Germania, pusă sub înaltul patronaj al împăratului Wilhem I, Școala de la Roches din Franța a lui Charles Desmaulins, Școala de la Abbotsholme și Școala de la Bedales din Anglia. După multe pelegrinări efectuate atât în țară cât și în străinătate, Nicolae Filipescu, „*marele faur și semănător de idei, un adevărat atlet al culturii*”, însoțit de cel mai devotat colaborator

al său, maiorul Marcel Olteanu, dar și de bunul său prieten, scriitorul Barbu Ștefănescu Delavrancea, a luat hotărârea irevocabilă de a înființa liceul militar la Mănăstirea Dealu, o școală nouă, „*a cărei temelie o exprima în șase cuvinte: Oameni de caracter, oameni de acțiune*”⁵. De asemenea, fiind însărcinat prin decizia ministerială nr. 169 din 20 aprilie 1912 cu organizarea, instalarea și funcționarea noii școli, Nicolae Filipescu, „*apărătorul entuziast al idealului nostru național*”⁶, a propus noului ministru de război, generalul de divizie Ion Argetoianu, să fie expropriate, conform articolului 78, alineatul 2 din legea de expropriere, și câteva terenuri situate pe teritoriul comunei Viforâta, județul Dâmbovița, pe șoseaua județeană Târgoviște-Ploiești. Astfel, se declarau de utilitate publică pentru efectuarea de lucrări militare, terenurile care se învecinau la sud cu proprietățile locuitorilor Amuza Pascale, Ștefan Goglea, Costache Domnescu și Cârstea Voicilă, la vest cu proprietatea lui Nae Dorobanțu și a locotenentului Alexandru Predescu, la nord cu șoseaua Grajduri-Viforâta și proprietatea statului, iar la est cu șoseaua județeană Târgoviște-Ploiești, cu proprietatea județului și via Andronescu, precum și terenul situat pe șoseaua județeană Târgoviște-Ploiești, învecinându-se la sud cu proprietatea locuitorilor din Ciuturoaia, la vest cu terenurile locuitorilor din mahalaua de sus și șoseaua Târgoviște-Ploiești, la nord cu viile din Ciuturoaia și la est cu terenurile lui Scarlat Constantin, Dr. Fusea și Biserica Sf. Vineri⁷. Concluzionând, prin Înaltul Decret nr. 2393 din 18 aprilie 1912 se preciza că: „...*aceste terenuri sunt necesare liceului militar modern ce se construiește la Mănăstirea Dealului din acest județ. Un asemenea liceu este destinat ca, pe lângă*

partea instructivă și educativă a noilor ofițeri, să se dezvolte mai ales vigoarea fizică prin tot felul de sporturi și exerciții, permițându-le astfel să avem în viitor ofițeri destoinici sub toate raporturile, cari să suporte greutățile carierei militare mai cu deosebire în timp de război și, pentru aceste motive, asemenea lucrări militare trebuie socotite ca făcute în interesul apărării țării”⁸. Și tot din comuna Viforâta, urma să cedeze gratuit Prefectura Dâmbovița către Ministerul de Război clădirile din localitatea „Grajdurile”, de pe șoseaua Târgoviște-Ploiești, în care se găsea un eșcadron de Roșiori din Regimentul 10 Roșiori⁹, iar maiorul în rezervă Poenăreanu Ioan oferea gratis Ministerului de Război terenul situat lângă podul C.F. Mihai Bravu, râul Ialomița și marginea șoselei ce duce spre Mănăstirea Dealu, pe care se găsea casa puțului ce deservea alimentarea cu apă a liceului militar¹⁰. Pentru buna organizare și funcționare a liceului, a fost proiectată o uzină electrică pentru curent continuu, dar și o centrală termică necesară deservirii cu aburi a caloriferelor instalate în complexul de clădiri ce alcătuiau așezământul militar de la Dealu¹¹.

Astfel, după ce au fost terminate toate pregătirile, generalul de divizie Ion Argetoianu, noul ministru de război – Nicolae Filipescu demisionase la sfârșitul lunii martie 1912 – a înaintat raportul nr. 418 din 1 Iunie 1912 regelui Carol I, prin care solicita aprobarea pentru înființarea Liceului Militar de la Mănăstirea Dealu „ce va avea menirea de a pregăti elemente sănătoase, solid educate și bine instruite pentru școlile militare, după procedeele noi din

Germania și Anglia, unde tinerii sunt educați în școli instalate la țară, în aer curat și prevăzute cu toate mijloacele pentru dezvoltarea lor fizică, morală și intelectuală”¹², pentru ca viitorii ofițeri să devină mai destoinici, să suporte greutățile carierei militare în timp de război¹³. Locul ales pe dealul care se înalță ca un zid de apărare al cetății domnești a Târgoviștei, beneficia de două importante situații favorabile: 1) se afla în mijlocul naturii, departe de atmosfera bolnăvicioasă și viciată a centrelor mari poluate, 2) în biserica ctitorită de Radu cel Mare, se afla relicva sfântă a unității noastre naționale¹⁴. Astfel, în „Anul mântuirii 1912 luna Iunie în 4 zile, în zilele Maiestății Sale Carol I, prea Înălțatul domn și Rege al României, moștenitor al tronului fiind Alteța Sa Regală Principele Ferdinand al României, Inspector General al Armatei, General de corp de armată, Președinte al Consiliului de Miniștri fiind domnul Titu Maiorescu, iar ministru de război, generalul de divizie Ion Argetoianu... pusu-s’a piatra de temelie a acestui așezământ de învățatură și creștere ostășească, care va purta numele de „Liceul Militar Mănăstirea Dealu”, înființat din îndemnul și prin stăruința Domnului Nicolae Filipescu, fost Ministru de Război, Director onorific al acestui așezământ”¹⁵. La istoricul eveniment au luat parte miniștri, senatori și deputați ai județului Dâmbovița, Căpeteniile Oastei Ținutului, Domnul Prefect și reprezentanții clerului și Administrației județului Dâmbovița și comunei Târgoviște, Comandantul și Profesorii Liceului, Direcțiunea Geniului și Direcțiunea școlilor militare din Ministerul de Război, însărcinate cu clădirea și alcătuirea acestui așezământ, după planurile arhitectului A. Reiss din Ministerul de Război¹⁶ și a inginerului Carol Blaimayer care s-a ocupat de executarea instalațiilor de apă a Liceului Militar de la Mănăstirea Dealu¹⁷.

În afara Principelui Ferdinand, au mai participat la punerea pietrei fundamentale următoarele personalități ale vremii: general Ion Argetoianu – ministru de Război, Nicolae Filipescu – senator, C.C.

Arion – ministru de interne și ad-interim la Instrucție și Cultură, I. Grigorescu – ministrul Agriculturii, general G.C. Vulcănescu Constantin – Brigada 6 Infanterie, generalii Boteanu și Cotescu, colonel Ștefănescu – Directorul Geniului, locotenent colonel Nicolae Portocală – comandantul Școlii de Cavalerie, colonel Al.I. Lupescu, locotenentii colonel Ioan S. Florescu, Anastasiu, Gheorghe Vlădescu, maiorii V. Ionescu, Marcel Olteanu – viitorul prim comandant al liceului (1912-1918), Camil Olteanu – comandantul „readucerii capului voievodului” (1920-1921), apoi autoritățile locale: Lahovari, G.D. Davidescu și Al. Popescu. Din referatul nr. 477 din 7 iunie 1912, înaintat de directorul superior al școlilor militare, colonelul Alexandru Lupescu, aflăm și despre suma cheltuită cu ocazia punerii pietrei fundamentale a liceului nou creat la Mănăstirea Dealu: 1896 lei, care urmau să se plătească din fondul Trezoreriei de 25.000.000 lei aprobat prin Înaltul Decret 1372 din 1911, din suma dată prin jurnalul Consiliului de Miniștri nr.419/1911, modificat prin jurnalul nr. 554/1912¹⁸.

Merită citate câteva fragmente din discursul strălucit ținut de Nicolae Filipescu la întemeierea noului așezământ la 4 iunie 1912, considerat „**Testamentul de la Dealu**”:

„*Punând temelii acestei școli, cred că înzestram armata cu o instituție de folos și că prin ea armata aduce și o contribuție activității culturale a țării. Oștirea dobândește nu numai al doilea liceu, ci un liceu nou... Școala aceasta primește elevi fără deosebire de origine militară sau civilă, se va sili să-i îndrepte spre cariera armelor. Pe de altă parte, armata brăzdează o cale nouă în învățământ, înființând departe de orice centru urban, o școală de energie, întemeiată pe metode noi, cu concursul unor profesori uniți într-un ideal comun... De aceea, nu meditația în clasă la ora fixă sub cârma amorțitoare a pedagogului, ci oricând și oriunde prin pajiștile înflorite, în veselia jocurilor de voinicie, care dau îndrăzneală inițiativă și spirit de decizie... În acest cuib de șoimi, adumbrat de zidurile sfântului locaș întemeiat de cucernicia Radului Vodă și împresurat de eroicele amintiri ale Viteazului Voievod însuflătească-se pentru vitejie, generații de voinici, de lei paralei ca cei*

din povești, creșcuți aci în frica lui Dumnezeu, dar numai a lui Dumnezeu”¹⁹. Totodată, binecunoscutul crez al omului care respira patriotismul după o sintagmă a timpului: „*ție scumpă țară, puterea mea de muncă și puterea mea de iubire*”²⁰, și l-a realizat odată în plus, și prin înființarea Liceului Militar de la Mănăstirea Dealu.

Pentru buna funcționare a noii instituții militare create, a fost aprobat la Castelul Peleş de către regele Carol I, prin Înaltul Decret nr. 3056 din 9 iunie 1912, și publicat în Monitorul Oastei nr. 29 din iunie 1912, Regulamentul Liceului Militar de la Mănăstirea Dealu, care, în capitolul *Scopul Școlii*, preciza la art. 1: „*Liceul militar de la Mănăstirea Dealului este destinat a forma elemente de valoare pentru școlile militare pregătitoare, dând tinerilor o educație militară aleasă, cum și o instrucțiune egală cu aceea pe care o capătă în școlile secundare ale Ministerului de instrucțiune și culte*”²¹. Comanda școlii militare a fost încredințată maiorului Marcel Olteanu, iar direcția de studii domnului Nicolae Bănescu, în timp ce profesorii și ofițerii urmau a fi selecționați personal de Nicolae Filipescu, care prin intermediul legației române de la Berlin l-a selectat ca profesor de limba germană și educator, pe locotenentul

prusac Hans von Platen²². Odată stabilit regulamentul de funcționare a liceului militar de la Mănăstirea Dealu, a fost proiectată uniforma școlii, după modelul celei din Școala fiilor de aristocrați „Theresianum” din Viena, de către pictorul francez James Scott, cel care a fost însărcinat de revista „L’Illustration” să asiste la războiul din Balcani din 1912-1913²³.

Sistemul Liceului Militar „Nicolae Filipescu” de la Mănăstirea Dealu (1912-1940)²⁴ a părut în epocă ca un dar ceresc, care, deși nu fără cusur, a reprezentat totuși un adevărat generator de elite al societății românești²⁵, și care, în cele 33 de promoții ce însumau 1500 de absolvenți, a dat posterității nume precum: Octav Dessila (scriitor), Marcel Romanescu (scriitor), Zapan C. Gheorghe (profesor la Universitatea din București: Psihologie experimentală și aplicată), Carafoli Elie (academician aromân din Salonic ce a dat numele „Profilelor Carafoli”, Președinte al Federației Internaționale de Astronautică între anii 1968-1970), Petre Pandrea (scriitor), Radu Tudoran (Bogza Nicolae, scriitor), Nicolae Ciorănescu (Rector la Universitatea Politehnică din București), Zapan Grigore (aghiotant regal, specializat la Paris în matematică aeronautică, cavaler al ordinului Mihai Viteazul), Constantin Condureanu (profesor universitar la Houston-U.S.A.), Mihai, Mare Voievod de Alba Iulia, rege al României între 1940-1947, Victor Rebenciuc (actor), Florin Sacerdoțeanu (medic, directorul spitalului Dr. Ana Aslan), Stănescu Silviu (inginer hidrolog, autorul proiectului sistemului hidrologic al Columbiei), Ștefan de Austria, fiul arhiducesei Ileana (maica Alexandra), fiica regelui Ferdinand și a reginei Maria etc.

Astăzi, pe peretele turnului clopotniță ridicat de Gheorghe Bibescu din afara incintei bisericii de la Mănăstirea Dealu, acolo unde în anii de supremă criză ai Primului Război Mondial, „mănăstirenii” elevi ai liceului militar de la Dealu prestau serviciul de gardă lângă relicva sfântă a poporului român greu încercat, și sub privirile adumbrite ale bustului de bronz al lui Mihai Viteazul, ridicat prin măiestria sculptorului Teodor Panait la 18 august 1976²⁶, stă scris pe o placă de marmură pentru eternitate: „**Aici a funcționat între anii 1912-1946 Școala de elită a țării, liceul militar de la Mănăstirea Dealu înființat de marele patriot și om politic Nicolae Filipescu**”.

NOTE

- ¹ Nicolae Filipescu este descendentul unei străvechi familii de „comți” ai imperiului, citați în Transilvania încă din secolul XIV, unde stăpâneau muntele Arif, în Făgăraș. Se pare că un străbunic de-al său ar fi trecut cu Radu Negru în Țara Românească, unde a înființat familia Filipescu. A studiat Dreptul la Paris. Revenind în țară, în 1885, a înființat ziarul „Epoca”, a fost primar al Capitalei (1893-1895), deputat conservator între anii 1888-1911, senator între 1911-1916, ministru la Domenii și Agricultură (1900-1901 și 1912-1913), ministru de război (1910-1912), ziarist, scriitor, orator de marcă, președinte al Partidului Conservator și a condus lupta pentru intrarea în războiul de întregire (1916) alături de Antantă. Moare la 30 septembrie 1916 răpus de boală, la câteva zile după dezastrul de la Turtucaia, marelui român, grăbindu-i-se sfârșitul și din cauza lipsei unui plan de apărare împotriva atacului germano-bulgar. Vezi: Nicolae Polizu – Micșunești, *Nicolae Filipescu. Însemnări 1914-1916*, București, 1937, p.276.
- ² La Mănăstirea Dealu mai funcționaseră Școala divizionară de ofițeri (1879-1883), condusă de căpitanul Alexandru Anghelescu, de unde avea să iasă ca șef al primei promoții, viitorul mareșal Alexandru Averescu, și Școala copiilor de trupă (1902-1912), condusă de căpitanul Hergot și ulterior de locotenentul Moșoiu.
- ³ Mihai Oproiu, *Târgoviște, două decenii de democrație (1918-1938)*, Târgoviște, 2005, p.308.
- ⁴ Mihaela Oproiu, Mihai Oproiu, *Cum s-a hotărât să se facă liceul militar Nicolae Filipescu de la Mănăstirea Dealu*, în: „Spicuri din presa interbelică dâmbovițeană”, Târgoviște, 2007, p.75-77.
- ⁵ Ion Benone Petrescu, *Liceul militar „Nicolae Filipescu” de la Mănăstirea Dealu 1912-1940 (1948)*, Târgoviște, 2002, p. 8.
- ⁶ I.G. Duca, *Portrete și amintiri*, Ediția a V-a, București, 1990, p.95.
- ⁷ Arhivele Ministerului Apărării Naționale – Centrul de Păstrare și Studierea Arhivelor Militare Pitești „Radu Rosetti” (în continuare, A.M.Ap.N. – C.P.S.A.M.P.), *fond Registrul istoric al Liceului Militar „Nicolae Filipescu” de la Mănăstirea Dealu. De la înființarea sa și până în 1940*, dosar nr. 2572, f. 5-6.
- ⁸ Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Dâmbovița (continuare, S.J.A.N. Dâmbovița), *fond Liceul Militar Mănăstirea Dealu*, dosar 1/1911-1933, f.15.
- ⁹ *Ibidem*, f.22.
- ¹⁰ *Ibidem*, f.82.
- ¹¹ Ion Benone Petrescu, *Liceul militar...*, p.18.
- ¹² Pr.Dr. Constantin Nițescu, *Mănăstirea Dealu și Liceul Militar Nicolae Filipescu*, Tipografia „Viitorul” Petre G. Popescu, Târgoviște, 1932, p.59.
- ¹³ Ion Benone Petrescu, *Liceul militar...*, p.8.
- ¹⁴ Marin Gr. Năstase, *Destinul unui militar*, București, 2004, p.27; Pr. Dr. Constantin Nițescu, *op. cit.*, p.85.
- ¹⁵ A.M.Ap.N. – C.P.S.A.M.P., *op. cit.*, f.11; Neculai I. Staicu-Buciumeni, *Colegiul Național „Nicolae Filipescu”*, Galați, 2006, p.4; Pr. Dr. Constantin Nițescu, *op. cit.*, p.62.
- ¹⁶ *Ibidem*.
- ¹⁷ S.J.A.N. Dâmbovița, *fond Primăria orașului Târgoviște*, dosar 86/1912-1913, f.1.

- ¹⁸ A.M.Ap.N. – C.P.S.A.M.P., *op. cit.*, f. 12v.
- ¹⁹ A.M.Ap.N. – C.P.S.A.M.P., *op. cit.*, f. 12-12v; Ion Benone Petrescu, *Liceul militar...*, p.6-7; Pr. Dr. Constantin Nițescu, *op. cit.*, p.70-74.
- ²⁰ Nicoale Filipescu, *Pentru România Mare. Cuvântări din Războiul 1914-1916*, „Biblioteca Neamului”, București, 1925, p.4
- ²¹ Neculai I. Staicu Buciumeni, *op. cit.*, p. 5; Ion Benone Petrescu, *Liceul militar...*, p. 50.
- ²² A.M.Ap.N. – C.P.S.A.M.P., *op. cit.*, f. 13.
- ²³ *Idem*, f. 14.
- ²⁴ Numele liceului militar întemeiat în 1912 a fost schimbat din „Mănăstirea Dealu” în „Nicolae Filipescu”, pe baza raportului din 29 noiembrie 1928 și a Înaltului Decret Regal nr. 8302, semnat de ministrul de război, general de divizie Henri Cihoski. Solemnitatea schimbării denumirii liceului s-a desfășurat în ziua de 27 ianuarie 1929, cu participarea următoarelor personalități: general de divizie, Henri Cihoski, ministru de Război; doamna Maria Filipescu, văduva fondatorului liceului; doamna și domnul Grigore Filipescu, fiul fondatorului; doamnele O Kelley și Emanuel Moscu; general de divizie Marcel Olteanu, primul comandant al liceului; general Mihail Ionescu, inspectorul învățământului militar; general Stambulescu, comandantul Diviziei 13 Infanterie; general Caracaș, comandantul Brigăzii 13 Infanterie; general Petre Bucică, fost comandant al liceului; colonel Dobriceanu, comandantul liceului militar Tg. Mureș; colonel Stancor, comandantul liceului militar de la Chișinău; colonel Gerota, comandantul liceului militar de la Craiova; colonel Pastia, comandantul liceului militar de la Cernăuți; colonel Ioan Demetrescu, din Direcția învățământului militar; colonel Davidescu, comandantul liceului militar de la Iași; colonel Trandafirescu, comandantul Școlii Militare de Cavalerie de la Târgoviște; colonel Filitti, comandantul regimentului de escortă Regală. Vezi: A.M.Ap.N. – C.P.S.A.M.P., *op. cit.*, f. 39v-40.
- ²⁵ Nicholas Georgescu-Roegen, *Omul și opera*, Colecția Bibliotecii Băncii Naționale, București, 1996, p. 29.
- ²⁶ Emilian Malciu, *Trei sute șaptezeci de ani de la moartea lui Mihai Viteazul. Sub bolta Mănăstirii Dealu*, în „Arhiva Valahica. Studii și materiale de istorie și istorie a culturii”, Târgoviște, VIII, 1976, p.442; Gabriel Mihăescu, Eugen Fruchter, Constantin Manolescu, *Târgoviște, ghid de turism*, Sibiu, 1982, p.97; Nicolae Roboiu, Sorin Enescu, *Șoimii de la Mănăstirea Dealu*, București, 1993, p.24.

Drd. Cornel Mărculescu

Școala Gimnazială „Dora Dalles” Bucșani

urmare de la pagina 39

Simpozionul Național
„Ion Luca Caragiale – 100 de ani
de la trecerea în Panteonul
culturii europene”
 (5,6 și 22 iunie 2012)

În ziua de 6 iunie 2012, manifestările din cadrul simpozionului au continuat în comuna I.L. Caragiale, cu depuneri de flori la borna ce marchează locul casei natale a dramaturgului omagiat și vizitarea expoziției permanente „I.L. Caragiale”. A doua locație a zilei a fost clubul Penitenciarului Mărgineni, unde, pe lângă prezentarea comunicărilor științifice ale specialiștilor invitați și audierea mărturiilor unor personalități din lumea satului (profesoarele Tamara Năstase și Maria Câmpeanu) prezente la manifestările dedicate centenarului Caragiale din 1952, participanții au fost delectați cu vernisajul expoziției de inserții în spațiu în tehnica environment „*Rude divine – portrete de artiști din România*”, realizată de artistul plastic Vasile Mureșan-Murivale și recitalul de muzică clasică și contemporană susținut de Aurelian Octav Popa.

Momente de excepție au constituit dialogurile cu participanții inițiate de doi dintre cei mai cunoscuți caragiologi – profesorul George Astaloș, sosit din Franța pentru eveniment, și profesorul Ștefan Cazimir – dar și „*Omagiu ție, nenea Iancule*” – dramatizare din opera caragialiană prezentată de echipa de teatru a Penitenciarului Mărgineni.

A doua zi a simpozionului s-a încheiat la sediul bibliotecii județene, cu vizionarea filmului documentar „*Franzela exilului*”, în regia lui Alexandru Solomon – film dedicat perioadei exilului berlinez al lui Caragiale – și masa rotundă centrată pe teme abordate de către participanții la simpozion.

Ultima zi a simpozionului a fost considerată de către organizatori data de 22 iunie 2012, programul desfășurându-se în comuna I.L. Caragiale, cu implicarea preponderentă a factorilor de decizie și a cadrelor didactice din comună, discuțiile axându-se pe importanța Brandului Caragiale pentru Județul Dâmbovița.

Pe lângă valoarea cultural-artistică a simpozionului, pentru Biblioteca Județeană „Ion Heliade Rădulescu” Dâmbovița, evenimentul a constituit un important test, instituția dovedindu-se capabilă să coordoneze organizarea unui eveniment cultural de proporții, demn să primească patronajul Comisiei Naționale a României pentru UNESCO.

Din istoricul bibliotecilor târgoviștene (I)

Aproape trei veacuri capitală și reședință domnească, Târgoviștea a jucat un rol de seamă în istoria neamului românesc.

De numele fostei capitale a Țării Românești este legată apariția și dezvoltarea tiparului, învățământului, precum și cea a bibliotecilor publice.

Au rămas până azi cunoscute prin mărimea și calitatea lucrărilor pe care le conțineau bibliotecile medievale ale lui Udriște Năsturel, Constantin Cantacuzino stolnicul, iar mai târziu cele ale Văcăreștilor și Ion Heliade Rădulescu.

De altfel, Udriște Năsturel, a avut o contribuție importantă la umanismul culturii medievale românești. A avut o renumită bibliotecă în a cărei componență intrau traduceri, lexicoane, manuscrise, gramatici (precum cea slavonă a lui Meletie Smotrițki), ce erau folosite în școlile târgoviștene ale epocii și nu numai.

Prima bibliotecă atestată documentar în România (la Mănăstirea Igrîș, în Transilvania) a fost înființată ca „filială a abației cistercite de la Pontigny (Franța) în jurul anului 1200”. De la această dată și până la sfârșitul domniilor fanariote istoria vechilor noastre biblioteci acoperă mai mult de șase secole, timp în care s-au constituit și risipit nenumărate colecții voievodale, boierești sau mănăstirești.

„Cronologic, cele trei colecții [biblioteca familiei Cantacuzinilor, biblioteca domnească de la Horezu a domnitorului Constantin Brâncoveanu și biblioteca Mavrocordaților, n.n.] se suprapun și în același timp continuă, de la începutul secolului al XVII-lea și până la mijlocul veacului al XVIII-lea, iar conținutul publicațiilor reflectă, în mare măsură, evoluția spirituală a societății românești într-o complexă epocă de Renaștere târzie și Baroc.”¹

La Târgoviște își are începuturile și vestita bibliotecă a Cantacuzinilor. Acest lucru era legat de necesitatea pregătirii în casele de la Târgoviște a fiilor postelnicului Constantin Cantacuzino (Drăghici, Șerban și Constantin). În anul 1646 când Pantelimon Ligaridis își începea activitatea la Târgoviște ca dascăl de casă al copiilor postelnicului, exista la mănăstirea de la Mărgineni un fond de carte care se va dezvolta ulterior datorită activității bibliofile a stolnicului Constantin

Cantacuzino. Așezământul era cunoscut ca un important lăcaș religios și de cultură din Țara Românească, ctitorit în secolul al XV-lea. Biblioteca cuprindea numeroase cărți de istorie, filosofie, științele naturii, medicină, astronomie, fizică, religie, lucrări de referință de mare interes pentru studiul culturii vechi românești.

Despre această bibliotecă Corneliu Dima Drăgan afirma că: „...vestita sa bibliotecă, în care erau reprezentate – nu în ediție de lux, bibliofile, ci în exemplare de lucru, cele mai de seamă lucrări din toate domeniile și din toate timpurile, de la incunabule până la periodicele vieneze și venețiene, apărute la sfârșitul secolului al XVII-lea” a dat strălucire umanismului românesc².

Analizând începuturile viitoarei biblioteci renescentiste, Dan Horia Mazilu remarca printre alte lucrări: „Adagiorum chiliades” a lui Erasmus „Eloghile Domnilor Veneții”, „Iliada și Odiseea”, „Omirusului greco-latin”, „De institutione Grammatica” a lui Alvarus Emmanuel, precum și lucrări de Titus Livius, Vergilius, Valerius Alexinus, Natialis Cames, Horatio Tornellius, Martial, Quintus Curtius Ruffus, Epictet, Synesios, Terentius, Horatius, Lucian, Aristotel, Cesare Cremonini, Simplicius, Themistios, Alexandros din Afrodisia, Giacomo Francesco Zabarella, așa cum va indica ordinea lor viitorul „catalog de mai târziu”³.

Cărțile au înfruntat vicisitudinile vremilor. În septembrie 1839 Gheorghe Ioanid, bibliotecarul Colegiului „Sf. Sava” din București, întocmește un catalog cu cărțile pe care le ridică de la mănăstirea Mărgineni.

Din existența acestei biblioteci rezultă că „marii oameni de cultură ai secolului al XVIII-lea din Țara Românească și din Moldova au fost adânc frământați de ideea umanistă a unității de neam și de limbă a poporului român. Ideea născută pe pământul nostru din realitățile istorice ale celor trei state românești, a fost întărită și argumentată pe temeiul studiilor întreprinse de Miron Costin, Nicolae Milescu, Dimitrie Cantemir, stolnicul Constantin Cantacuzino, de alți cărturari ai vremii, la universitățile din Polonia și Ungaria, la Școala Patriarhiei din Constantinopol”⁴.

În raportul efectuat de D. Pappazoglu și depus la Ministerul Cultelor în cursul anului 1860, ca urmare a inventarierii bunurilor existente la mănăstirile din județ în vederea secularizării averilor acestora se arată că „toate bibliotecile domnești în diferite limbi, precum și toate manuscrisele istorice... se lăsa în întotdeauna în păstrare mai sigură prin bolțile mănăstirilor” impunându-se inventarierea lor, „fiind toate de un interes foarte folositor pentru luminarea istoriei noastre”⁵.

O bibliotecă vestită în epocă era cea a Mitropoliei Târgoviștei despre care Cezar Daponte, cronicar grec, spunea în 1737 că „turcii pradă orașul Târgoviște, dau foc vechii Mitropolii și dintr-o tainiță de supt pământ au încărcat într-o mulțime de care cărțile din biblioteca mănăstirii și le-au dus peste Dunăre”⁶.

Totuși câteva zeci de cărți, care au aparținut bibliotecii Mitropoliei, au ajuns în patrimoniul Bibliotecii Naționale a României. Nu puteau lipsi cărțile tipărite aici, de la „Mystirio” (1651), până la „Îndreptarea legii” (1652), și cele de început de secol al XVIII-lea, datorate lui Antim Ivireanul, dintre 1708-1715. Printre ele „Serviciul bisericesc” (1709), „Învățătura bisericească” (1710), „Panoplia dogmatică” (1710), „Octoih” (1712), „Maxime filozofice” (1713), „Capete de poruncă” (1714), „Ceaslov” (1715).

Școlile din orașul Târgoviște: *slavonească, Schola greca e latina, cea de la Mănăstirea Viforâta și de la biserica Sf. Vineri*, aveau un fond de carte necesar învățaturii copiilor.

În secolul al XIX-lea cartea, datorită pătrunderii ei în medii sociale noi, în special cele ale burgheziei, devine alături de învățământul în limba națională, principalul factor de difuzare a culturii și științei în societatea românească. Dezvoltarea și modernizarea tiparului, apariția primelor periodice, face ca preocuparea pentru lectură să fie o caracteristică a culturii naționale în prima jumătate a acestuia.

Dacă în trecut constituirea de biblioteci se făcea pe lângă mănăstiri sau în marile case boierești, acum acestea încep să-și exercite tot mai mult funcția lor socială. Continuând inițiativa cărturarului Petrache Poenaru din 1833 care cerea crearea unor biblioteci pe lângă școlile din Craiova și București, la 9 decembrie 1840 Departamentul din Lăuntru, impune organizarea unor biblioteci pe lângă școlile din capitalele de județe: „școlile menționate să fie înzestrate precât puțință și mijloacele vor erta, de bibliotecă cuprinzătoare de

orice cărți s-ar publica... urmând a fi așezate într-o încăpere hotărâtă pentru publică învățătură”⁷. Astfel, în 1841 s-au înființat biblioteci pe lângă școli în 15 orașe dintre care amintim: Târgoviște, Ploiești, Râmnicu Vâlcea, Slatina, Târgu Jiu, Caracal, Roșiorii de Vede, Câmpulung, Pitești, Giurgiu, Focșani, Buzău.

Primăriile din orașele de reședință au fost obligate să treacă în bugetele fiecărui an suma de 200 lei pentru plata cărților. Cărțile erau expediate prin grija Departamentului Vorniciei din Lăuntru din care un număr de exemplare, în afara celor oprite pentru bibliotecă, se dădeau ca premii școlare.

La Târgoviște deschiderea școlii în 13 iulie 1833 se datorează eforturilor lui Mihalache Drăghiceanu. Începând din 1841, acesta va îndeplini și funcția de bibliotecar și pe cea de librar. Prin adresa din 30 decembrie el confirmă: „că au primit 73 bucăți de cărți ce s-au trimis... ca să depuie în biblioteca școlii”. De altfel, între 1841-1847 întâlnim o bogată corespondență între Mihalache Drăghiceanu și Primăria orașului în privința aprovizionării bibliotecii cu noi cărți trimise de Departamentul din Lăuntru.

Treptat, bibliotecile școlilor normale încep să se adreseze unei mase de cititori mai amplă decât cea a școlii, devenind un factor important de instruire, formând nucleul viitoarelor biblioteci publice.

Crescând interesul pentru lectură, Eforia Școlilor se vede nevoită ca, la 11 aprilie 1847, să ceară pentru control lista tuturor cărților din bibliotecile școlilor normale. Se păstrează astfel lista de cărți din biblioteca Târgoviște, întocmită de Mihalache Drăghiceanu, ea fiind primul inventar de bibliotecă școlară. Cuprinde următoarele rubrici: numărul „poruncii Eforiei” de expediere a cărților; numărul corespondenței cu care au fost trimise de sfat; anul, luna, ziua expedierii acestui ordin; numărul autorilor și al operelor, numărul grupurilor, numărul volumelor, numărul de inventar al cărților cuprinse în bibliotecă. Lista înserează 106 titluri, 29 fiind de literatură universală.

Catalogul menționa în afara traducerilor, care erau mai numeroase, materiale didactice, manuale de specialitate „Aritmetica” de Francover (tradusă de Eliade), „Gramatica” vornicului lordache Golescu, „Prințipuri de agricultură” de I. Petrescu, „condici comerciale”; studii istorice, „Hronicul moldovlahilor” de Dimitrie Cantemir: „Lecțiile vitejei ale lui Mihai Vodă”, „Radu al II-lea de la Afumați”; lucrări cu caracter juridic („Pravila lui Ipsilanti”). Literatura

originală era prezentă cu poeziile lui Gheorghe Asachi, P. Mumuleanu, Grigore Alexandrescu („*Eliezer și Naftali*”), Iancu Văcărescu, Ion Cătina, Cezar Bolliac, Dinicu Golescu („*Jurnal de călătorie*”), lucrări dramatice ale lui Costache Caragiale. De asemenea, câteva titluri de periodice: „*Curierul românesc*”, „*Curierul de ambe sexe*”, „*Adaos literar*”, „*Almanah*”.

În 1848, din cauza evenimentelor revoluționare și a epidemiei de holeră, cursurile au fost întrerupte. Reluate la puțină vreme, sunt suspendate în toamna aceluiași an de către Eforia Școalelor în întreaga țară datorită participării multor cadre didactice la revoluție. Printre aceștia se găsește și Grigore Vlădescu, noul profesor al școlii, în locul său fiind numit Ion Siminogeanu. Deși pensionar, Mihalache Drăghiceanu face inventarul bunurilor școlii și al cărților bibliotecii pe care-l predă magistratului. Școala va fi închisă circa doi ani.

Un moment important în dezvoltarea bibliotecilor din România îl constituie apariția, în toamna anului 1864, a *Regulamentului pentru bibliotecile publice*. Acesta a fost redactat de o comisie prezidată de Nicolae Cretzulescu, ministru al Justiției, Cultelor și Instrucțiunii Publice și a fost supus aprobării Consiliului de Miniștri la *19 octombrie 1864*. Regulamentul, ce a fost legiferat de Alexandru Ioan Cuza, arată că „*bibliotecile sunt instituite de a căror reguli și prosperitate depinde propagarea luminării publice*”. Ni se pare deosebit de important că, numai la trei ani după promulgarea acestei legi, din inițiativa prefectului județului Dâmbovița, se confecționau afișe pentru „*reprezentățiuni teatrale*” care se dădeau în oraș. Făcea cunoscut directorului general al teatrelor din România că „*bibliotecile centrale din București și Iași să colecționeze în cartoane pe an toate afișele de reprezentații teatrale în limba română ce se vor da pe la diversele scene din țară*” invitând ca pe viitor să se păstreze „*câte două afișe de fiecare reprezentație ce se va da în această urbe*” [orașul Târgoviște – n.n.] care să fie trimise prefectului⁸.

În cursul anului 1868 Ministerul Instrucțiunii Publice și al Cultelor arată membrilor Consiliului comunal din orașul Târgoviște că „*elementul principal al învățământului sunt cărțile didactice, cu ele dară să înlesnim trebuința cea mare a luminării și aceasta se va face și mai ușor formându-se biblioteci prin orașe deschise tinerimii și publicului*”⁹. În continuarea adresei se arată obligativitatea consiliilor județene și comunale „*a lua inițiativa asigurând prin bugetele respective o sumă*

oarecare și sub supravegherea lor să cumpere cărți spre a se putea începe formarea bibliotecilor publice”.

Totodată, „*acest apel se adresează și la D-nii particulari, ce posedă cărți, sunt rugați să binevoiască ca în interesul nației să dea din bibliotecile lor proprii ofrande la aceste noi temple deschise muzelor române*”¹⁰. Din următorii ani se remarcă schimburi de adrese, recomandări făcute de Ministerul Instrucțiunii Publice și al Cultelor, ofertele unor edituri către Primăria orașului Târgoviște de a achiziționa cărți pentru serbările de sfârșit de an ale elevilor sau pentru bibliotecile Școlilor primare de băieți nr. 1 și nr. 2.

În 30 iulie 1876 se solicita Primăriei Târgoviște să accepte donația ce o face dl. Constantin Poroineanu pentru Școala de băieți nr. 1 constând în 112 cărți din care 54 legate, 58 în broșuri, 12 tablouri istorice și o icoană.

Am evidențiat aceste aspecte prin care se confirmă faptul că în această perioadă în Târgoviște au continuat să intre cărți din producția editorială a vremii, ele circulând în diferite medii sociale, mai ales în rândul elevilor.

La sfârșitul secolului al XIX-lea un rol de seamă în dezvoltarea culturală a Târgoviștei, în încercarea de revitalizare a orașului, l-a jucat apariția unor societăți culturale. Prima de acest gen ia ființă în toamna anului 1876 „*din necesitatea unui schimb de idei între intelectualii orașului*”. Dorind „*înflorirea științelor de litere și celelalte*” ei își propuneau să „*înfiorească biblioteca orașului*” precum și a ține o serie de conferințe în localul școlii încercându-se astfel efervescența culturii în fosta reședință domnească.

Neexistând o bibliotecă publică, comitetul societății cere președintelui Comitetului școlar „*a ceda societății în școala primară publică de băieți una cameră specială pentru bibliotecă precum și cărțile și mobilierul existent la biblioteca școlară*”, arătând că în ședința din 31 octombrie a fost desemnat bibliotecar G.M. Garbinu, profesor de literatură al gimnaziului, iar subbibliotecar D.P. Condurățeanu.

Această doleanță a membrilor societății nu s-a împlinit, Ministerul Instrucțiunii Publice „*nefiind de acord cu transferul*”.

Prin decizia Ministerului Cultelor și al Instrucțiunii Publice din 16 octombrie 1898 s-au înființat biblioteci populare pe lângă școlile primare, urbane și rurale, în scopul de a contribui la ridicarea culturală a populației. Multă vreme

bibliotecile populare nu au avut o activitate de sine stătătoare, ele nu posedau un local propriu întrucât activitatea lor se însuma celei desfășurate în cadrul conferințelor populare, cercurilor culturale, școlilor de adulți și a șezătorilor, care se asamblau obligațiilor școlii. Acestea din urmă puneau la dispoziția bibliotecilor spațiul necesar, un dulap care constituia de fapt ceea ce se numea „biblioteca populară” și sala de lectură (extinsă pe măsură ce biblioteca a trecut de la o formă simplă de împrumut, la cea a citirii în comun sau în cadru organizat).

O asemenea bibliotecă la Târgoviște a fost cea a actualului Colegiu Național „Ienăchiță Văcărescu”, înființată în anul 1874 (primul an de funcționare a gimnaziului).

Documentele consemnează că în decembrie 1892 directorul școlii, Ștefan D. Popescu, cerea ministerului să dispună dotarea noului local al bibliotecii cu colecția completă a documentelor Hurmuzaki, publicate de acesta, „cum și din *Magnum Etimologicum*, ce va apărea după primul volum”. În 1894 același director menționa că biblioteca dispunea de cărți valoroase și în continuă îmbogățire.

Privind evoluția bibliotecilor din această perioadă în județul Dâmbovița, prin măsurile întreprinse de Ministerul Instrucțiunii Publice și Casa Școalelor funcționau în 1898 un număr de 10 biblioteci, acestea crescând la 23 în anii 1907-1908 și la 33 în 1909.

Printre localitățile în care funcționau biblioteci, modeste ca dotare, se numără: Târgoviște, Găești, Aninoasa, Bezdead, Cobia, Conțești, Cornești, Dărmănești, Morteni, Slobozia Moară, Valea Mare, Vulcana Băi¹¹.

Înființarea unor societăți culturale continuă și după 1900, având strânsă legătură cu activitatea bibliotecară. Dintre acestea amintim: *Societatea de arme, gimnastică și dare la semn din Dâmbovița* (creată la 25 ianuarie 1906, din inițiativa poetului și publicistului George Caïr, prefect al județului) a Societății „Târgoviște” (10 ianuarie 1910), ce-și propunea păstrarea și îngrijirea monumentelor istorice.

Se impunea ca necesitate construirea în oraș a unei săli pentru manifestările culturale și artistice. *Societatea de arme, gimnastică și dare la semn din Dâmbovița* ia inițiativa ridicării unui astfel de edificiu. În 1908 construcția era terminată așa cum reiese dintr-o rezoluție a primăriei orașului pusă pe o adresă venită din partea Teatrului Național

din București: „Se vor cere asemenea informații de la administrația «Sălii de arme» din acest oraș”.

În 1919, revista „Vlăstarul” se făcea ecou al marilor năzuinți și necesități: „De câțiva timp observăm cu o mare bucurie cum zi de zi se creează în societatea târgovișteană o atmosferă tot mai favorabilă pentru teatru, literatură și artă. Dar pentru progresul și menținerea acestei stări de lucruri mai trebuie multe de făcut, căci multe lipsesc. Nici sală de teatru n-avem și nici bibliotecă publică unde să (se) găsească întotdeauna lucruri folositoare”¹².

Răspunzând acestor cerințe, în 1920 Cercul Studențesc Dâmbovițean înființează o bibliotecă populară în clădirea Sfatului Negustoresc. Despre existența acesteia ne relatează în 1921 ziarul „Viitorul Dâmboviței” prin următorul anunț: „În localul Sfatului Negustoresc strada I. C. Brătianu este deschisă în fiecare luni, miercuri și sâmbătă între orele 4-6 pm. Biblioteca populară a Cercului Studențesc Dâmbovițean. Se dau cărți acasă oricui”¹³.

Preocupat de creșterea numărului de volume al bibliotecii, Cercul Studențesc se adresează Prefecturii județului Dâmbovița care prin decizia 392 din 14 iulie 1922 „acordă cu titlu de ajutor pentru mărirea fondului bibliotecii populare din Târgoviște suma de două mii (2000 lei) din fondurile serviciului de aprovizionare”¹⁴.

În 1923 „Sala de arme” trece din proprietatea prefecturii în proprietatea societății pe acțiuni „Institutul de cultură și educație națională” care o dorea amenajată ca „sală de teatru, sală de conferințe, sală de bibliotecă”. În acest scop, în luna martie a aceluiași an, Cercul Studențesc Dâmbovițean deschide într-o încăpere a Sălii de arme, amenajată ca Ateneu popular, o sală de lectură, de conferințe, șezători artistice și culturale.

Ateneul popular târgoviștean se va reorganiza sub numele de Ateneu cultural „Grigore Alexandrescu” (1929). Alături de acesta la

dezvoltarea vieții culturale a orașului mai contribuie și alte societăți: „Oastea lui Ion Heliade Rădulescu” (1933), „Prietenii Târgoviștei” (1934), „Asociația culturală Târgoviște” (1935), iar din anul 1931 Căminul Cultural Târgoviște.

În sistemul școlar, împreună cu biblioteca Gimnaziului „Ienăchiță Văcărescu”, începând cu 1922 funcționa și biblioteca Școlii Elementare de Comerț pentru Băieți, școală ce a marcat începutul învățământului economic la Târgoviște. Biblioteca este înființată de Basil Popescu, numărând circa 2000 volume.

Până la declanșarea celui de-al doilea război mondial, societățile culturale târgoviștene, Cercul Studențesc, autoritățile și personalități importante din oraș își sporesc preocupările pentru instituționalizarea și dezvoltarea lecturii publice, punând pe primul plan problema construirii unui local pentru biblioteca orașului.

În 1942, Sfatul Căminului Cultural Târgoviște, hotără „înființarea unei biblioteci publice, care până la construirea unui cămin cultural va funcționa în localul Școlii primare de băieți nr. 1”¹⁵, precizându-se că „biblioteca se va forma prin comasarea actualelor biblioteci publice existente, prin cumpărări de cărți și donații”¹⁶. Primăria a făcut apel printr-o adresă către toți locuitorii spre a deveni donatori în bani, documente, tablouri, fotografii privind trecutul orașului nostru și de cărți necesare, „pentru buna funcționare și înzestrare a bibliotecii și muzeului care-urmează a lua ființă în acest oraș”¹⁷.

Ca răspuns la aceasta, Dumitru Stoica, membru al Căminului Cultural târgoviștean, va dona, în iulie 1943, bibliotecii Căminului un număr de 497 volume cărți și reviste, conform inventarului întocmit de profesorul Alexandru Vasilescu, directorul Căminului și elevii Octavian Anghel și Mircea Georgescu.

În timpul războiului, la 28 noiembrie 1943, în sala de consiliu a Primăriei Târgoviște s-au întrunit membrii Consiliului de colaborare și ai Căminului Cultural „Târgoviștea”, pentru constituirea „Asociației târgoviștenilor și dâmbovițenilor”, menită să sprijine „acțiunea de propășire sub toate înfățișările a Târgoviștei, întreprinsă de administrație și autoritățile locale”¹⁸.

Primarul târgoviștean, av. Lazăr Petrescu, care în același timp era președintele Consiliului de Colaborare și al Comitetului Căminului Cultural „Târgoviștea”, a acceptat donația de 60.000 lei și 400 volume, făcute de lt. col. magistrat D. D. Athanasiu, fiu al Târgoviștei, pentru biblioteca

publică ce va fi instalată într-o aripă a Muzeului orașului. Totodată s-a hotărât ca biblioteca să poarte numele de „D.D. Athanasiu-Bițu”, funcționând în localul muzeului până când Căminul Cultural orașenesc își va construi un local propriu.

Declanșarea războiului a avut consecințe nefaste și asupra dezvoltării culturale a orașului, care stagnează.

NOTE

1. Dima-Drăgan, Corneliu. *Biblioteci umaniste românești*.
2. Dima-Drăgan, Corneliu. *Ex-libris*, București, Editura Litera, 1973, p. 137.
3. Horia, Dan. *Noi printre ceilalți sau Despre literatura peregrinilor*. București, Editura Ager, 2003, p. 127.
4. Dima-Drăgan Corneliu. *Ex-libris*, București, Editura Litera, 1973, p. 136.
5. Mss. 270, fila 7, Direcția Națională a Arhivelor Statului.
6. Cardaș, Gheorghe. *Cataloage de vechi biblioteci românești în biblioteci de mănăstiri, biblioteci boierești și domnești, biblioteci ale unor scriitori moderni până în secolul al XIX-lea*, în „Boabe de grâu”, București, anul I, 1930, nr. 20, p. 613.
7. Dosar 3390/1840, fila 18, Direcția Generală a Arhivelor Naționale.
8. Direcția Județeană Dâmbovița A Arhivelor Naționale. Fond Prefectura Județului Dâmbovița, dosar 170170/1867, fila 1.
9. Ibidem, fila 2.
10. Ibidem, fila 4.
11. Cf. Victor Petrescu; Daniela Stoica, Vlăduț Andreescu. *Ghidul bibliotecilor din județul Dâmbovița*, Târgoviște, Editura Bibliotheca, 2007.
12. *Vlăstarul*, an I, nr. 8, 14 august 1919.
13. *Viitorul Dâmboviței*, anul I, nr. 10, 24 aprilie 1921.
14. Direcția Județeană Dâmbovița a Arhivelor Naționale. Fond Prefectura Județului Dâmbovița, dosar 325/1992, fila 5.
15. Direcția Județeană Dâmbovița a Arhivelor Naționale. Fond Primăria orașului Târgoviște, dosar 49-1942, fila 18.
16. Ibidem, fila 30.
17. Ibidem, fila 16.
18. Direcția Județeană Dâmbovița a Arhivelor Naționale. Fond Primăria orașului Târgoviște. Dosar 49/1942, fila 18.

Conf. univ. dr. Victor Petrescu

Nichifor Crainic – Fundamentalismul etnocrat și ortodox

Nichifor Crainic (1889-1972) este scriitorul interbelic care, după Goga și Iorga, s-a implicat cel mai consistent și mai nemijlocit în politică. Caz complex și controversat, Nichifor Crainic vine ca și Cioran din orizontul rural românesc, căruia, spre deosebire de cosmopolitul său contemporan, îi va rămâne credincios toată viața. Nichifor Crainic e de fapt pseudonimul oarecum ostentativ și cu rezonanțe hristice al lui Ion Dobre (fiu de plugar din Bulbucata, Giurgiu), pseudonim care se traduce prin „cel ce vestește biruința”. Urmează Seminarul Central din Capitală, apoi Teologia, și se remarcă mai întâi ca poet. Spre deosebire de generația lui Eliade, nu Nae Ionescu, ci Nicolae Iorga a fost farul călăuzitor al formării lui Crainic și omul căruia i-a arătat un respect neclintit de-a lungul întregii vieți, chiar dacă la un moment dat (1930) pozițiile lor ideologice deveniseră explicit incompatibile. Deși activ de-a lungul întregii perioade interbelice, contemporan cu tinerii generaționiști, Crainic aparține mai degrabă lumii lui Iorga, idealurilor acesteia, și dincolo de orice disensiune între proiectele semănătoriștilor și ale gândiriștilor, pentru fundamentalistul etnocrat Nichifor Crainic, Nicolae Iorga a rămas pentru totdeauna „cel care rostea comandamentul suprem al românității”, „România Mare era opera lui morală lucrată în sufletul neamului întreg [...] fiindcă a existat un om de geniu care, anticipând istoria, a ridicat milioanele de brațe s-o clădească.¹” Colaborarea lui îndelungată, ca redactor permanent la *Neamul românesc* spune multe despre legătura sufletească și spirituală dintre cei doi corifei ai naționalismului.

În anul când se afirmă „generația tânără”, debutează ca publicist la *Săgetătorul și Cuget românesc*, apoi la *Gândirea*, căreia avea să-i dea celebra direcție ortodoxistă și naționalistă. Îl aflăm redactor șef la *Curentul*, pe care îl abandonează din cauza unor neînțelegeri cu „Ziarilă” (Pamfil Șeicaru). Fondează în 1932 (ianuarie) ziarul *Calendarul*, în care apar primele articole favorabile Gărzii de Fier, și care se va dovedi un adversar redutabil al camarilei regale și al liberalilor. *Calendarul* va fi interzis după asasinarea lui I. G.

Duca, iar Crainic închis la Jilava, sub acuzația de instigare la crimă. După încercări eșuate de a resuscita *Calendarul*, colaborează la *Porunca Vremii* și devine mentorul ziarului *Sfarmă Piatră*. În 1936 îi apare primul volum de eseuri, notoriul *Puncte cardinale în haos*, următorii doi ani fiind dedicați elaborării unei adevărate doctrine a naționalismului etnocratic și ortodox (*Ortodoxie și Etnocrație și Programul statului etnocratic*). Scriitor prodigios și militant neobosit pentru cauza politică a dreptei și apoi pentru extrema dreaptă, bucurându-se de prețuire oficială (este laureat al Premiului Național de Poezie în 1930) Nichifor Crainic desfășoară în paralel activitate didactică – profesor de teologie universitară la Chișinău (1926-1931) și București (1932-1944) – fiind oficial recunoscut ca autoritate în domeniu (Doctor Honoris Causa al Universității din Viena și membru al Academiei Române, în 1940).

Activitatea lui publicistică la *Gândirea*, după abandonarea acesteia de către Cezar Petrescu (1926), este definitorie pentru imaginea sa de scriitor și intelectual implicat politic în sensul cel mai plener și mai direct. Crainic a avut abilitatea să reconstruiască profilul revistei pe o structură de reală libertate de opțiune culturală și artistică, dar în același timp i-a dat o direcție specifică. E interesant de observat că, în ciuda programului și a direcției impuse de Crainic, în jurul revistei *Gândirea* s-au grupat autori de formație, orientări și expresii foarte diverse, uneori aproape incompatibile: poeții Ion Barbu, Dan Botta, Ion Pillat, Adrian Maniu, Aron Cotruș, Radu Gyr, Vasile Voiculescu, Al. O. Teodoreanu, Tudor Arghezi, Al. Busuioceanu, prozatorii Mateiu I. Caragiale, Gib. Mihăescu, Ion Marin Sadoveanu, V. I. Popa, Ionel Teodoreanu, criticii Oscar Walter Cisek, Tudor Vianu, George Călinescu, Șerban Cioculescu, teologul Dumitru Stăniloae, dramaturgul G. M. Zamfirescu, inclasabili poeți-filosofi-eseiști-juriști-publiciști Lucian Blaga, Mircea Eliade, Emil Cioran, Vasile Băncilă, Petre Pandrea, ș.a.

Direcția ortodoxistă de la cea mai prestigioasă revistă românească dintre cele două războaie se

datorează în exclusivitate autorului *Punctelor cardinale în haos*. Generic reținută de critica istorică, filosofică, politică și literară, sub numele de „gândirism”, această direcție a fost formulată în articolul program *Sensul tradiției* din *Gândirea* (1929) și s-a conturat inițial ca un neosemănătorism reconfigurat după conjuncturile epocii, căruia îi datorează viziunea autohtonist tradiționalistă, dar îi reproșează direct lipsa unei dimensiuni transcendente, mai exact spus religioase. Se exagerase caracterul etnic al națiunii, în ignorarea absolută a dimensiunii lui religioase: „*Semănătorul* a avut viziunea magnifică a pământului românesc, dar n-a văzut cerul spiritualității sale. Nu-mi amintesc să fi întâlnit o preocupare de Biserică în paginile *Semănătorului*, nici dacă lumina ei a străbătut vreo creație semănătoristă. De aceea omul semănătorist e omul pământului și omul naturii. Sensul acestei literaturi e local cu cât e mai apropiat de pământ și subordonat ideii politice. Peste pământul românesc, pe care din *Semănătorul* am învățat să-l iubim, noi vedem arcuindu-se coviltirul de azur al Bisericii Ortodoxe. Noi vedem substanța acestei Biserici amestecată pretutindeni cu substanța etnică. Pentru noi și pentru cei cari vor veni după noi, sensul istoriei noastre și al vieții și artei populare rămâne pecetluit dacă nu ținem seama de factorul creștin. El e tradiția eternă a Spiritului care, în ordinea omenească, se suprapune tradiției autohtone.²”

Această nouă direcție fusese deja anticipată în primul eseu, *Isus în țara mea*, unde elementul fundamental al gândirismului este „ortodoxia înrădăcinată puternic în realitatea psihologică a poporului nostru și străluminată de focul adevărului evanghelic.³” Tradiționalismul este nuanțat prin dominantele sale, cea dintâi fiind autohtonismul, sub forma unei culturi „creatoare de valori autohtone, o creație culturală proprie.⁴”

Din exacerbarea autohtonismului, la care se adaugă factorul național, cel politic și ortodoxia, Crainic construiește cele patru puncte cardinale ale gândirismului. Moștenirea lui Iorga, el vrea să o completeze și să o desăvârșească prin dimensiunea spiritualist religioasă.

Dar dincolo de dimensiunile spiritualiste, gândirismul lui Crainic se recunoaște în doctrina corporatistă pe care instinctul său de sociolog o identificase ca soluție a problemelor naționale, odată cu Nae Ionescu. Sociologia lui elitistă este fundamentată pe baza teoriei evoluției sociale ca operă exclusivă a indivizilor aleși providențial sau a grupurilor (straturilor) sociale situate la vârful piramidei. Doctrina politică a mentorului *Gândirii* este doctrina etnocrației corporatiste, și se

regăsește integral în *Programul statului etnocratic*.

Nichifor Crainic, scriitorul și omul politic, ne prezintă o evoluție sinuoasă, cu suișuri amețitoare și coborâșuri lamentabile. Dacă Nae Ionescu, Eliade, Cioran, Noica sau Vulcănescu au simpatizat cu extrema dreaptă amplificându-i atmosfera, ecourile și adăugându-i autoritatea și prestigiul lor, fără să fie vreodată considerați ideologi doctrinari ai Legiunii, Nichifor Crainic este un teoretician pasionat și angajat al acesteia, el a elaborat și produs texte ample, fundamentale, care se constituie într-un adevărat sistem ideologic și doctrinar al extremei drepte românești. Ar fi suficient să cităm *Ortodoxie și Etnocrație*, Editura „Cugetarea”, București, 1937, și *Programul statului etnocratic* (publicat în revista *Sfarmă Piatră* și anexat ulterior la *Ortodoxie și Etnocrație*), pentru a avea imaginea unui creator de doctrină ideologică și în același timp a unui militant activ pentru ideile cauzei.

Deșertăciunea demnităților politice nu-l va împiedica pe Crainic să ocupe importante funcții politice și să participe direct la viața politică a vremii. În perioada Cabinetului Averescu, Goldiș îl solicită să ocupe funcția de secretar general la Ministerul Cultelor și Artelor. Cu toate că era cunoscut ca fervent filocarlist, va primi această funcție, în care de altfel se va dovedi foarte eficient și activ, înființând catedre importante la Conservator și la Școala de Belle Arte. Tot sub secretariatul lui a fost comandat celebrul bust al lui Eminescu, realizat de Oscar Han. Când în toamna anului 1928 Regența îi încredințează lui Luliu Maniu formarea unui nou guvern și acesta dizolvă Parlamentul și organizează alegeri parlamentare, Maniu, care intenționa să introducă în Parlament și oameni de presă independenți, îi stabilește lui Crainic un loc ca deputat independent în județul Neamț, deși acesta va participa la alegeri pentru județul Vlașca, împotriva liberalului Luca. La propunerea lui Corneliu Zelea Codreanu va candida la un alt post de deputat pe listele Mișcării Legionare. Carlist înflăcărat în perioada regenței, apoi critic ostil și neîndurător al restaurației, căreia îi reproșa detenția și umilințele, Crainic a luptat alături de A.C. Cuza pentru fuzionarea Ligii Apărării Național Creștine cu Partidul Național Agrar al lui Goga, devenind vicepreședinte al Partidului Național Creștin, din care însă va fi exclus la puțin timp după fuziune. Demnitatea de Ministru al Propagandei în perioada regimului militar a lui Antonescu se adaugă lungului șir de inconsecvențe și dezertări morale, care din păcate nu se opresc aici.

Admirația sa față de Mussolini și față de Hitler este binecunoscută. S-a petrecut cu Crainic ceea

ce s-a petrecut cu Cioran în timpul bursei din Germania – aceeași fascinație față de noile mișcări naționaliste. După vizita la Roma, din 1932 și întâlnirea cu *Il Duce*, el va promova constant în presa românească figura lui Mussolini, „cel mai mare educator al omenirii de la Isus încoace”, marile revoluții naționale ale epocii, „organizațiile politice de tip nou [...] cămășile negre ale partidului fascist, cămășile cafenii ale partidului național-socialist, cămășile verzi sau albastre ale naționaliștilor noștri creștini”⁵. În *Creștinism și fascism*⁶, Crainic, care fusese ca și Nae Ionescu un adept necondiționat al doctrinei statului organic corporatist⁷, va înfățișa fascismul ca o „mișcare politică naționalistă, a cărei putere năpraznică a creat în lume un stat de structură cu totul nouă, statul corporativ totalitar. El se deosebește atât de statul democratic, tip al veacului al XIX-lea, cât și de statul proletar, născocit de teoria comunistă și realizat de revoluția bolșevică. [...] Pentru fascism, care înseamnă solidarism național, societatea nu e constituită din clase arbitrar împărțite pe hârtie de către sociologii veacului al XIX-lea, ci o totalitate de funcțiuni organice ale vieții colective, cărora le corespund tot atâtea categorii de muncă.”⁸ *Calendarul* său a găzduit numeroase pagini dedicate de asemenea lui Hitler. Titluri care nu mai au nevoie de comentarii, cum ar fi *Germania, ceasornicul Europei, Hitler, brațul Europei, Hitler, salvatorul Europei, Hitler, noul atlet al lui Hristos* vor ocupa numeroase pagini ale *Calendarului*, anunțând parcă triumful național-socialismului și impunerea „preponderenței germane în Europa”. Victoria Partidului Național Socialist și ascensiunea la putere a lui Adolf Hitler este salută de Crainic fără rezerve: „Astăzi, în fruntea Germaniei tumultuoase stă guvernul național-socialiștilor și al naționaliilor germani, guvernul libertății și al onoarei. Adolf Hitler a ajuns în sfârșit cancelarul Reichului.”⁹ Crainic se recunoaște în antimarxismul visceral și violent al Fuhrerului, războiul nemilos declarat de acesta marxismului era „cel mai mare cuvânt ce s-a rostit în Europa contemporană”¹⁰. Porecla de *hitlerism*, acuzație deja gravă în epocă, i se pare o manevră de discreditare a naționalismului românesc: „Noua poreclă s-a ivit odată cu marea revoluție naționalistă a lui Adolf Hitler. Era de rigoare deci ca naționalismul român să devină în vârful peniței dușmanilor săi – hitlerism.”¹¹ De altfel, aceste gesturi publicistice sunt completate de cele direct politice, la 30 august 1940 va susține arbitrajul Germaniei și al Italiei retrăgându-se din guvern.

Așadar, implicarea lui Nichifor Crainic în politica vremii sale, cu toate inconsecvențele și derapajele ei, este de netăgăduit. Stau mărturie „corecțiile” dure

la care a fost supus atât sub regimul de autoritate monarhică cât și după al doilea război mondial, sub regimul comunist. Considerat criminal de război după instaurarea comunismului în România, este judecat în contumacie și condamnat la muncă silnică pe viață. Va fi eliberat după ani grei de temniță, plătind lamentabil prețul colaborării cu noua putere, laolaltă cu mari nume ca Sadoveanu, Călinescu sau Arghezi. Dublată de o contribuție teoretică doctrinară care nu lasă loc niciunei interpretări – spre centru sau măcar spre dreapta tradițională – această implicare îl situează în galeria scriitorilor și intelectualilor interbelici care au văzut în politic una din modalitățile incontestabile ale realizării proiectelor lor politice, sau doar unor idei și orientări care au caracterizat acest interval istoric. Dacă luăm în considerare și longevitatea lui impresionantă – longevitate biologică dar și creatoare – putem afirma că el a reprezentat o alternativă specifică, atât la tradiționalismul revolut, uneori rigid și provincialist al generației „bătrânilor” Goga și Iorga, cât și la euforia înnoitoare și oarecum cosmopolită a generației '27. Dar el nu a putut fi nici catalizator al acestor două forțe ce au coabitat în marginea sau în interiorul sferei politice, nici punte între ele, această neputință nefiindu-i însă imputabilă decât cu nuanțările impuse de situația specifică a epocilor (cel puțin trei) pe care le-a străbătut și le-a marcat. „Puterea de seducție și de coagulare” pe care Crainic a avut-o asupra atâtor categorii, de vârstă, de orientare, de nivel și de profesie, studențime, cler, teologi oficiali și intelectuali, obligă la aceste nuanțări.

NOTE

- ¹ Nichifor Crainic, *Zile albe, zile negre, Memorii*, Casa editorială „Gândirea”, București, 1991, pp. 107-108
- ² *Sensul tradiției*, în *Gândirea* Anul IX, Nr. 1-2, ianuarie-februarie 1929, p. 344
- ³ *Gândirea*, Anul II, Nr.11 și 12, ianuarie 1923, p. 117.
- ⁴ Nichifor Crainic, *Sensul tradiției în Gândirea*, Anul IX, nr.1-2, ian.-febr.1929, p. 346.
- ⁵ Nichifor Crainic – *Politica eroică*, în *Calendarul*, 10 octombrie 1933
- ⁶ *Gândirea*, nr. 3, an. XVI, martie 1937 p. 97-103
- ⁷ v. *Istoria sociologiei românești*, Coordonator Ștefan Costea, București: Editura Fundației *România de Măine*, 2006, (cap. *Sociologia elitistă*), pp. 123-130
- ⁸ loc cit.
- ⁹ *Problema cea mai grea și omul ei*, în *Calendarul*, An II, Nr. 285, 2 fev. 1933, p. 1,
- ¹⁰ Nichifor Crainic, *România în Europa nouă*, în *Gândirea*, Anul XXIII, Nr.3, martie, 1944, p. 122.
- ¹¹ *Calendarul*, An II, Nr. 371, joi, 18 mai 1933, p. 1

Dr. Loredana Spînu

Biblioteca Județeană „I.H. Rădulescu” Dâmbovița

REMEMBER

GEORGE COANDĂ UN SPIRIT PLURIVALENT

George Coandă a devenit în timp un nume emblematic al culturii și literaturii târgoviștene a ultimelor patru decenii, dar și al peisajului spiritual românesc.

Se poate vorbi acum, la împlinirea a șapte decenii și jumătate de viață, (se naște în 12 octombrie 1937, la Șimian, județul Bihor; naturalizat de peste șase decenii la Târgoviște), despre o împlinire a sa ca poet, prozator, istoric și critic literar, istoric al culturii și mai ales ca ziarist. Condeii său a slujit publicistica târgovișteană în special după 1968, anul reorganizării administrative a țării când județul nou înființat Dâmbovița, va avea ziarul său cu același nume. Considerăm că trecerea în revistă a câtorva date biografice sunt necesare.

Cursurile primare și gimnaziale absolvite în Târgoviște, urmate de cele liceale la „Ienăchiță Văcărescu”, în același oraș (1954). Este absolvent de studii superioare pedagogice (1962), apoi al Facultății de Istorie a Universității București (1971). Diplomat al Cursului postuniversitar al Facultății de Ziaristică (1974). În 2002 își susține doctoratul în geografie la Universitatea București, cu teza „*Carpații-spațiu de conservare și continuitate a vetrei etnice românești*”. A funcționat în calitate de crainic reporter radiofonic (1953-1956), profesor (1962-1964), inspector cultural (1964-1968), ziarist, șef de departamente la cotidienele „Dâmbovița” (1968-1997) și „Jurnal de Dâmbovița” (din 2000). În 1981 își ia atestatul de ziarist profesionist. Din 1998 redactor șef al revistei „Eroica”. Cadru didactic asociat și titular la Universitatea „Valahia” din Târgoviște (1994), predând cursuri de jurnalism, cultură și civilizație.

Debutul literar cu poezie în săptămânalul „Uzina și ogorul” din Târgoviște (1957) și în „Gazeta literară” (1962). Colaborează la: „Gazeta literară”, „Luceafărul”, „Contemporanul”, „Flamura Prahovei”, „Drum nou” (Brașov), „Amfiteatru”, „Albina”, „Tribuna”, „Astra”, „Argeș”, „Flacăra”, „Magazin”, „Săptămâna”, „Îndrumătorul Cultural”, „Cântarea României”, „Românul”, „Glasul națiunii”, „Sinteze”, „Observatorul Militar”, „Viața Militară”, „Astra Blăjeană”, „Europa”, „Timpul-7 zile”, „Casa Școalelor”, „Graiul Dâmboviței”, „Dâmbovița liberă”, „Gazeta de Pucioasa”, „Cronica Găeștiului”, „Calea de Lumină” (Montreal, Canada), „Curier” (Târgoviște), „Litere” (din redacția căreia face parte), „Talk-Show”, „21 Decembrie”, „Viața Științifică” (Universitatea Valahia), „Târgoviștea”, „Opinii juridice”, „Almanah bisericesc” (Arhiepiscopia Târgoviștei), „Analele Universității Hyperion” (București). De-a lungul anilor va semna în presă cu pseudonimele: George Ruman, George Targovia, George Nicolae Nistor, George Nucet. Ca redactor șef al revistei „Eroica” și șef de departament la cotidienele „Dâmbovița” și „Jurnal de Dâmbovița”, publică numeroase articole de critică, istorie literară, de istorie și istoria culturii dâmboviștene și românești. Membru al Academiei Americano-Române de Arte și Științe din S.U.A., Academiei Internaționale „Mihai Eminescu”, Uniunii Scriitorilor din România, Uniunii Ziaristilor Profesioniști din România, Federației Mondiale a Jurnaliștilor, Asociației Naționale „Cultul Eroilor”, Asociației Culturale Româno-Indiene. În emisiunile literare și culturale ale Televiziunii și Radiodifuziunii Române i se transmit versuri și proză. Este unul

dintre fondatorii Centrului Local de Radio Târgoviște (1953), al seriei a V-a a ziarului „Dâmbovița” (1953) și al săptămânalului „Meridian Express” (1991). Inițiază și realizează, cu alți oameni de cultură din Târgoviște, revista literară „Armonia” (1966-1967), publicațiile de literatură științifico-fantastică și anticipație „Timpul viitor” (1977) și „Pronitron” (1990). Este prezent, de-a lungul a peste patru decenii, în viața culturală și literară a Târgoviștei și județului Dâmbovița, fiind membru fondator al cenaclurilor literare „Grigore Alexandrescu” din Târgoviște (1951) și „Lucefărul” din Pucioasa (1964) și al Asociației de literatură S. F. și de anticipație „Argonaut”. De asemenea, este unul din inițiatorii festivalurilor naționale de literatură „Primăvara albastră” (1964, Pucioasa), „Moștenirea Văcăreștilor” (1969), al Festivalului național al filmului documentar de scurt metraj românesc „Contemporania” (1977) și al Festivalului național de cosmopoezie (1996). Fondator al Universității „Valahia” (1992) și unul din creatorii specializării *Jurnalism* de la aceeași instituție de învățământ superior. În 1971 își adjudecă premiul „Ienăchiță Văcărescu” pentru poezie acordat la ediția a III-a a Festivalului Național de Literatură „Moștenirea Văcăreștilor”. I se acordă titlul de laureat pe țară pentru poezie (1977); Premiul pentru Literatură pe anul 2003, la Festivalul de Literatură „Moștenirea Văcăreștilor”; Premiul Național de Presă (reportaj) în 1987. Este distins cu Ordinul Ziariștilor clasa I (2000) și Ordinul „Meritul Cultural în grad de Cavaler” pentru Literatură (2004). Totodată este „Cetățean de Onoare” al Târgoviștei (2002) „pentru prestigioasa activitate publicistică și literară”. Universitatea „Valahia” din Târgoviște îi acordă titlul de „Professor Honorificus” (2007).

Publică în antologiile literare „*Cântec lângă sonde*” (1962), „*Năzuințe*” (1965), „*Strigăt în faptul zilei*” (1969), „*Culorile pământului*” (1970), „*Creneluri*” (1972), „*Columne de victorii*” (1977), „*Poezia cetății*” (2002), „*Cupolă de veac*” (2003), „*Almanah Mihai Eminescu 2004*”, „*În căutarea unui topos liric*” (antologie de poezie a Societatea Scriitorilor Târgovișteni, 2006).

Debut editorial în 1974 cu volumul de versuri „*Univers liber*”, urmat de „*Secunda în plus*” (1980), „*Eternele columne*” (1989) și „*O mie*

nouă sute nouăzeci și șapte după Hristos” (1997), „*Oarecum Sinea-mi*” (2003), „*Cosmopoetica*” (2006), „*Mic tratat de politologie reflexivă*” (2006), „*Holografiile*” (2007), „*Dacoursitele*” (2009), „*101 poeme*” (2010), „*Adio fantastic secol 20. Cimitirul de busole*” (2011). În 1985 îi apare primul volum de proză „*Spații de suflet*” apoi „*O cetate, o patrie*” (1996), „*Cabinetul cu stampe*” (1998), „*Clipa și Istoria*” (2000), „*Destinul românilor pe Golgota istoriei*” (2006), „*O istorie geopolitică și a geocivilizației românilor*” (2006). Scrie poezie în vers liber, dar și în tehnica prozodică, dezvăluind o multitudine de ipostaze ale lirismului, o adâncă reflexie filosofică asupra marilor probleme ale existenței umane, cu puternice accente ale iubirii de neam și de istorie românească. Volumele de proză și literatură științifică „*Spații de suflet*” (1985), „*O cetate, o patrie*” (1996, 2005), „*Cabinetul cu stampe*” (1998), „*Clipa și Istoria*” (2000), „*Geocivilizație românească*” (2002), se cantonează în sfera reportajului literar, dezvoltând o viziune proprie a orizontului românesc, nepierzând din vedere sensurile reale ale clipei, ale momentelor care l-au cuprins, după propria-i mărturisire, în vârtoarea lor existențială. În aceeași notă, dar îmbinând stilul reportericesc cu rigoarea științifică, este descrisă „*Istoria Târgoviștei. Cronologie enciclopedică*”, din cele mai vechi timpuri și până astăzi. De asemenea, este unul dintre autorii „*Enciclopediei orașului Târgoviște*” (2011) precum și „*Istoria Nucetului (Dâmbovița). Cronologie enciclopedică*”. În colaborare „*Istoria Aninoasei*”. Creator al științei umaniste *geocivilizație* și al unor noi genuri lirice: *cosmopoezia*, *poemul-comentariu* și *liriruna*.

Reportajele sale excelează în dezvoltarea peisagistică a unor tradiții populare și trecutului istoric al Târgoviștei. Și o face cu o reală forță de sugestie. Iar în science-fiction, demersul său are drept țintă relația omului cu cosmosul, cu tainele acestuia, proiectând peremptorii situații de un surprinzător inedit.

Prin activitatea pe tărâm civic, cultural și literar, prin personalitatea sa plurivalentă, reflectată pregnant în creația spirituală, după o viață de peste șapte decenii rămâne o figură emblematică a spiritualității târgoviștene și nu numai.

Scrieri: *Univers liber* (versuri), Editura Albatros, București 1974; *Secunda în plus* (versuri), Editura Albatros, București, 1980 (Premiul special al Festivalului Național de Cosmopoezie și al Salonului Internațional de Publicații, Fotografie și Arte Atronomice „Perside 97”); *Spații de suflet* (proză), Editura Sport-Turism, București, 1985 (Premiul național pentru reportaj acordat de Consiliul Ziariștilor și de Uniunea Sindicatelor din Învățământ, Știință, Cultură, Poligrafie, Presă și Edituri, 1987); *Eternele columne* (versuri), Editura Eminescu, București 1989; *O cetate, o patrie* (proză), Editura Domino (ediția I, 1996 și ediția a II-a, 1999) Târgoviște, și Editura Bibliotheca (ediția ne varietur – 2005), Târgoviște; *O mie nouă sute nouăzeci și șapte după Hristos* (versuri), Târgoviște, Editura Domino, Târgoviște, 1997; *Cabinetul cu stampe* (studii și articole), Editura Domino, Târgoviște, 1998; *Clipa și Istoria* (interviuri), Editura Bibliotheca, Târgoviște, 2000 (Diploma de Excelență „Restitutio” acordată de Uniunea Ziariștilor Profesioniști din România, 2004); *Spațiul istoric românesc. Imagini geopolitice și de geocivilizație* (studii și articole), Editura Bibliotheca, Târgoviște, 2002; *Geocivilizație românească* (monografie), Editura Bibliotheca, Târgoviște, 2002; *Valahia. Istoria unei universități* (monografie), Editura Bibliotheca, Târgoviște, 2002; *Carpații – spațiu de conservare și continuitate a vetrei etnice românești* (monografie), Editura Bibliotheca, Târgoviște, 2003; *Oarecum, Sinea-mi* (versuri), Editura Bibliotheca, Târgoviște, 2003; *Arheologia viitorului. Cei ce ne privesc din stele* (feed-back-uri paleoastronautice), Editura Bibliotheca, Târgoviște, 2004; *Istoria Târgoviștei. Cronologie enciclopedică* (monografie), (ediția I, 2005; ediția a II-a, 2007, Editura Bibliotheca, Târgoviște) (Premiul pentru istoria culturii acordat de Societatea Scriitorilor Târgovișteni, 2006); *Ambasador la Ecuador sau drumul unei vieți de la marxism la gândirea liberă* (memorialistică), Editura Bibliotheca, Târgoviște, 2006; *Destinul românilor pe Golgota istoriei* (studii și articole), Editura Bibliotheca, Târgoviște, 2005 (Diploma de Excelență pentru carte de presă acordată de Uniunea Ziariștilor Profesioniști din România, 2007); *Mic tratat de politologie reflexivă* (versuri), Editura Bibliotheca, Târgoviște, 2005; *Cosmopoetica* (versuri), Editura Bibliotheca, Târgoviște, 2005; *O istorie geopolitică și a geocivilizației românilor* (studii și articole), Editura Bibliotheca, Târgoviște, 2006 (Premiul pentru geocivilizație românească acordat de Societatea Scriitorilor Târgovișteni, 2007);

Eminescu – Istoric Național (monografie), Editura Bibliotheca, Târgoviște, 2007/2012 (Premiul „Ion Heliade-Rădulescu” pentru geocivilizație românească acordat de Societatea Scriitorilor Târgovișteni, 2008); *Holografiile* (versuri), Editura Bibliotheca, Târgoviște, 2007; *Heliadeana. Ipostaze de geocivilizație românească* (studii și articole), Editura Bibliotheca, Târgoviște, 2008 (Premiul „Ion Heliade-Rădulescu” pentru geocivilizație românească acordat de Societatea Scriitorilor Târgovișteni, 2008); *Dacoursitele* (versuri), Editura Transversal, Târgoviște, 2009; *Entropiile* (versuri), Editura Bibliotheca, Târgoviște, 2009; *Caragiale față cu... reacțiunea (istoriei)* (monografie), Editura Bibliotheca, Târgoviște, 2010; *101 poeme* (versuri), Editura Biodova, București, 2010; *Istoria Nucetului (Dâmbovița). Cronologie enciclopedică* (monografie), Editura Bibliotheca, Târgoviște, 2011; *Peisaje mișcate / Moved landscapes* (versuri, ediție română-engleză), Editura Bibliotheca, Târgoviște, 2012; *Adio fantastic secol 20 (Cimitirul de busole)*, (versuri), Editura Bibliotheca, Târgoviște, 2012; *Cronografii melancolice* (publicistică), Editura Bibliotheca, Târgoviște, 2012.

Colab.: *Târgoviște. File de monografie* (coordonare și îngrijire științifică), C.E.P.C.S., Târgoviște, 1977; *Dâmbovița* (monografie), Editura Sport-Turism, București 1980; *„Primăvara Albastră”*. *Cronica unui festival național de „cuvinte potrivite”* (monografie), Editura Bibliotheca, Târgoviște, 2008; *Dâmbovița eroică. Memoria monumentelor* (antologie monografică), ARTPRESS, Târgoviște, 2008; *„Dâmbovița”. De la „organ” la o beție cu libertate* (memorialistică), Editura Transversal, Târgoviște, 2009; *Enciclopedia orașului Târgoviște*, Editura Bibliotheca, Târgoviște, 2011; *Istoria Aninoasei (Dâmbovița)*, Editura Bibliotheca, Târgoviște, 2012;

Antologii: *Cântec lângă sonde* (1962), *Cu fața spre primăvară* (1965), *Năzuințe* (1965); *Strigăt în faptul zilei* (1969), *Culorile pământului* (1970), *Creneluri* (1972), *Columne de victorii* (1977), *Laudă patriei* (1977), *Poezia cetății* (12002), *Cupolă de veac* (2003), *Almanah Mihai Eminescu* (2004), *Caietele „Litere”. În căutarea unui topos liric* (2006), *Caietele „Litere”. 30 de prozatori* (2007), *Târgoviște-India* (2008), Radu Cârneți, *Antologia Sonetului românesc* (2009), *De nașterea Eminescului* (2011), *Scrieri pentru o posibilă istorie a Amurgului Sentimental* (2011).

Prof. dr. Victor Petrescu

TABLETA DE SCRITOR

Post-scriptum. Caragiale față cu... reacțiunea (istoriei)

După ce am publicat în câteva numere consecutive din revista „Litere” un – așa zice –, „studiu de caz” despre I.L. Caragiale în ipostază de istoric, am realizat că, de fapt, s-ar fi impus o mai temeinică motivare a demersului meu. Un demers care, pentru unii, ar putea părea hazardant, pentru alții o riscantă demonstrație, iscată dintr-o vanitoasă dorință de a „lipi” pe travaliul publicistic al creatorului miticismului o dimensiune de care nu are nicio vină, iar pentru mai știu eu cine altcineva, o găselniță.

De bună seamă că, respectând spiritul fundamental al democrației, și anume acela că libera circulație a opiniilor este motorul cu multipropulsie al evoluției societății omenești (dar depinde ce fel de evoluție!), nu am cum să pun stavilă acestor opinii. Așa că le voi primi/privi drept în față. Care va să zică, ochi în ochi. Chiar dacă voi face un puseu de hipertensiune. Și în acest domeniu, al confruntărilor de opinii, se poate spune, *c'est la vie*.

Ei bine, de ce Caragiale față cu... reacțiunea („istoriei”)?

Bref. În demersul meu nu este vorba – mă credeți sau nu, asta e – de nicio aventură hazardată, nici riscantă/sinucigașă, nici de o găselniță.

Într-un moment al maculării imunde a valorilor eterne ale neamului românesc, maculatorii – mancurți intelectualiști/elitiști/globaliști – se sufocă a ne demonstra că marile efigii ale culturii naționale (Eminescu, Caragiale, Creangă, Maiorescu, Conta, Enescu, Grigorescu, Brâncuși) nu au „circulație mondială”, că sunt... victimele unei „culturi minore”, etc., ș.a.m.d.

Cu alte cuvinte, nu avem – după mintea lor împâclită de „valorile globalismului” – dreptul/acesul la universalitate. Ne dăm peste mână prin mancurții noștri de serviciu, deci.

N-aș spune – cu suficiență fatalistă – că ne merităm soarta. Aș spune că trebuie puși la punct

acești mancurți. Și să încercăm a nu le mai da importanță. Pentru că, este cert, nu au așa ceva.

De fapt, acest „studiu de caz” a fost generat de o revoltă la maculare. Și am dorit să relev un aspect mai puțin sesizat al publicisticii caragaliene. Acel aspect care, într-un fel sau altul s-a manifestat în opera scriitorilor noștri clasici și pe care aceștia – în consonanță cu dezvoltarea obstinată a istoriei naționale a fiecărei țări europene, mai ales occidentale, în ceea ce s-a numit „secolul națiunilor” – și l-au însușit/simțit, la rândul-le, în fibra operei lor. Ca atare, nici Caragiale nu „a scăpat” de această „direcție de lucru” patriotică. Numai că autorul farsei „**Conu’ Leonida față cu reacțiunea**” a tratat istoria în felul său. Unul specific firii sale ironice. Și pe contra. Citez „teoria” – de fapt, despre istorie – expusă de atotștiutorul Leonida consoartei sale Efimița, căzută în mută admirație la zicerile omului ei în patul conjugal într-o noapte terorizată de o „**revoluție**” fără „**voie de la poliție**”, o zaveră bahică, de altminteri de... lăsată-secului, agitată doar de „**Nae Ipingescu, ipistatul, beat frânt**” și care, în drum spre casă „**chiuia și trăgea la pistoale**”:

„Așa, cum îți spusei, mă scol într-o dimineață, și, știi, obiceiul meu, pun mâna întâi și-ntâi pe «Aurora Democratică», să văz cum mai merge țara. O deschiz... și ce citesc? Uite, țin minte ca acum: «11/23 Făurar [...] a căzut tirania! Vivat Republica!...».

Dar, când am văzut, am zis și eu: să te ferească Dumnezeu de furia poporului! [...]. Ce să vezi, domnule? Steaguri, muzici, chiote, tãmbălu, lucru mare, și lume, lume [...] de-ți venea amuțea nu altceva...

Hei! te lasă reacționarii domnule? Firește, nu le vine lor la socoteală să nu mai plătească niminea bir! e aproape de mintea omului: de unde ar mai mânca ei lefurile cu lingura?...

Treaba statului, domnule, el ce grije are? pentru ce-l avem pe el? e datoria lui să-ngrijească să aibă oamenii lefurile la vreme...”.

După miezul nopții două-trei detunături de pușcă și chiote surde îl „spăimântă” pe conu’ Leonida, care „pierdut” emite o concluzie: **„Nu e revoluție, domnule, e reacțiune”**. Și și-o argumentează cu un text de gazetă:

„Reacțiunea a prins iar la limbă. Ca un strigoi în întunec, ea stă la pândă ascuțindu-și ghearele și așteptând momentul oportun, pentru poftetele ei antinaționale [...] Națiune, fii deșteaptă!”. Apoi dezolat: „Și noi dormim, domnule!” (I.L. Caragiale, *Opere II*, Academia Română/Univers enciclopedic, București, 2000, p. 80, 82, 86, 92).

Ce a voit să ne transmită Caragiale prin glasul conului Leonida? Un mod de a percepe/pricepe istoria românilor, unul în răspăr, chiar când urcă pe Golgota istoriei – adică n-au sentimentul tragic al destinului –, revoltele lor fiind agrementate de **„steaguri, muzici, chiote, tămbălău”**, iar gândirea lor publică fiind etatistă, pentru că – nu-i așa – grija statului e să dea **„lefurile la vreme”** și ca **„reacționarii”** să nu mai mănânce **„lefurile cu lingura”**. Și ca un corolar al percepției/priceperii istoriei este că, românii pun semnul egalității între revoluție și reacțiune. Ceea ce se întâmplă și astăzi. Cu geniu, Caragiale a înțeles cu profunzime și cu ironie acest **spirit românesc**, astfel că, pentru el, printr-o retorsiune de sensuri, istoria românească, mai ales aceea contemporană lui, are caracterul unei reacțiuni împotriva ei însăși. De aici și atitudinea lui Caragiale – asumată, de altfel – față cu **reacțiunea** unei astfel de istorii. O **reacțiune** cu valoare hegeliană, adică dialectică, de **reacție** la o stare de lucruri. Deci, **reacțiunea** ca împotrivire la anumite derapaje ale societății, și **reacția** ca manifestare atitudinală la acele derapaje (sociale, morale, economice, politice).

După această explicație ușor savantă, iată, îl citez din nou pe Caragiale care, credea că

„Noi românii, suntem o lume în care, dacă nu se face ori nu se gândește prea mult, ne putem mândri că cel puțin se discută foarte mult. Asta e frumos din parte-ne – să lăsăm încolo orice modestie; căci e știut că din discuție răsare scânteia adevărului. Nu e vorba, adesea discutăm cam pe de lături; dar asta o facem tocmai pentru că voim să alimentăm continuarea discuției; dacă n-am da pe de lături, ar înceta poate discuția prea

degrabă; ei! atunci, de unde ar mai țâșni adevărul?” (I.L. Caragiale, *Opere III*, Academia Română/ Univers enciclopedic, București, 2001, p. 49).

Ironia este evidentă. Și este surprinsă aici viziunea leonică în raport cu istoria românilor. Percepția/pricepera a **rebrousse** a mersului istoriei. Am putea spune că este vorba de o **reacțiune** la **„scânteia adevărului”**.

În fond – așa am putea decodifica mesajul lui Caragiale în cheie ironică –, **„reacțiunea/reacția”** românilor la **„scânteia adevărului” istoric** este una de frondă retorică, de hai să... discutăm discuții, iar când iau cu asalt strada și palatul obosesc repede și se „repliază” la umbră, continuând zavera la un mic, o bere sau un șprîț.

(N.B. În zilele noastre vedem că, de la vremea lui Caragiale încoace, nu s-a produs nicio schimbare esențială pe fond. De pildă, marșurile de protest, mitingurile și grevele sfârșesc cu hore, lambade și dansul pinguinului, cu guvernanți manechine trași în țepe și arși pe asfalt, ca într-un spectacol de teatru ambulant din bălci – bălciul deșertăciunilor –, jandarmii și polițiștii făcându-se a apăra „ordinea publică”, iar „sindicaliștii” fiind **„mândri că cel puțin se discută foarte mult”**. Singuri, doar pensionarii, cu ultimele puteri, și scoși din luptă cu „Salvarea”, își iau și pe cont propriu... **„revoluția”**. Și asta până la **„ora închiderii”**... marșului sau mitingului. Și, îndeobște, cu... voie de la poliție. Așa că, răscoala de la 1907 și „revoluția română” de la 1989, teamă-mi e că au fost puse la cale de... extratereștrii, de serviciile secrete ale Oculței mondialiste și – nu am nicio îndoială – cu voie, ei da, de la poliție. Care va să zică, în ultimul caz, de la... Securitate și de la fesenistii din lăuntru Partidului Comunist Român. Vedeți, adevăr grăit-a Caragiale! De aia este eternă **„scânteia adevărului”** lui care luminează caracterul național moral al românilor).

Bref. Așadar, Caragiale a fost (și este prin acuta sa actualitate), față cu... reacțiunea, a istoriei și a moravurilor valaho-mioritice, un analist ironic. Dar nu în sens cioranian. El și-a iubit sincer neamul din care, asta e, fac parte și miticii / hopamiticii. Fără să fi manifestat vreo abhorare evidentă. L-a fascinat. Însă, l-a tomografiat extrem de atent până în stările sale abisale.

George Coandă. *Caragiale față cu... reacțiunea (istoriei)*. Târgoviște, Editura Bibliotheca, 2010, p. 59-66.

TINERE CONDEIE

Pictorul de la nouă

I

Mi se mai spune Zugravul. De când mă știu umblu după mine cu găleți pline cu vopsele.

Am și-o iubită, cam aiurită. Ea este „poetesă”. În fiecare zi servim masa de prânz la cantina de pe valea Portului Tomis. Așa îi place ei s-o numească, poetic... deh... poeți.

De când am terminat Facultatea de Arte, „specialist” în pictură, tot amestec culori ca să scot bani de trai.

Ea câștigă prost din poezie dar o las să-și facă damblaua. În fond și la urma urmei, fiecare are o pasiune pentru ceva.

Pe mine lumea mă respectă în cartier, știu asta, o simt, mai cu seamă, am observat, femeile își dau coate: Vezi, dragă, pe tipul ăla cu barbă și privirea pătrunzătoare? Este pictor, mă rog, zugrav – le auzi glasul suav împletit cu mirosuri de parfum rafinat, respirația lor tăiată atunci când trec pe lângă mine. Mă gâdilă alintul lor, trebuie să recunosc. Iubesc femeia din toate încheieturile.

Sunt pictor necunoscut în țară, nu am expus niciodată munca mea pe la vreo galerie de artă. Sincer, nici n-am încercat. Au făcut-o prieteni de ai mei, cu câțiva ani în urmă, și nu au reușit să-și strângă bani nici cât să-și cumpere o tricicletă.

Eu mă axează mai mult pe zugrăveală. Desenez pereți la apartamente de lux și nu numai.

Astăzi, de exemplu am o lucrare pe strada Nevăzută, la apartamentul 13, bloc F.B.I.

Acolo locuiește o tânără rebelă de douăzeci și cinci de primăveri, singură, fără părinți. Mă rog, am înțeles că situația ei este cam precară și că n-o să-mi plătească toată munca.

Asta este, dacă-mi aruncă un zâmbet de o mie de euro, o să-i fac apartamentul moca.

N-ar fi pentru prima dată, în opt ani de zile.

II

Servesc prânzul. Orele: doisprezece ale amiezii. Summer, că așa îmi plăcea mie s-o răsfăț, stă în fața mea cu umerii dezgoliți, rotunzi, trandafirii și comandă o ciocolată caldă. Este atât de frumoasă, cu părul-i castaniu, prins la spate decent și cu o floare a soarelui, în miniatură, confecționată din plastic rezistent, este atât de frumoasă...

Nu sunt romantic de felul meu dar știu bine să mă prefac a fi. Nu plâng din dragoste niciodată pentru că am iubit atâtea femei, încât nici una nu m-a iubit așa cum aș fi vrut eu.

III

– Răspunde la telefon, Gheorghe! o aud pe Summer cum îmi întrerupe firul contemplației.

Îmi venea să-i spun: Nu vezi că am treabă, că sunt la ora în care te privesc ca pe cea mai frumoasă femeie? Dar nu i-am spus. A rămas un mister. Ea era atât de sensibilă încât, uneori, mă întrebam dacă merită să rămân lângă ea toată viața.

Normal, glumeam. Toată viața cu o singură femeie?

Brusc ies din visare și răspund la mobil.

– Da! Eu sunt zugravul, Gheorghe. Da, îl auzai mai departe. Da, dacă este nevoie zugrăvesc și suflete pe ziduri numai să-mi dați măsurile și dimensiunile lor.

Doamne, îmi spuneam în barbă. Țștia sunt mai nebuni ca mine. Cum le-am putut răspunde!

Nu era de mirare. Vorbea cu directorului Spitalului 9.

– Sigur că da. Măine, la prima oră, sunt la sanatoriu. Stați liniștit, aduc tot ce trebuie. Doar cu asta mă ocup, nu? Amorsă, glet, știu eu. Nu vă faceți probleme. Am și pensule, sigur că da. Culori? Da, toate nuanțele, vă dați seama. O zi bună și dumneavoastră.

Mă ridic, de la masa la care stătusem mai bine de un ceas, și-o iau de mână pe Summer îndreptându-ne spre apartamentul în care ne duceam traiul mai bine de două luni.

IV

– Intrați, Domnule...

– Gheorghe, răspund răspicat ca să nu creadă, cumva, omul de la intrare că sunt vreun nebun.

– Trebuie să fiți Zugravul.

– El în persoană și fără pic de emoție, dacă îmi permiteți gluma proastă – și-mi fac loc pe lângă burtos, luând pe haine, cu mine, tot varul de pe zidul holului îngust.

Urc la etajul unu să stau de vorbă cu directorul, să văd ce planuri are pentru mine. La intrarea în biroul lui, dau cu capul de un bec cam de mărimea unei roți de căruță. Aud în același moment cum se deschide ușa.

– Ahaaa, dumneavoastră erați! Vă rog, vă rog, vă așteptam. Sper că nu veți face un cucui prea serios. În felul acesta eu sunt anunțat că cineva urmează să intre în biroul meu. Deci – și mă prinde de un braț cu o repeziciune nemaîntâlnită de mine până atunci, sunteți binevenit! Râdea în timp ce cu celaltă mână închidea ușa în urma noastră.

Îl văd, mai apoi, cum își retrace mânăca lui de pe brațul meu și cum se scotocește în buzunare după nu știu ce.

– Uite, aici erai, cheie năzdrăvană!

Apoi, continuând să vorbească cu mine, de data asta.

– Așa fac mereu, firește, în cazul în care nu uit să închid ușa cu cheia, pentru orice siguranță a vizitatorului meu. Pe aici umblă mulți nebuni, vă dați seama, primejdia... nu? E mai bine așa – și se legăna de pe un picior pe celălalt, în timp ce se îndrepta spre fereastra care stătea larg deschisă. Cu capul ieșit pe jumătate în aer liber, continua să gesticuleze, până când, la un moment dat, simt cum un zgomot metalic vine din afara încăperii în care ne aflam.

Directorul se întoarce către mine și foarte senin îmi face semn din cap să nu-mi fac griji pentru cheie pentru că mai are câteva în sertarul de la

masă – și schițează, de data aceasta, un gest cu degetul arătător spre locul unde se afla un birou din lemn de nuc.

V

După ce m-am lămurit cum stă treaba cu zugrăvitul pereților din sanatoriu, urc la etajul doi.

Practic, directorul îmi spusese să fac întocmai cum vor dori nebunii, adică să le pictez pereții exact cu ce-mi cer ei.

Nu mi se părea atât de complicat, chiar eram curios să văd cum gândește un nebun adevărat.

Până să ajung la doi, pe scări, mă lovesc de o femeie drăguță, slăbuță și dau s-o salut din prea multă politețe. Știți doar că am maniere. Ea se uită la mine cu ochi melancolici, străini și deodată îmi vine în minte chestia aceea cu: „De ce te uiți la mine cu ochi străini și goi/Nu crezi c-ar fi mai bine/Să-i scoatem pe-amândoi?”

Normal, nu prea se leagă, dar de, de când cu Summer o luasem și eu puțin pe filosofie.

După ce mă privește țintă în ochi, că de-acum eram terminat, (știți că am slăbiciune la femeie, chiar dacă femeia aceasta părea a fi puțin dusă cu pluta, mă rog nebună) trece pe lângă mine lovindu-mă cu o cană plină cu ceai drept peste barbă. Norocul meu este c-o port cu mine zi de zi că, altfel, aș fi rămas cu cicatrice din cauza apei fierbinți pe care acum o simțeam cum mi se infiltrează în păr și cum îmi salvează pielea feții.

În fine, ajung și eu la etajul doi. Ea, deja, nu se mai vedea. Pesemne, intrase în vreo cameră.

Într-adevăr, mă gândeam. Directorul avea dreptate. Pereții erau prea albi, le trebuia viață.

Deci, nebunii nu erau chiar așa de insensibili precum bănuia el.

Am să le fac viața un rai, da, apoi o s-o caut pe tipa aceea care m-a lovit cu ceaiul peste față, s-o întreb cum o cheamă, doar așa că mi-a lăsat o impresie plăcută.

VI

– Domnu' Zugravu'! aud un strigăt în ceafă.

– Da. Mă întorc să-i răspund.

Cred că știți cine era. Da. Era ea, fata cu ceaiul.

Ca să par bine crescut, o numesc domniță să n-o supăr, cumva. Avea în jur de patruzeci de ani. Nu părea să-și arate vârsta reală, dar eu, fiind

pictor, îi știam etatea din privire.

Deja, uitasem de Summer. Brusc, îmi iau găleata cu vopsea galbenă și cu o pensulă desenez un soare mare pe zidul din fața mea.

– Îți place, domniță? Spuneam chestia asta din tot sufletul meu, vizibil devenind foarte agitat și plin de sentimente profunde pentru chipul de lut al femeii care stătea pironit în fața mea, cu ochii scăldați în lacrimi, pentru că tocmai îi făcusem o bucurie, dedicându-i soarele, ei.

Am înțeles atunci că viața lor, a nebunilor de-acolo, era una grea, fără pic de soare și culoare și că eu eram ca un fel de mesia pentru ei. Eram salvatorul lor.

Un bărbat iese dintr-o încăpere laterală cu poziția în care mă aflam eu și-mi zice:

– Eu vreau să-mi desenezi un cal, dacă se poate, vă rog...

– Sigur că se poate, îi răspund. Uite, îl pun aici lângă soare. E bine?

Bărbatul dădu din cap a bucurie.

Femeia de lângă mine se întristă deodată și din plâns dădea acum în răs. Era un răs trist, batjocoritor.

– Lângă soarele meu? Nu, nu vreau eu!

Ca să nu iasă scandal încerc să aplanez lucrurile.

– Uite, îi spun bărbatului. Colega ta nu vrea să desenez calul tău lângă soarele ei. Tu ce zici? Și astfel le verificam și nebunia.

– Sunt de-acord. Îl puteți desena și pe tricoul meu alb, numai cal să fie. Îi vedeai ochii cum licăresc a bucurie.

Doamne, îmi ziceam. Sunt ca niște copii. Se comportă ca ei. Hai, să le fac pe plac.

– Lasă, îi spun nebunului. Îl pictez aici pe fereastra asta. Îți fac un cal înaripat să poată să-și ia zborul către soare.

– Nuuuu, aud din răspuțeri un țipăt. Nu spre soare. Soarele este al meu, al meu, nu auzi?

De ce trebuie să-mi luați voi mereu soarele?

Bărbatul de lângă mine îmi șoptește.

– Lăsați-o, e puțin nebună. Ea însăși se crede soare.

Fără să-mi dau seama ce prostie de vorbă scot, îi răspund la rându-mi nebunului.

– Dar, poate, chiar este un soare. Nu vezi ce drăguță este?

Nici un răspuns.

Lângă el nu rămăsese decât femeia căci pe bărbat îl auzeai făcând precum calul și dacă n-ar fi fost gratii la fereastră, azi ar fi fost pe lumea celor drepti, cu siguranță.

VII

– Ei! se auzi vocea directorului spitalului 9.

Dar ce frumos ați pictat! Ei au vrut așa decor?

Și ochii acestuia se dilatau devenind roșii de atâta mirare, ba chiar îi ieșeau din orbită.

Îi răspund puțin îngândurat.

– Da, ei. O femeie și un bărbat. Ei a vrut un cal. Ea a vrut un soare.

Nu apuc bine să zic soare că domnița mea mă și contrazice.

– Ba, nu! Eu am vrut cal și el soare.

– Ei, cum este până la urmă? mă enervă glasul directorului care jubila ca un tâmpit și se schimonosea spre mine prin gesturi infantile.

– Cum să fie! Mă răstesc la el fără să vreau. Normal că este cum am spus eu! Doar n-o să credeți o nebună! Asta-i bună.

– Ești cam recalcitrant, mățulă, domnule pictor.

VIII

Stau în cămașa de forță, mai bine de-o oră. Săraca Summer, mă gândesc. Mă așteaptă la cantină și eu, uite, nu pot, nici măcar, să-i dau un amărât de telefon.

Tot agitându-mă, numai ce văd că intră pe ușa tapițată pe dinăuntru cu burete alb, directorul sanatoriului.

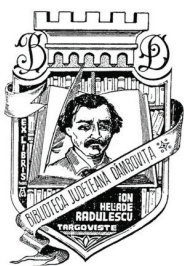
– Nu pot să vă scot în libertate. Îmi pare rău. Și părăsește, imediat, după ce spune acestea, încăperea în care mă aflam, mai târziu putându-i auzi doar pantofii pe coridoarele nebune.

Mai târziu... după o zi

Acum sunt un adevărat pictor. Voi picta pereți. Soare, lună, dealuri, câmpii, ape, păduri, orice, numai să-mi dea o gură, numai una, fata cu ceaiul.

Silvia Bitere

Lucrare premiată cu Premiul I la Secțiunea „Proză” a Festivalului Național de Literatură „Moștenirea Văcăreștilor”, ediția a XLIV-a, Târgoviște, 2012

Principală bibliotecă publică a județului, pune la dispoziția utilizatorilor un fond de aproximativ 330.000 documente: cărți, periodice, materiale audio-video și non-publicații. Instituția servește interesele de informare, studiu, lectură, educație și recreere ale utilizatorilor din municipiul Târgoviște și întreg județul Dâmbovița, asigurând accesul nediscriminatoriu la propriile fonduri.

SERVICIILE

- Serviciul Relații cu publicul, comunicarea colecțiilor, animație culturală.
- Biroul dezvoltare, evidență, prelucrarea colecțiilor.
- Compartimentul dezvoltare IT, formare, marketing.
- Compartimentul coordonare metodică, informare bibliografică
- Centrul Europe Direct

Secția de Împrumut pentru Adulți

- Pune la dispoziția utilizatorilor un fond documentar cu caracter enciclopedic;
  - Permite accesul liber la raft;
  - Practică împrumutul la domiciliu;
  - Organizează rafturi tematice de recomandare și prezentare a ultimelor noutăți intrate în colecțiile bibliotecii.
- E-mail: imprumutadultisectie@yahoo.com

Secția Periodice-Legislație / Informare bibliografică

- Pune la dispoziția utilizatorilor un fond de volume cuprinzând periodice românești și străine din anul 1965 până în prezent.

– Oferă:

- colecțiile complete ale mai multor publicații periodice;
- consultarea ziarelor și revistelor în sală de lectură cu 16 locuri;
- acces la baza de date de legislație Lex Navigator;
- consultarea Monitorului Oficial on-line, a colecției de legi, anuarelor bibliografice și statistice;
- imprimarea documentelor legislative.

E-mail: sectiaperiodice@yahoo.com

Secția Colecții Speciale

- Pune la dispoziția utilizatorilor un bogat fond de documente vechi, rare, bibliofile.

– Fondul secției este compus din: carte veche românească și străină; carte cu însemnări manuscrise; fondul scriitorilor dâmbovițeni; colecția de manuscrise literare românești; ediții bibliofile românești și străine; ex-librisuri; colecția de cartofile; microfilme (ale revistelor și ziarelor apărute de-a lungul anilor în limitele geografice ale județului Dâmbovița);

– Condiții de studiu în sală special amenajată cu 10 locuri, dotată cu aparat pentru studierea microfilmelor.

E-mail: colectiispeciale@yahoo.com

Secția Carte Tehnico-Științifică

- Pune la dispoziția utilizatorilor un fond de carte din domeniile: informatică, inginerie, medicină, construcții, industrie, agricultură, știință, economie;

– Permite accesul liber la raft;

– Practică împrumutul la domiciliu.

E-mail: sectiatehnica@yahoo.com

Secția Limbi Străine

- Pune la dispoziția utilizatorilor un fond documentar în limbile: franceză, engleză, spaniolă, italiană, bulgară, rusă, germană, din toate domeniile cunoașterii;

– Practică împrumutul la domiciliu.

E-mail: evidentabjdb@yahoo.com

Spațiul pentru Tineret

Este destinat activităților de studiu, lectură, socializare, audiții și vizionări, educație prin joc, relaxare.

Centrul de informare comunitară și europeană - Europe Direct Târgoviște

- acces la informații, consultanță privind legislația, politicile, programele de finanțare ale UE la sediu și prin intermediul site-ului www.edtargoviste.ro;

– posibilitatea cetățenilor de a comunica instituțiilor U.E. reacțiile lor sub forma unor întrebări, opinii și sugestii;

– calculatoare cu acces gratuit la Internet;

– acces liber la publicații gratuite;

– informații OSIM;

– informații culturale;

Contact: Telefon: 0345100581;

Fax: 0345100582;

e-mail: office@edtargoviste.ro;

www.edtargoviste.ro.

Sala de Lectură

- Pune la dispoziția utilizatorilor un bogat fond enciclopedic de documente.

– Oferă:

• condiții de studiu în sală specială, cu 35 de locuri;

• posibilitatea de a fotocopia din documentele consultate impuse de regulament.

E-mail: lecturabjdb@yahoo.com

Sala Multimedia – Internet

- Pune la dispoziția utilizatorilor un fond de carte din domeniul artelor, precum și documente multimedia (CD-uri, DVD-uri, discuri, casete audio și cărți Daisy pentru persoanele cu deficiențe de vedere);

– Oferă:

• acces gratuit la Internet pe 10 stații de lucru;

• vizionări de filme artistice, documentare, desene animate pe 4 stații de lucru;

• redactare, imprimare și scanare de documente;

• acces la soft-uri educative și cursuri de învățare a limbilor străine.

E-mail: sectia_de_arta@yahoo.com

Filiala pentru Copii „Ioan Alexandru Brătescu-Voinești” (Str. Calea Domnească, Nr. 8)

- Pune la dispoziția utilizatorilor un fond de carte adecvat publicului tânăr.

– Acces gratuit la Internet pe 4 stații de lucru;

– Împrumut la domiciliu;

– Vizionări de filme și desene animate.

E-mail: sectiapentrucopii@yahoo.com

Filiala Micro IX (Str. Avram Iancu, Bl. 17, Sc. C, Ap. 43)

Răspunde nevoilor de lectură ale utilizatorilor din cartierul Micro IX prin:

– un fond de carte enciclopedic;

– acces liber la raft;

– împrumut la domiciliu;

– sală de lectură cu 8 locuri;

– acces gratuit la Internet pe 4 stații de lucru.

Periodic, biblioteca organizează, la sediile proprii sau ale partenerilor, programe culturale, de informare sau de recreere destinate tuturor categoriilor de vârstă.

PROGRAM PENTRU PUBLIC:

Luni: 11,00 – 19,00 • Marți-Vineri: 8,00 – 19,00 • Sâmbătă: 8,00 – 12,00

Manifestare cultural-științifică
desfășurată sub patronajul
Comisiei Naționale UNESCO
în cadrul manifestărilor
„Dâmbovița - 500”

Consiliul Județean
Dâmbovița

Primăria Municipiului
Târgoviște

Biblioteca Județeană
„Ion Heliade Rădulescu”
Dâmbovița

Centrul Europe Direct
Târgoviște

United Nations
Educational, Scientific and
Cultural Organization

Organisation des Nations Unies
pour l'éducation, la science
et la culture

Comisia Națională
a României
pentru UNESCO

www.cnr-unesco.ro

SIMPOZIONUL NAȚIONAL ION LUCA CARAGIALE - 100 DE ANI DE LA TRECEREA ÎN PANTEONUL CULTURII EUROPENE

TÂRGOVIȘTE / Comuna I.L. CARAGIALE
Târgoviște – 5 iunie 2012
Comuna I.L. Caragiale – 6 iunie
Comuna I.L. Caragiale – 22 iunie

